Groningen | 2024

Achter de coulissen

Een onderzoek naar cultuurbeleid in de provincie Groningen

Noordelijke Rekenkamer

Groningen
Fryslân
Drenthe

Achter de coulissen

Een onderzoek naar het cultuurbeleid in de provincie Groningen

Opstellers	Anke Pietersma & Sieger Veenstra
Portefeuillehouder	Anneke Beukers
Datum	11 januari 2024

Inhoud

Voorwoord **4**

Aanleiding en vraagstelling **6**

Conclusies **7**

Aanbevelingen **11**

1. Aanleiding en vraagstelling **12**

1.1 Aanleiding en vraagstelling 12
1.2 Onderzoeksaanpak en -afbakening 13
1.3 Leeswijzer 14

2. Het Gronings cultuurbeleid **15**

2.1 Inleiding 15
2.2 Provinciaal cultuurbeleid 15
2.3 Sterke basis en ruimte voor vernieuwing 16
2.4 Samenleven met cultuur 21
2.5 Overal cultuur 21
2.6 Thuis in Groningen 23
2.7 Samenvattende bevindingen 24

3. Middelen en resultaten **26**

3.1 Inleiding 26
3.2 Beoordeling instellingen en relatie strategieën 26
3.3 Sterke basis en ruimte voor vernieuwing 28
3.4 Overal cultuur 34
3.5 Thuis in Groningen 36
3.6 Provinciale vergelijking 37
3.7 Samenvattende bevindingen 39

4. Provinciale coronamaatregelen **42**

4.1 Inleiding 42
4.2 Maatregelen tijdens de coronapandemie 42
4.3 Maatregelen na de coronapandemie 44
4.4 Samenvattende bevindingen 45

Bronnenlijst **46**

Bijlage 1: Lijst met geïnterviewde personen **48**

Bijlage 2: Beoordelingscriteria cultuursubsidieregeling Groningen **49**

Bijlage 3: PDCA-cyclus subsidieverleningsproces **56**

Bijlage 4: Doelen en resultaten van culturele instellingen 59

Bijlage 5: Samenvatting Adviesrapport 'Op steviger Grond'.....68

Bijlage 6: Verdeling BIS-gelden 70

Bijlage 7: Onderzoeksfasen 73

Bijlage 8: Bestuurlijke reactie Gedeputeerde Staten van Groningen 74

Voorwoord

De Noordelijke Rekenkamer probeert in haar onderzoeksprogramma alle beleidsterreinen recht te doen. Onderzoek naar cultuurbeleid hebben we de laatste jaren niet gedaan en alleen al daarom werd dat weer eens tijd. Daar komt bij dat de cultuursector in de hectische coronatijd zwaar getroffen werd. Goede aanleidingen om het provinciale cultuurbeleid te evalueren.

Om het onderzoek behapbaar te houden, hebben we ons gericht op die onderdelen van het beleidsterrein waar de provincie relatief veel beleidsvrijheid heeft: musea, podiumkunsten en evenementen. De wettelijke taken van provincies op het gebied van cultuur bleven daardoor buiten beschouwing. We beseffen dat dit besluit hier en daar tot teleurstelling heeft geleid. Wellicht iets om in de toekomst aandacht aan te besteden. Deze afbakening had het voordeel, dat we dit onderzoek kunnen presenteren op het moment van politieke en bestuurlijke discussies over het cultuurbeleid voor de komende jaren.

In dit rapport verkennen we de doelen van het cultuurbeleid en evalueren we - conform onze taak als rekenkamer - de doeltreffendheid van het geformuleerde beleid. Helaas is die vaak niet vast te stellen, doordat de provincies niet concreet formuleren wat ze willen en vervolgens ook niet stelselmatig de resultaten van hun beleid in kaart brengen. Dat is niet alleen spijtig voor de beleidsmakers, de Statenleden en Gedeputeerde Staten, maar ook voor de culturele organisaties die uitvoering geven aan het beleid. Onze aanbevelingen gaan over hoe evaluatie in de toekomst zou kunnen plaatsvinden. De doeltreffendheid van de coronahulp was echter wel vast te stellen.

Tijdens ons onderzoek bleek uit documentatie en uit de interviews met betrokkenen dat de sector nog steeds kampt met tegenvallende bezoekersaantallen, prijsstijgingen en veranderende wet- en regelgeving aangaande fatsoenlijke betaling en eerlijke arbeidscontracten. Die ontwikkelingen leiden ertoe dat provincies voor moeilijke keuzes staan. Voor u een lastige situatie, maar ook voor de makers en uitvoerders een spannende tijd. Met dit onderzoek en rapport beogen wij handvatten te bieden om goede keuzes te maken.

We danken de gesprekspartners voor de bereidwilligheid onze vragen te beantwoorden.

Namens de Noordelijke Rekenkamer,

Anneke Beukers	Linze Schaap
Voorzitter	Secretaris-directeur

Erratum

In paragraaf 3.6 staat dat de provincie Drenthe jaarlijks € 1 miljoen aan BIS-financiering van het Rijk ontvangt. Dit bedrag klopt niet: zij ontvangt jaarlijks € 250.000. De rekenkamer biedt excuses aan voor deze fout.

Aanleiding en vraagstelling

De provincie Groningen heeft op het gebied van cultuur enkele taken die voortvloeien uit de wet: kunst- en cultuureducatie, bibliotheekwerk instandhouding van historische provinciearchieven, monumenten, cultuurhistorie restauratie van rijksmonumenten, archeologie en werelderfgoed. Daarnaast stimuleert de provincie op verschillende manieren musea, podiumkunsten en culturele evenementen. Hierin heeft zij enige beleidsvrijheid.

De provincie Groningen heeft drie culturele ambities vastgelegd in het Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028.[1] De provincie bouwt haar beleid vervolgens aan de hand van vier strategieën op in het Uitvoeringsprogramma 2021-2024.[2] De provincie heeft vele manieren waarop zij haar cultuurbeleid uitvoert, zoals samenwerken en samenwerking bevorderen, partijen bij elkaar te brengen, processen op gang te brengen en faciliteren van cultuur(beleving). Het belangrijke instrument is het verstrekken van subsidie aan culturele instellingen.

In 2020 trof de COVID-19-pandemie (hierna: coronapandemie) ook de cultuursector. Als gevolg van de verschillende lockdowns en andere maatregelen tegen de verspreiding van het coronavirus viel de cultuursector stil en verdween een groot deel van de inkomsten. Om de cultuursector lucht te bieden, trof de provincie maatregelen om de cultuursector (financieel) te ondersteunen.

Met dit onderzoek brachten we in kaart op welke manier het cultuurbeleid van de provincie Groningen – het subsidiebeleid in het bijzonder – bijdraagt aan de provinciale culturele doelstellingen. We keken specifiek naar musea, podiumkunsten en evenementen. Daarnaast onderzochten we op welke manier de provincie Groningen culturele instellingen ondersteuning bood tijdens de coronapandemie.

In dit onderzoek stond de volgende vraag centraal:

Hoe doeltreffend is het cultuurbeleid van de provincies in het algemeen en wat was het effect van specifieke maatregelen genomen in de periode van corona?

[1] Provincie Groningen. (2019). Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen.
[2] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen.

Conclusies

De hoofdconclusie van het onderzoek is de volgende:

Het Groningse cultuurbeleid is abstract en algemeen geformuleerd en niet altijd goed afgebakend (zie ook de beantwoording van deelvraag 2). Doelstellingen zijn niet evalueerbaar en daardoor is vaststellen van doelbereik niet mogelijk: resultaten zijn niet goed aan de doelstellingen te koppelen. De doeltreffendheid van het beleid is hierdoor niet na te gaan. De in het beleid geformuleerde ambities zijn niet gelinkt aan de ambities en een monitoringssysteem waarmee de provincie het doelbereik bijhoudt ontbreekt.[3] Daarnaast vraagt de provincie niet gericht bij (alle) instellingen naar gegevens om doelbereik na te kunnen gaan.
Met de coronamaatregelen zorgde de provincie ervoor dat provinciaal gefinancierde instellingen voldoende middelen hadden om te blijven bestaan en medewerkers te behouden. De provincie treft nu maatregelen om de stijgende kosten waar culturele instellingen mee te maken hebben te compenseren.
De provincie subsidieerde in de huidige notaperiode (2017-2020) voor een groot deel dezelfde instellingen als de vorige en het budget voor die instellingen is nagenoeg onveranderd. Instellingen hebben te maken met stijgende kosten. Dit kan op langere termijn ten koste gaan van het aanbod.

Hieronder geven wij gedetailleerder antwoord op de deelvragen van het onderzoek: per deelvraag eerst het korte antwoord en daaronder een toelichting. Houd bij het lezen van de resultaten voor ogen dat de huidige cultuurperiode nog loopt.

1. Wat is het cultuur(subsidie)beleid van de provincie Groningen en hoe wordt dit beleid uitgevoerd? Welke rol hebben culturele instellingen in dit beleid?

In het Strategisch Beleidsader Cultuur 2021-2028 staan de provinciale ambities op het gebied van cultuur en de strategieën om die ambities te behalen. De beleidsplannen lopen van 2021-2028 met een tussenevaluatie halverwege en zijn samen met de gemeente Groningen opgesteld. De uitvoering is vierjarig en ligt vast in het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024. Het belangrijkste instrument van het Groningse cultuurbeleid is subsidie. De provincie Groningen subsidieert culturele instellingen meerjarig. De Kunstraad Groningen beoordeelde subsidieaanvragen van instellingen en adviseerde Gedeputeerde Staten over de toekenning van subsidie.

[3] Met 'de provincie' bedoelen wij Gedeputeerde en Provinciale Staten gezamenlijk. Wanneer we alleen Gedeputeerde Staten of Provinciale Staten bedoelen, specificeren we dat in de tekst.

De provincie wijst enkele culturele instellingen aan als cultuurpijler of als steuninstelling. Cultuurpijlers hebben een landelijke uitstraling, cofinanciering van het Rijk en vervullen binnen het culturele bestel in de provincie een ondersteunende en verantwoordelijkheidsrol. Steuninstellingen zorgen binnen hun sector voor advies en ondersteuning. In feite vervullen beide soorten instellingen dezelfde rol maar zijn cultuurpijlers zelfuitvoerende kunstinstellingen en steuninstellingen louter ondersteunend. Steuninstellingen moeten voldoen aan een aantal voorwaarden, die voor cultuurpijlers ontbreken. De provincie Groningen wil een stevige culturele infrastructuur borgen door de culturele sector in de volle breedte te steunen. De 35 meerjarig gesubsidieerde instellingen waaronder cultuurpijlers en steuninstellingen vormen hier de basis van. Om de basis verder te versterken wil de provincie inzetten op het implementeren van gedragscodes voor de culturele sector.

Binnen het programma We the North werkt de provincie Groningen samen met de provincies Drenthe en Fryslân en de gemeenten Assen, Emmen, Leeuwarden en Groningen aan onder andere talentontwikkeling.

2. In hoeverre en op welke manier draagt het provinciale cultuur(subsidie)beleid bij aan het behalen van de culturele doelstellingen?

De provincie formuleert drie ambities: cultuur voor iedereen; stimuleren van een bruisend en vernieuwend aanbod in Stad en Ommeland; ontwikkeling, behoud en versterking van de kwaliteit van erfgoed, landschap en leefomgeving. Die werkt ze nader uit in vier strategieën (zie verderop).[4] *Een link tussen de ambities en strategieën maakt zij niet. De provincie Groningen heeft zelf geen monitoringssysteem waarmee ze doelbereik van haar cultuurbeleid bijhoudt. De Kunstraad Groningen evalueert elke vier jaar het cultuurbeleid op inhoud; niet specifiek op doelbereik.*
De provincie verwacht van instellingen dat ze in hun subsidieaanvraag aantonen op welke manier zij bijdragen aan één of meerdere strategieën. De Kunstraad Groningen keek aan de hand van een beoordelingskader per instelling naar de positionering van de instelling in de culturele infrastructuur, de artistiek inhoudelijke kwaliteit van de activiteiten en de professionele kwaliteit. Ook toetste hij of de instelling bijdraagt aan (een van de) provinciale strategieën. Culturele instellingen krijgen op basis van hun ingediende jaarplannen prestatieafspraken (prestatie-eisen) waarop zij in hun jaarlijkse verantwoording moeten ingaan.

De strategie Sterke basis en ruimte voor vernieuwing is veelomvattend. Meerjarig gesubsidieerde instellingen, waaronder steuninstellingen en cultuurpijlers, dragen bij aan de doeltreffendheid van deze strategie. Cultuurpijlers en steuninstellingen vervullen een ondersteunende rol maar omdat cultuurpijlers een vrije invulling hebben, is de invulling van het cultuurpijlerschap diffuus. De implementatie van de gedragscodes is ook onderdeel van deze strategie. De toepassing van de Code Cultural Governance is verplicht voor instellingen. Voor de Code Fair Practice en de Code Diversiteit & Inclusie geldt dat instellingen deze moeten toepassen of ze moeten uitleggen

[4] Wij keken naar de doeltreffendheid van strategie 1, 3 en 4 omdat die vallen binnen onze onderzoeksafbakening. Zie paragraaf 1.2 van onderhavig rapport voor een uitgebreide uitleg hierover.

waarom ze dat (nog) niet kunnen. De Code Cultural Governance wordt door alle instellingen toegepast. Ingeval van de Code Diversiteit & Inclusie legt de provincie in haar beleid nadruk op bedrijfsmatige diversiteit en inclusie maar de code gaat verder dan alleen het bedrijfsmatige. De Fair Practice Code behelst meer dan alleen conform cao betalen, hetgeen de meeste instellingen doen. De provincie stelt budget beschikbaar voor kennisdeling en cursussen op het gebied van de implementatie van de gedragscodes. Dit budget dekt niet de meerkosten van instellingen van het implementeren van de codes.

Met de strategie Overal cultuur streeft de provincie naar diversiteit, pluriformiteit en beschikbaarheid van aanbod om zo cultuur voor alle burgers bereikbaar te maken. Binnen deze strategie wil de provincie samenwerking tussen instellingen stimuleren. Daarnaast wil de provincie de verbinding met vrijetijdseconomie, leefbaarheid, economie en arbeidsmarkt versterken. De provincie werkt niet uit wat ze bedoelt of wil bereiken met diversiteit, pluriformiteit en beschikbaarheid van cultureel aanbod. Beschikbaarheid kan zijn de zichtbaarheid van kunstobjecten in de gehele provincie. In die zin is er wel sprake van doeltreffendheid, door een laagdrempelig bruikleenbeleid bij musea. Zichtbaarheid kan ook betekenen dat in alle drie de provincies cultuur wordt aangeboden (instellingen treden namelijk in de Noordelijke provincies op). De provincie heeft concrete stappen gezet op het gebied van het creëren van de verbinding met andere beleidsterreinen. Door programma's en producties komt de verbinding tussen de cultuursector en andere beleidsterreinen tot stand. Dit is dan met name het sociale domein (armoede). De doeltreffendheid van de ambitie om verbinding tussen cultuur en economie en arbeidsmarkt te creëren is niet goed na te gaan.

Met de strategie Thuis in Groningen wil de provincie dat een plek voor de culturele identiteit in de provincie ervoor zorgt dat inwoners zich thuis voelen in hun leefomgeving. Dit heeft betrekking op zowel materieel als immaterieel erfgoed. Provincie noch instellingen houden gegevens bij over het 'thuisgevoel' van de inwoners van de provincie. Ze wil daarnaast de relatie versterken met andere disciplines voor een hedendaagse vertaling van onderdelen van de Collectie Groningen. De provincie werkt niet uit wat de relatie met andere disciplines moet bijdragen aan een hedendaagse vertaling van de Collectie Groningen of hoe die relatie moet worden versterkt. Doeltreffendheid van deze strategie is door gebrek aan duiding en gegevens niet na te gaan.

3. Op welke manier dragen de culturele instellingen bij aan het behalen van de provinciale doelstellingen?

Culturele instellingen voeren het beleid uit. Zij bieden cultuur aan en dragen op die manier bij aan de strategieën en ambities. Zij krijgen in hun beschikking prestatie-eisen. Verantwoording geschiedt door een vaststelling. Hierbij gaat de provincie niet expliciet in op de vraag of de bijdrage van de instelling aan de invalshoeken of accenten voldoende is. Tussentijds hebben provincie en instellingen wel contact met elkaar over de voortgang.

Het cultuurpijlerschap heeft geen vormvereisten. Enkele cultuurpijlers (drie van vier die wij spraken) gaven aan dat ze wat zoekende zijn naar deze rol. Cultuurpijlers moeten in hun

subsidieverantwoording specifiek ingaan op de manier waarop zij het cultuurpijlerschap invullen. Het is de bedoeling dat de cultuurpijlers de verantwoordelijkheid voor de gehele keten op zich nemen in de disciplines waarin zij actief zijn. Dit uit zich in met name samenwerkingsverbanden tussen en kennisdeling met andere instellingen.

4. Welke maatregelen nam de provincie Groningen in de coronaperiode ten aanzien van de culturele sector en wat was het effect van deze maatregelen?

Tijdens de coronapandemie richtte de provincie Groningen het Coronafonds op. Vanuit dit fonds ontvingen onder meer culturele instellingen financiële steun. Dit betrof een stimuleringspakket ter versterking van de sector en een schadepakket voor culturele instellingen waarvan de provincie hoofdsubsidiënt is of waarbij de provincie naast de gemeente co-financier is. Daarnaast kregen culturele instellingen coulance op het behalen van hun prestatie-eisen.
Culturele instellingen waardeerden de hulp van de provincie, al hebben grotere instellingen er weinig gebruik van gemaakt, omdat die gebruik maakten van de eigen reserves of van directe steun vanuit de Rijksoverheid. Probleem dat zich nu voordoet is dat instellingen te maken hebben met prijsstijgingen door externe ontwikkelingen die na corona de kop opstakenInstellingen ervaren dat de provincie de bezoekersaantallen die lange tijd niet op het niveau van voor corona waren, de hoge inflatie en gestegen loonkosten in de periode na corona onvoldoende mee heeft genomen in maatregelen. Daar komt bij dat vanuit het Rijk veel nadruk ligt op de verschillende gedragscodes voor de cultuursector, waaronder de Fair Practice Code. Die zal zorgen voor hogere kosten. Gedeputeerde Staten stellen budget beschikbaar als sprake is van acute nood bij culturele instellingen.

Aanbevelingen

<u>Aanbeveling 1:</u> Provinciale Staten, stel een visie vast met evalueerbare kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen. Gedeputeerde Staten, maak in de uitvoering het verband duidelijk tussen de subsidiëring van culturele instellingen en de provinciale visie en doelstellingen.

Enkele in het cultuurbeleid geformuleerde doelstellingen kennen op dit moment geen uitwerking, zoals diversiteit, pluriformiteit en beschikbaarheid van cultureel aanbod of het creëren van thuisgevoel van de inwoners van de provincie. Zorg voor concrete uitwerking hiervan, opdat er verband tussen de visie en de doelstellingen is.

<u>Aanbeveling 2:</u> Gedeputeerde Staten, richt een systeem in om structureel te monitoren op de mate van realisering van de doelstellingen. Vraag van instellingen de hiervoor relevante gegevens. Informeer Provinciale Staten hierover op een daarvoor geëigend moment en op bij de cultuursector passende wijze.

Vraag van instellingen die een subsidie ontvangen dat ze expliciet ingaan op hun bijdrage aan de provinciale doelstellingen. Toets niet alleen bij de subsidieaanvraag vooraf of instellingen bijdragen daaraan. Ga in een later stadium (bijvoorbeeld bij de vaststelling en/of in een jaarlijks gesprek) na wat de voortgang van de bijdrage van culturele instellingen is aan de provinciale doelstellingen op basis van een gerichte uitvraag (in de jaarverslagen). Maak bij samenwerkingsverbanden, zoals We the North, duidelijk op welke manier de samenwerking bijdraagt aan de doelstellingen. De jaarverslagen en de monitoringsgesprekken die de provincie met de culturele instellingen voert, kunnen de basis vormen voor (een groot deel) van de monitoring.

<u>Aanbeveling 3:</u> Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten, maak een afgewogen keuze – gelet op de prijsstijgingen en het respecteren van de gedragscodes – over het toekennen van budget aan culturele instellingen: verstrek voldoende financiële middelen voor instellingen om het huidige aanbod aan te houden of accepteer dat er minder aanbod is en stel de ambities bij.

Het realiseren van doelstellingen, het compenseren van prijsstijgingen en het toepassen van gedragscodes betekent dat bij gelijk aanbod het budget omhoog moet. Geen extra budget kan ertoe leiden dat het culturele aanbod verschraalt. Culturele instellingen krijgen door onder meer de uitrol van gedragscodes in de cultuursector te maken met nog meer stijgende kosten. Maak hier als provincie werk van.

1. Aanleiding en vraagstelling

1.1 Aanleiding en vraagstelling

De provincie heeft op verschillende manieren een rol binnen het cultuurbeleid. Enerzijds heeft zij taken die voortvloeien uit de wet: kunst- en cultuureducatie, bibliotheken, instandhouding van historische provinciearchieven, monumenten, cultuurhistorie, restauratie van rijksmonumenten zijn onderwerpen die een wettelijke grondslag kennen. Anderzijds stimuleert de provincie op verschillende manieren musea, podiumkunsten en culturele evenementen. Hierin heeft zij enige vrijheid.

De drie Noordelijke provincies hebben ieder eigen doelen en ambities met betrekking tot cultuur en erfgoed. Zij werken ook samen, onder meer in het cultuurprogramma 'We the North'.[5] De provincies proberen op verschillende manieren cultuur(beleving) mogelijk te maken. Zij stimuleren cultuur door partijen bij elkaar te brengen, samenwerking te bevorderen, processen op gang te brengen en te faciliteren.[6] Het verstrekken van subsidies is echter de belangrijkste manier waarop provincies culturele plannen mogelijk maken: alle drie de provincies hebben een subsidieprogramma voor culturele instellingen.[7]

In 2020 werd (onder meer) de cultuursector hard getroffen door de gevolgen van de COVID-19-pandemie (hierna: coronapandemie). Als gevolg van de verschillende lockdowns en andere maatregelen tegen de verspreiding van het coronavirus viel de cultuursector stil en verdween een groot deel van de inkomsten.[8] Om de cultuursector lucht te bieden, troffen de provincies maatregelen om de cultuursector (financieel) te ondersteunen.

Het doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van de wijze waarop het cultuurbeleid van de provincies – en dan het subsidiebeleid in het bijzonder - bijdraagt aan de culturele doelstellingen. Daarnaast bezien we op welke manier de provincies culturele instellingen ondersteuning boden tijdens de coronapandemie.

In dit onderzoek staat de volgende vraag centraal:

---

[5] We the North. (2021). Toekomstdocument We the North 2021-2024. We the North.
[6] Zie de cultuurnota's van de drie Noordelijke provincies: Provincie Drenthe, Cultuurnota 2021-2024; Provincie Fryslân. (2020). Nota Nij Poadium 2021-2024 Provincie Fryslân; Provincie Groningen, Strategisch beleidskader cultuur 2021-2028.
[7] Zie de cultuurnota's van de drie Noordelijke provincies: Provincie Drenthe, Cultuurnota 2021-2024; Provincie Fryslân. (2020). Nota Nij Poadium 2021-2024 Provincie Fryslân; Provincie Groningen, Strategisch beleidskader cultuur 2021-2028.
[8] Raad voor Cultuur. (2020). Onderweg naar overmorgen: naar een wendbare en weerbare culturele en creatieve sector. Raad voor Cultuur.

Hoe doeltreffend is het cultuurbeleid van de provincies in het algemeen en wat was het effect van specifieke maatregelen genomen in de periode van corona?

De onderzoeksvraag valt uiteen in de volgende deelvragen:

1. Wat is het cultuur(subsidie)beleid van de provincies en hoe wordt dit beleid uitgevoerd? Welke rol hebben culturele instellingen in dit beleid?
2. In hoeverre en op welke manier draagt het provinciale cultuur(subsidie)beleid bij aan het behalen van de culturele doelstellingen?
3. Op welke manier dragen de culturele instellingen bij aan het behalen van de provinciale doelstellingen?
4. Welke maatregelen namen de provincies in de coronaperiode ten aanzien van de culturele sector en wat was het effect van deze maatregelen?

1.2 Onderzoeksaanpak en -afbakening

Dit onderzoek spitst zich toe op de doeltreffendheid van het cultuurbeleid. We gaan in op de doelen en de instrumenten en middelen om die doelen te bereiken. We kijken ook specifiek naar het meerjarige subsidieverleningsproces. Wij gaan ervan uit dat een adequate uitwerking van beleidsdoelen en een goed ingeregeld subsidieverleningsproces bijdragen aan de doeltreffendheid van het provinciale cultuurbeleid. Het coronabeleid van de provincie krijgt ook een plek in het onderzoek. We onderzochten wat provincies deden om de impact van corona te verminderen en of dit effectief is geweest. Tot slot vroegen wij instellingen naar hun ervaring met de provincie, het aanvraagproces voor subsidie en de provinciale coronamaatregelen.

1.2.1 Aanpak

We hebben uiteengezet wat het cultuurbeleid van de provincie is, dus wat de provinciale doelen op het gebied van cultuur zijn en met welke middelen ze die wil bereiken. Verder hebben we in kaart gebracht wat de provincie deed om haar doelen te bereiken en wat daarvan de resultaten waren, voor zover gegevens over deze resultaten voorhanden waren. We keken ook naar de maatregelen die de provincie trof ten tijde van de coronapandemie.

Het analyseren van informatie uit (beleids)documenten zoals cultuurnota's en uitvoeringsprogramma's waarin het cultuurbeleid en de doelbereiking daarvan werd beschreven, droeg bij aan de beantwoording van alle deelvragen. Verder hebben we informatie voor de beantwoording gekregen uit interviews met vertegenwoordigers van culturele instellingen en provinciale medewerkers op het gebied van cultuurbeleid. De beantwoording van de derde deelvraag is grotendeels gebaseerd op interviews met culturele instellingen en stukken zoals subsidiebeschikkingen, meerjarenplannen en jaarverslagen. We analyseerden in hoeverre uit de beschikkingen naar voren komt of, en zo ja hoe instellingen bijdragen aan de provinciale cultuurdoelstellingen.

Voor de analyse van het coronabeleid hebben we gebruik gemaakt van beleidsstukken op dit gebied en de verdeling van de coronagelden van de provincie. Verder hebben we instellingen specifiek gevraagd naar hun ervaring met de provinciale coronamaatregelen en of die maatregelen afdoende waren.

1.2.2 Afbakening

Er zijn onderwerpen waar de provincie relatief veel beleidsvrijheid heeft en onderwerpen die meer wettelijke taakuitvoering betreffen. De drie Noordelijke provincies maken in hun cultuurnota's (en voor Groningen het uitvoeringsprogramma ervan) een onderscheid tussen beleidsvrijere onderwerpen zoals musea en kunsten enerzijds en anderzijds onderwerpen die voortvloeien uit wettelijke taken: kunst- en cultuureducatie, bibliotheken, instandhouding van historische provinciearchieven, monumenten, cultuurhistorie, restauratie van rijksmonumenten, archeologie en werelderfgoed. Wij hebben in het onderzoek gekeken naar musea, podiumkunsten en evenementen omdat de provincie op deze vlakken de meeste beleidsvrijheid heeft. De provincie kan op deze terreinen eigen keuzes maken en daardoor zijn hierop de meeste verschillen tussen provincies te verwachten. Erfgoedinstellingen die tevens fungeren als museum onderzochten wij ook.

Wij hebben gekeken naar de meerjarige subsidiëring van culturele instellingen. Incidentele regelingen lieten we grotendeels buiten beschouwing om het onderzoek behaphaar te houden. Daar waar relevant lichtten we ze wel toe. Wij kozen de periode 2021-2024 als onderzoeksperiode. Die komt overeen met de looptijd van het huidige uitvoeringsprogramma van de cultuurnota. Van zeven Groningse instellingen vroegen wij de subsidieaanvraag op en de subsidiebeschikking. We hebben een willekeurige selectie van grote en kleine instellingen gemaakt op het gebied van musea, podiumkunsten en evenementen om een zo volledig mogelijk beeld van hun inspanningen, resultaten en ervaringen te geven. Onder de instellingen waren ook enkele die van meerdere provincies subsidie ontvangen (met een asterisk aangegeven in onderstaande opsomming).

In Groningen ging het om de volgende instellingen: Museum Fraeylemaborg, Groninger Museum, Het Houten Huis*, Noord-Nederlands Orkest*, Noord-Nederlands Toneel / Club Guy & Roni,[9] Noorderzon, Stichting Kunst & Cultuur* en ZomerJazzFietsTour.

1.3 Leeswijzer

Hoofstuk 2 gaat in op het cultuurbeleid van de provincie. Hoofdstuk 3 beschrijft de resultaten en in hoofdstuk 4 komen de provinciale coronamaatregelen aan bod.

[9] Formeel zijn het NNT en Club Guy & Roni twee entiteiten, de facto werken beide als één organisatie samen.

2. Het Gronings cultuurbeleid

2.1 Inleiding

De manier waarop provincies hun cultuurbeleid invullen, verschilt per provincie. Ze hebben elk eigen regelingen maar werken op bepaalde fronten ook samen. Dit hoofdstuk gaat in op het cultuurbeleid van de provincie Groningen.

Met de informatie in dit hoofdstuk geven wij antwoord op deelvraag 1:

1. Wat is het cultuur(subsidie)beleid van de provincies en hoe wordt dit beleid uitgevoerd? Welke rol hebben culturele instellingen in dit beleid?

Hieronder volgt eerst een algemene beschrijving van het provinciaal beleid. Daarna gaan we per strategie in op de uitvoering en wat de provincie wil bereiken met haar beleid.

2.2 Provinciaal cultuurbeleid

De provincie Groningen formuleert in het Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028 de provinciale ambities op het gebied van cultuur en strategieën om die ambities te behalen.[10] De beleidsplannen lopen van 2021-2028 met halverwege een tussenevaluatie. Deze achtjarige periode beoogt een grotere continuïteit in het cultuurbeleid ten opzichte van een vierjarige periode.

De provincie Groningen stelt in het Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028 drie ambities:

1. Cultuur voor iedereen: cultuur is laagdrempelig en voor iedereen toegankelijk. Er is een goede aansluiting van cultuur en het onderwijs.
2. Stimuleren van een bruisend en vernieuwend aanbod in Stad en Ommeland: het stimuleren van een bruisend en vernieuwend aanbod in de hele provincie omdat de provincie graag ziet dat alle inwoners in staat worden gesteld om dicht bij huis van een rijk cultureel aanbod te genieten.
3. Ontwikkeling, behoud en versterking van de kwaliteit van het erfgoed, landschap en leefomgeving: de nadruk komt te liggen op de (hedendaagse) identiteit van erfgoed, landschap en leefomgeving en toegankelijk maken van de belevenis ervan voor iedereen.

[10] In de verschillende documenten krijgt dit document ook vaak de naam Kadernota Cultuur of simpelweg, Kadernota.

De provincie zet in op vier strategieën om haar ambities te verwezenlijken:

1. Sterke basis en ruimte voor vernieuwing
2. Samenleven met cultuur
3. Overal cultuur
4. Thuis in Groningen

De provincie geeft aan dat de vier strategieën een vertaling zijn van de manier waarop zij haar ambities wil realiseren. De strategieën dragen volgens de provincie alle vier op verschillende wijze bij aan de drie ambities.[11] De provincie bouwt haar beleid vervolgens aan de hand van de strategieën op in het Uitvoeringsprogramma 2021-2024.[12] In de volgende paragrafen beschrijven wij daarom per strategie de manier waarop de provincie die wil uitvoeren en wat ze daarmee wil bereiken. Dit doen we toegespitst op musea, podiumkunsten en evenementen en door te kijken naar meerjarige subsidiëring van culturele instellingen.

2.3 Sterke basis en ruimte voor vernieuwing

In het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024 noemt de provincie Groningen een vijftal manieren waarop zij een sterke basis en ruimte voor vernieuwing in de cultuursector wil creëren.

De provincie Groningen wil een stevige culturele infrastructuur borgen door de culturele sector in de volle breedte te steunen. De 46 meerjarig gesubsidieerde instellingen vormen hier de basis van, waaronder cultuurpijlers en steunfuncties. Om de basis verder te versterken wil de provincie inzetten op het uitrollen van gedragscodes voor de culturele sector, te weten de Fair Practice Code, Code Cultural Governance en Code Diversiteit & Inclusie. De uitrol van deze codes sluit aan bij de wensen van het Rijk en zal bij de beoordeling van subsidieaanvragen bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en landelijke fondsen zwaarder meewegen.[13] De provincie stelt budget beschikbaar om de implementatie van de codes te stimuleren. Verder zet de provincie in op samenwerking met gemeenten binnen de provincie en in Noordelijk verband. Het programma We the North is een voorbeeld van het laatste. Tot slot wil de provincie internationalisering van de culturele sector stimuleren en ruimte bieden voor vernieuwing in de sector. Vernieuwing heeft betrekking op artistieke en inhoudelijke vernieuwing. De provincie besteedt in de Kadernota aandacht aan vernieuwing van culturele instellingen zelf.[14] Internationalisering op het gebied van musea, podiumkunsten en evenementen werkt de provincie niet uit in haar beleid.[15]

[11] Provincie Groningen. (2019). Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen.; Provincie Groningen. (2021), p. 6.
[12] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen.
[13] Raad voor Cultuur. (2023). Advies aanvraag- en beoordelingsprocedure BIS-advies 2025-2028. Raad voor Cultuur, p. 15.
[14] Provincie Groningen. (2019). Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen.; Provincie Groningen. (2021), p. 9.
[15] Provincie Groningen. (2019). Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 15.

Instrumenten die de provincie inzet om deze strategie uit te voeren zijn onder andere de volgende:

- meerjarige subsidiëring uitvoerende kunst- en erfgoedinstellingen, waaronder steuninstellingen en cultuurpijlers;
- enkele incidentele regelingen;
- bekostiging Kunstraad Groningen;
- stimuleren implementeren codes;
- samenwerking met Groninger Gemeenten concretiseren op gebied van culturele infrastructuur, verbinding van cultuur met het sociale domein en met vrijetijdseconomie (mede via strategie 3);
- monitoring en evaluatie.[16]

Meerjarige subsidiëring culturele instellingen

De provincie subsidieert cultuurpijlers en steuninstellingen voor een periode van acht jaar. Halverwege evalueert de provincie die instellingen om na te gaan of ze nog voldoen aan de opdracht die ze van de provincie meekregen. De provincie subsidieert overige instellingen voor een periode van vier jaar.[17]

Culturele instellingen konden begin 2020 een aanvraag indienen om voor de periode 2021-2024 meerjarige subsidie te krijgen. De beoordeling van de aanvraag lag bij de Kunstraad Groningen (zie verderop). De beoordeling van alle instellingen mondde uit in een advies aan Gedeputeerde Staten. Die verleenden vervolgens (al dan niet conform advies) de subsidie. Instellingen moeten jaarlijks een vervolgaanvraag doen door een jaarplan en -begroting te overleggen waarin staat hoe de instelling invulling geeft aan de strategieën uit het uitvoeringsprogramma.[18]

Ter verantwoording dienen instellingen jaarlijks een jaarverslag en -rekening in. Ze hebben ook minimaal tweemaal per jaar een monitoringsgesprek met de provincie over hun voortgang.[19] Hierin reflecteren ze op hun bijdrage aan de vier strategieën van het provinciaal cultuurbeleid. Bijlage 3 toont samengevat het subsidieverleningsproces van de meerjarige subsidie van de provincie Groningen.

Steuninstellingen

Steuninstellingen hebben een ondersteunende en faciliterende functie ten opzichte van uitvoerende instellingen. De provincie bedeelt ze de volgende taken toe:

- adviesfunctie;
- fungeren als (digitaal) expertisecentrum;

---

[16] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, pp. 16-18.
[17] Provincie Groningen. (2019). Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen.; Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen.
[18] Gebaseerd op beschikkingen de meerjarige subsidieverlening van zeven culturele instellingen; Gebaseerd op een gesprek met medewerkers van de Kunstraad Groningen op 25 mei 2023 en een gesprek met medewerkers van de provincie Groningen op 20 juni 2023.
[19] Bij instellingen in financieel zwaar weer zijn dit kwartaalgesprekken, dus vinden ze vierjaarlijks plaats. Gebaseerd op een gesprek met medewerkers van de provincie Groningen op 20 juni 2023.

- platvorm-/netwerkfunctie;
- professionaliseren en faciliteren van de sector op basis van vraag en ontwikkelingen in de sector vanuit een onafhankelijke rol;
- ondersteunen bij het ontwikkelen van (gezamenlijke) activiteiten en projecten;
- bevorderen van samenwerking tussen actoren binnen en buiten de sector.[20]

Tabel 1 toont alle steuninstellingen van de provincie Groningen.

Tabel 1: steuninstellingen van de provincie Groningen

Steuninstelling	**Ondersteunt….**
Biblionet Groningen	bibliotheekwerk
Centrum Groninger Taal en Cultuur	immaterieel erfgoed
Erfgoedpartners	erfgoedinstellingen, zoals musea, molens
Kunst & Cultuur	cultuuronderwijs
Libau Steunpunt Cultureel Erfgoed Groningen	archeologie en gebouwd erfgoed
Stichting Monumentenwacht Groningen	eigenaren gebouwd erfgoed
VRIJDAG	amateurkunst

Cultuurpijlers

De provincie omschrijft cultuurpijlers als instellingen met landelijke uitstraling. Zij krijgen tevens cofinanciering vanuit het Rijk. Deze uitvoerende kunstinstellingen hebben expertise in een bepaalde culturele discipline en bieden ondersteuning aan andere instellingen door bijvoorbeeld de onderlinge samenwerking daartussen te versterken. Bedoeling is dat cultuurpijlers in die disciplines de verantwoordelijkheid voor de gehele keten op zich nemen.[21] De invulling van het cultuurpijlerschap heeft geen vormvereisten. Cultuurpijlers moeten in hun subsidieverantwoording specifiek ingaan op de manier waarop zij hun cultuurpijlerschap invullen.[22]

Tabel 2 toont alle cultuurpijlers van de provincie Groningen.[23]

Tabel 2: cultuurpijlers van de provincie Groningen

Pijler	**Ondersteunt….**
Groninger Museum	musea
Noord-Nederlands Orkest	klassieke muziek
Noordwoord	letteren
Eurosonic Noorderslag	popmuziek
Club Guy&Roni / NNT	theater en dans
Het Houten Huis	jeugdtheater
Noorderzon	festivals

[20] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 16.
[21] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 16.
[22] Gebaseerd op meerdere gesprekken tussen 8 -24 mei 2023 met negen culturele instellingen.
[23] De gemeente Groningen heeft ook enkele eigen cultuurpijlers. Die nemen wij niet mee in ons onderzoek.

Kunstraad Groningen

De provincie en gemeente Groningen richtten de Kunstraad in 2006 op met als doel een bijdrage te leveren aan het culturele klimaat in Groningen. Zijn takenpakket bestaat uit:

1. "het adviseren en beschikken over subsidieaanvragen;
2. het gevraagd en ongevraagd adviseren van gemeente Groningen en provincie Groningen over algemene cultuurtaken;
3. het visiteren en evalueren van culturele instellingen."[24]

De Kunstraad Groningen adviseert provincie en gemeente over de toekenning van meerjarige cultuursubsidies. De colleges van Gedeputeerde Staten en B&W verlenen die subsidie. De Kunstraad Groningen beheert enkele incidentele subsidiebudgetten van de provincie en gemeente Groningen en hij verleent die subsidies zelf. De beoordelingscriteria waarmee de Kunstraad Groningen de meerjarige subsidieaanvragen beoordeelde staan in Bijlage 2 van dit rapport.

Monitoring en evaluatie

De provincie Groningen wil de monitoring en evaluatie van haar cultuurbeleid samen met de gemeente Groningen vormgeven. Op basis van de ingediende jaarplannen krijgen de organisaties prestatieafspraken (prestatie-eisen) waarop zij in hun verantwoording moeten ingaan. Het doel is "een transparante provinciale cultuurmonitor die zicht geeft op de effectiviteit van beleid. Met ingang van 2022 stellen we de cultuurmonitor in werking."[25]

Stimuleren implementeren gedragscodes

Drie gedragscodes moeten bijdragen aan een goede culturele sector: Code Cultural Governance, Fair practice code en Code Diversiteit & Inclusie (zie kader I). In de provincie Groningen is de toepassing van de Code Cultural Governance verplicht voor instellingen die meerjarige subsidie ontvangen. Die instellingen dienen verder de Fair Practice Code toe te passen óf uit te leggen waarom ze dat niet doen. Dit houdt in dat zij moeten voldoen aan de eisen van de Fair Practice Code of, wanneer dit (nog) niet mogelijk is, moeten uitleggen waarom ze dat (nog) niet kunnen. Datzelfde principe geldt voor de toepassing van de code Diversiteit & Inclusie. De laatste code is in het Uitvoeringsprogramma vooral toegespitst op beroepsmatige diversiteit en inclusie: "De Code Diversiteit en Inclusie richt zich op alle vormen van verschil, zoals gender, beperking, seksuele oriëntatie, religie, sociaaleconomische status, opleidingsniveau en leeftijd, en vraagt aandacht voor deze verschillen in de culturele beroepspraktijk ten aanzien van de vier p's: programma, publiek, personeel en partners." [26] De provincie Groningen stelt een budget beschikbaar om het implementeren van de code te stimuleren.[27]

---

[24] Website Kunstraad Groningen, http://www.kunstraadgroningen.nl/kunstraad/doelstelling.htm, benaderd op 27 maart 2023.
[25] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 18.
[26] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 17
[27] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 17; De reden dat wij nadrukkelijker stilstaan bij de Fair Practice Code dan de andere twee codes is dat het verplicht stellen hiervan grotere financiële gevolgen heeft voor de instellingen dan de codes Cultural Governance en Diversiteit & Inclusie.

Kader I: Gedragscodes voor de culturele sector

De drie gedragscodes voor de culturele sector hebben als doel de cultuursector toekomstbestendiger te maken.

De Raad voor Cultuur omschrijft de Fair Practice Code als volgt: "De Fair Practice Code kent vijf kernwaarden: solidariteit, transparantie, duurzaamheid, diversiteit en vertrouwen. Alle vijf deze kernwaarden zijn van belang en dienen nageleefd te worden. Er moet daarbij bijzondere aandacht zijn voor een eerlijke vergoeding ofwel *fair pay*, als onderdeel van de kernwaarde 'solidariteit'. Beoordeling van de kernwaarden van de code door de raad vindt plaats als onderdeel van het beoordelingscriterium 'bedrijfsmatige gezondheid'."[28] In de huidige BIS-periode (zie kader II hieronder) hoeven instellingen de codes bij hun aanvraag alleen te beschrijven. De Raad voor Cultuur ziet het als logische volgende stap om de verwachtingen aan te scherpen met betrekking tot de naleving van de codes. Bij de beoordeling van de periode 2025-2028 zal de raad de naleving zwaar meewegen.[29]

De Code Cultural Governance heeft betrekking op goed bestuur en toezicht. Bestuur en Raad van Toezicht van een culturele instelling zijn verantwoordelijk voor het goed naleven van de acht principes van deze code. Die omvatten onder meer onafhankelijke bestuurders en toezichthouders en hun rolinvulling.[30]
De Code Diversiteit & Inclusie heeft als doel om de culturele sector voor iedereen toegankelijk te maken, zowel als afnemer als werknemer. Diversiteit in de samenstelling van het personeel is een onderdeel hiervan evenals een divers aanbod en goede toegankelijkheid van cultuur.[31] Opvallend is dat in het Gronings beleid de diversiteit en inclusie zijn toegespitst op de culturele beroepspraktijk en niet zozeer op het aanbod.[32]

Een motie in de Tweede Kamer leidde tot een onderzoek naar de daadwerkelijke kosten van de implementatie van de Fair practice code in de gehele culturele sector.[33] Het resultaat was een onderzoek naar gevolgen van het gebruik van de Fair Practice Code bij meerjarig gesubsidieeerde instellingen en festivals. Het rapport concludeerde dat de invoering van *fair pay* bij instellingen leidt tot hogere personele lasten. Bij gelijkblijvende overheidssubsidies zijn instellingen gedwongen te kiezen tussen het terugbrengen van de hoeveelheid personeel of andere kosten te verminderen. Dat laatste kan ertoe leiden dat instellingen minder aanbod kunnen bieden.[34] Provincie en gemeente Groningen lieten zelf ook eenzelfde analyse opstellen. In dat rapport staat een vergelijkbare conclusie en stelt dat de meerkosten vooral een probleem zullen zijn bij kleine en middelgrote instellingen die relatief veel gebruik maken van ingehuurd personeel.[35]

Kader II: culturele basisinfrastructuur (BIS-regeling)

Eens per vier jaar adviseert de Raad voor Cultuur de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) over de toekenning van rijkssubsidies aan bepaalde culturele instellingen. In 2019 introduceerde de toenmalige Minister van OCW een extra budget en een herziene subsidieregeling om een culturele basisinfrastructuur (BIS) "die meer recht doet aan de samenhang én de diversiteit van het bestel en het publiek" in de hand te werken: de BIS-subsidie.[36] De instellingen die hiervoor in aanmerking kwamen zijn de zogenaamde BIS-instellingen. Bij aanvang van deze regeling kwam ook meer nadruk te liggen op het gebied van *governance*, *Fair Practice*, Diversiteit & Inclusie.[37]

[28] Raad voor Cultuur. (2023). Advies aanvraag- en beoordelingsprocedure BIS-advies 2025-2028. Raad voor Cultuur, p. 15.
[29] Raad voor Cultuur. (2023). Advies aanvraag- en beoordelingsprocedure BIS-advies 2025-2028. Raad voor Cultuur, p. 15.
[30] Raad voor Cultuur. (2023). Advies aanvraag- en beoordelingsprocedure BIS-advies 2025-2028. Raad voor Cultuur, p. 18.
[31] Raad voor Cultuur. (2023). Advies aanvraag- en beoordelingsprocedure BIS-advies 2025-2028. Raad voor Cultuur, pp. 17-18.
[32] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 17.
[33] Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Brief aan de Tweede Kamer, Onderwerp: Aanbieding onderzoek Fair Practice, 19 februari 2020. Betrof motie 32820 nr. 312 - Motie Asscher c.s. over de daadwerkelijke kosten van implementatie van de Fair Practice Code - Nieuwe visie cultuurbeleid, d.d. 4 juli 2019.
[34] SiRM. & PPMC i.o.v. Ministerie van OCW. (2020). Gevolgen van het gebruik van de Fair Practice Code. Rijksoverheid.
[35] SiRM. i.o.v. provincie en gemeente Groningen. (2022). Meerkosten van de invoering van de Fair Practice Code in Groningen. SiRM.
[36] Raad voor Cultuur. (2020). Advies Culturele basisinfrastructuur 2021-2024. Raad voor Cultuur, p. 9.
[37] Raad voor Cultuur. (2020). Advies Culturele basisinfrastructuur 2021-2024. Raad voor Cultuur.

2.4 Samenleven met cultuur

Deze strategie beoogt kunst en cultuur voor iedereen toegankelijk te maken en heeft betrekking op met name cultuureducatie en bibliotheekwerk. Ze ziet cultuur als verbindende factor in de samenleving: die heeft de provincie "bij uitstek nodig in de mentale versterking van de provincie als gevolg van de gaswinning en krimp."[38] Cultuur kan volgens de provincie in positieve zin bijdragen aan de gezondheid en het welbevinden van mensen. Om die reden wil de provincie de verbinding met andere domeinen stimuleren, zoals met leefbaarheid.[39]

De provincie voert deze strategie met behulp van onder meer de steuninstellingen Kunst & Cultuur en VRIJDAG uit.[40] Binnen deze strategie vallen verschillende instrumenten met als doel om de cultuurparticipatie te bevorderen, zoals Cultuureducatie met Kunst, het project Gronings Vuur en de Filmhub Noord.[41]

Omdat de beleidsonderwerpen veelal buiten de afbakening van ons onderzoek vallen, gaan we niet dieper op deze strategie in. We staan wel stil bij de verbinding met andere beleidsterreinen. Die verbinding is ook onderdeel van de volgende strategie en behandelen we ook daaronder.

2.5 Overal cultuur

De provincie Groningen streeft naar diversiteit, pluriformiteit en beschikbaarheid van aanbod om zo cultuur voor alle burgers bereikbaar te maken. Ze wil samenwerking tussen instellingen in de hele provincie stimuleren door de uitwisseling tussen instellingen uit de stad Groningen en de regio te stimuleren. Daarmee wil ze de zichtbaarheid van het culturele aanbod uit de regio vergroten in de Stad en andersom. De provincie wil tevens de verbinding met vrijetijdseconomie, leefbaarheid, economie en arbeidsmarkt versterken.[42]

De provincie geeft aan dat ze waar mogelijk streeft naar collectief draagvlak voor in te zetten instrumenten bij alle Groningse gemeenten, waarbij de Vereniging Groninger Gemeenten (VGG) volgens de provincie een belangrijke vertegenwoordigende rol speelt. Die instrumenten wil ze in de huidige beleidsperiode concretiseren.[43]

---

[38] Provincie Groningen. (2019). Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 9.
[39] Provincie Groningen. (2019). Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 9.
[40] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, pp. 20-21.
[41] Website provincie Groningen: https://www.provinciegroningen.nl/subsidies/cultuur/cultuureducatie-met-kwaliteit-cmk/, benaderd op 17 oktober 2023; Website provincie Groningen: https://www.provinciegroningen.nl/actueel/nieuws/nieuwsartikel/gronings-vuur-brengt-vijf-jaar-lang-lokale-verhalen-in-beeld/, benaderd op 17 oktober 2023; Provincie Groningen, Besluitenlijst Gedeputeerde Staten Week 50 2021, benaderd via: https://www.provinciegroningen.nl/fileadmin/user_upload/Documenten/Besluitenlijst_GS/Besluitenlijst_GS_2021/Besluitenlijst_GS_2021_-_week_50.pdf.
[42] Provincie Groningen. (2019). Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 10.
[43] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 22.

Instrumenten die de provincie inzet om deze strategie uit te voeren zijn de volgende:

- verbinding met vrijetijdseconomie in de vorm van een subsidie aan enkele uitvoerende kunstinstellingen: ZomerJazzFietstour, Grasnapolsky Festivals, Terug naar het Begin en Jazz te Gast;
- evenementen scharen onder de Visie Vrijetijdseconomie;
- uitwisseling tussen instellingen faciliteren en stimuleren;
- versterken Noordelijke netwerken via We the North;
- Het Gastconservatorschap;
- stimuleren opdrachtverlening gemeenten aan steuninstellingen en creëren collectief draagvlak voor in te zetten instrumenten bij alle Groninger gemeenten via de VGG.[44]

De provincie heeft geen uitgewerkte doelstellingen op het gebied van de diversiteit, pluriformiteit en beschikbaarheid van het provinciale cultuuraanbod. De Code Diversiteit & Inclusie komt bij deze strategie niet aan bod.

Noordelijke overheden

In de cultuurnota werkt de provincie Drenthe We the North uit als vorm van Noordelijke samenwerking. We the North is een programma van de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe en de gemeenten Assen, Emmen, Leeuwarden en Groningen met als doel "een kwalitatief sterke noordelijke culturele infrastructuur op te bouwen die tot in de haarvaten van de regio doordringt, bijdraagt aan artistieke innovaties, een breed en divers publieksbereik kent en een bijdrage levert aan maatschappelijke uitdagingen." [45] De overheden vormen tezamen een cultuurregio waarbinnen met name netwerken van culturele instellingen in verschillende kunstdisciplines artiesten, makers, curatoren, producenten begeleiden in hun talentontwikkeling. De provincie geeft aan dat deze netwerkorganisatie meebouwt aan een levendig en rijk artistiek klimaat in Noord-Nederland. Het zorgt ervoor dat nieuwe makers in het Noorden willen en kunnen blijven en daar een realistische kunstpraktijk kunnen opbouwen.[46]

Het programma startte in 2017 als experimenteerprogramma met de nadruk op talentontwikkeling, Innovatie en Stad en Regio en ondersteunde verschillende activiteiten. De resultaten van die ondersteuning namen de overheden mee in het nieuwe programma voor 2021-2024.

We the North heeft drie doelstellingen:

1. Versterken en vernieuwen voor een samenhangende culturele infrastructuur met goede onderlinge verbindingen in de regio.
2. Het versterken van de keten talentontwikkeling in verdieping en professionalisering voor Noord-Nederland op het gebied van cultuur.
3. Met het Rijk zorgen voor een kwalitatief sterke culturele infrastructuur in Noord-Nederland.

---

[44] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, pp. 23-24.
[45] We the North. (2021). Toekomstdocument We the North 2021-2024, p. 2.
[46] Gebaseerd op een interview met een medewerker van de provincie Drenthe op 7 juni 2023.

We the North zet in op monitoring door onderzoek te doen naar het artistieke klimaat in Noord-Nederland, waarbij het stilstaat bij het identificeren van kansen en uitdagingen voor talent in Noord-Nederland.[47]

De deelnemende overheden zorgen voor een gezamenlijk budget van € 600.000 per jaar. We the North wil daarnaast inzetten op cofinanciering van initiatieven met (landelijke) fondsen.[48]

Gastconservatorschap
De provincie stelde een gastconservator in. De gastconservator kan volgens de provincie als aanjager helpen met het vertalen van ambities in de regio naar een concreet cultuurprogramma, en legt verbinding met professionele makers.[49]

2.6 Thuis in Groningen

De provincie wil dat alle inwoners zich door cultuur thuis voelen in hun leefomgeving. De provincie benadrukt dit aspect door de culturele identiteit in de provincie een plek te geven in haar cultuurbeleid. Dat geldt voor zowel materieel als immaterieel erfgoed (zoals het Nedersaksisch). De provincie benadrukt het behoud en doorontwikkelen van de Collectie Groningen. De Collectie Groningen omvat de Groninger taal, tradities en gebruiken, materieel erfgoed, landschap, gebouwd erfgoed en archeologie.[50] Tot slot wil de provincie zich richten op de versterking van de regionale infrastructuur en het versterken van de onderlinge samenwerking in de erfgoedsector en archeologie.[51]

De invulling van deze strategie ligt voornamelijk op het gebied van erfgoed en archeologie. Het instrument dat - binnen onze afbakening - bijdraagt aan het verwezenlijken van deze strategie is de Regiofunctie Museum aan de A. Dit museum heeft als ambitie om een Historische Ontmoetingsplek te worden (HOP). Doel is om inwoners en bezoekers te verbinden met de geschiedenis van Stad en Ommeland. Samenwerking met instellingen in het ommeland is een vereiste daarvoor. Daaraan wil de provincie in de huidige notaperiode werken.[52] Verder geeft de provincie aan dat zij in het Meerjarenprogramma Innovatie Musea werkt aan de verdere professionalisering van de musea en de bevordering van de onderlinge samenwerking.[53] Tot slot, met de subsidieregeling Vernieuwing vaste presentatie erfgoed wil de provincie musea en erfgoedinstellingen helpen de presentatie van hun vaste collectie te vernieuwen.[54]

[47] We the North. (2021). Toekomstdocument We the North 2021-2024.
[48] Website We the North, https://www.wethenorth.org/we-the-north-0/, benaderd op 4 oktober 2023.
[49] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 21.
[50] Provincie Groningen. (2019). Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 14.
[51] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, pp. 25-28
[52] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 27.
[53] Website Erfgoedpartners: https://erfgoedpartners.nl/sites/innovatie-musea/, benaderd op 12 oktober 2023.
[54] Provincie Groningen: https://www.provinciegroningen.nl/subsidies/cultuur/vernieuwing-vaste-presentatie-erfgoed/, benaderd op 20 oktober 2023.

2.7 Samenvattende bevindingen

- De provincie Groningen legt haar culturele ambities vast in het Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028. Ze stelt zichzelf drie ambities en werkt die uit in vier uitvoeringsstrategieën. Haar beleid is achtjarig om een grotere beleidscontinuïteit te borgen. Tussentijds wil de provincie dit beleid evalueren. De uitvoering van het beleid is vierjarig, met uitzondering van cultuurpijlers en steuninstellingen. De nadruk ligt op dit moment sterk op samenwerking met de gemeente Groningen. De provincie beoogt op langere termijn de samenwerking met andere gemeenten te intensiveren.
- Behalve in provinciaal en gemeentelijk verband werkt de provincie met het programma We the North samen met de provincies Fryslân en Drenthe en de gemeenten Assen, Emmen, Leeuwarden en Groningen aan onder andere talentonwikkeling. We te North heeft eigen doelstellingen die inhaken op de provinciale doelstellingen (met name het versterken van de culturele infrastructuur. Dit programma is complementair aan het provinciale beleid.
- De provincie wijst enkele instellingen aan als cultuurpijler. Die instellingen hebben een landelijke uitstraling, cofinanciering vanuit het Rijk en vervullen binnen het culturele bestel in de provincie een ondersteunende- en verantwoordelijkheidsrol ten opzichte van andere instellingen. Daarnaast hebben steuninstellingen een plek in het Groningse cultuurbestel, ter facilitering en ondersteuning van uitvoerende cultuurinstellingen.
- Zowel de strategie Samenleven met cultuur als Overal Cultuur willen een brug slaan tussen cultuur en andere beleidsterreinen: de eerste richt zich op met name leefbaarheid en grote maatschappelijke vraagstukken, de andere met vrijetijdseconomie, (ook) leefbaarheid, economie en arbeidsmarkt, erfgoed en ruimtelijke kwaliteit.

Onderstaande tabel vat de provinciale cultuurstrategieën en instrumenten om de strategieën te behalen samen.

Tabel 3: Samenvattende bevindingen doelen en instrumenten Groningse cultuurbeleid

Strategieën	Uitwerking	Instrumenten en instellingen
1. Sterke basis en ruimte voor vernieuwing	▪ Meerjarig gesubsidieerde instellingen, waaronder cultuurpijlers en steunfuncties vormen de basis van de Groningse culturele infrastructuur. ▪ De uitrol van de gedragscodes zorgt voor een stevige basis en een normale financiële waardering binnen de sector. ▪ Samenwerking met gemeenten binnen de provincie en in Noordelijk verband (zoals via We the North) draagt bij aan een sterke culturele infrastructuur. ▪ Internationalisering van de culturele sector en ruimte voor vernieuwing in de sector dragen bij aan een sterke culturele infrastructuur.	▪ Meerjarige subsidiëring van uitvoerende kunst- en erfgoedinstellingen waaronder steuninstellingen en cultuurpijlers. ▪ Bekostiging Kunstraad Groningen voor de beoordeling van de subsidieaanvragen. ▪ Stimuleren implementeren codes ▪ Samenwerking met Groninger gemeenten concretiseren op gebied van culturele infrastructuur, verbinding van cultuur met het sociale domein en met vrijetijdseconomie. ▪ Vernieuwing stimuleren bij instellingen ▪ Monitoring en evaluatie

2.	Samenleven met cultuur	▪ Toegankelijk maken van cultuur voor iedereen. Bibliotheken en cultuureducatie zijn hierbij middelen om dat te bereiken. ▪ Cultuur is een verbindende factor in de samenleving, met name om grote maatschappelijke vraagstukken zoals de gaswinning te verwerken. ▪ Cultuur draagt bij aan gezondheid en het welbevinden, dus stimuleert de provincie interdisciplinaire cultuur.	▪ Steuninstelling Cultuuronderwijs K&C ▪ Steuninstelling amateurkunst VRIJDAG ▪ Verschillende regelingen met betrekking tot cultuurparticipatie en -educatie
3.	Overal cultuur	▪ Diversiteit, pluriformiteit en beschikbaarheid cultureel aanbod. ▪ Samenwerking tussen de instellingen in Stad en ommeland leidt tot een sterke basis en een bruisend cultuuraanbod in de hele provincie. ▪ Samenwerking leidt ook tot zichtbaarheid van het culturele aanbod uit de regio in de Stad en andersom. ▪ Opdrachtverlening gemeenten aan steuninstellingen stimuleren. ▪ Collectief draagvlak voor in te zetten instrumenten bij alle Groninger gemeenten creëren via VGG. ▪ Verbinding slaan tussen cultuur en vrijetijdseconomie. ▪ Verbinding binnen provinciale organisatie met vrijetijdseconomie, leefbaarheid, economie en arbeidsmarkt, erfgoed en ruimtelijke kwaliteit.	▪ Verbinding met vrijetijdseconomie in de vorm van een subsidie aan enkele uitvoerende kunstinstellingen: ZomerJazzFietstour, Grasnapolsky Festivals, Terug naar het Begin en Jazz te Gast ▪ Uitwisseling tussen instellingen faciliteren en stimuleren ▪ Het Gastconservatorschap ▪ Versterken Noordelijke netwerken via We the North, innovatie en lobby
4.	Thuis in Groningen	▪ Een plek voor de culturele identiteit in de provincie zorgt ervoor dat inwoners zich thuis voelen in hun leefomgeving. Dit heeft betrekking op zowel materieel als immaterieel erfgoed. ▪ De relatie versterken met andere disciplines voor “een hedendaagse vertaling van onderdelen van de Collectie Groningen.”	▪ Regiofunctie Museum aan de A ▪ Meerjarenprogramma Innovatie Musea ▪ Vernieuwing vaste presentatie erfgoed

3. Middelen en resultaten

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan we stil bij de manier waarop het cultuurbeleid bijdraagt aan het behalen van de culturele doelstellingen.

De informatie in dit hoofdstuk geeft antwoord op deelvragen 2 en 3:

2. In hoeverre en op welke manier draagt het provinciale cultuur(subsidie)beleid bij aan het behalen van de culturele doelstellingen?
3. Op welke manier dragen de culturele instellingen bij aan het behalen van de provinciale doelstellingen?

Hieronder gaan wij eerst in op de beoordeling van subsidieaanvragen door de Kunstraad Groningen. Vervolgens staan wij per strategie stil bij de acties van de provincie Groningen om de strategie te behalen en de resultaten daarvan. Gezien de scope van het onderzoek laten we de tweede strategie, Samenleven met cultuur, buiten beschouwing. De notaperiode 2021-2024 loopt nog. Dit moet bij het lezen van de resultaten in ogenschouw worden genomen. Bijlage 4 toont informatie uit de beschikking, de doelen van de onderzochte instellingen en de bijdrage aan de provinciale strategieën. Die informatie vormt de basis van de beschreven resultaten in dit hoofdstuk.

3.2 Beoordeling instellingen en relatie strategieën

De Kunstraad Groningen gaat in haar beoordeling per instelling in op de positionering van de instelling in de culturele infrastructuur, de artistiek-inhoudelijke kwaliteit van de activiteiten en de professionele kwaliteit. Verder toetst zij of de instelling bijdraagt aan (een van de) strategieën van de provincie. Bijlage 2 toont de beoordelingscriteria. Hieronder gaan we in op de relatie tussen het beoordelingskader van de Kunstraad Groningen en het provinciaal beleid.

Het drempelcriterium is artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de voorgestelde activiteiten. Als een instelling hier niet voldoende op scoort, dan adviseert de Kunstraad de provincie om deze

instelling niet de subsidiëren. Dit advies is niet bindend. De indicatoren vakmanschap, zeggingskracht, authenticiteit en vernieuwing vormen de basis van het criterium.[55]

De provincie Groningen verwacht dat instellingen in hun subsidieaanvraag aantonen op welke manier zij aan één of meerdere strategieën bijdragen. Die bijdrage vormt onderdeel van de beoordeling. Minimaal vereist is een bijdrage aan de eerste strategie 'Een sterke basis'. De Kunstraad Groningen formuleert een wat nauwere omschrijving van 'een sterke basis' dan de provincie. Hij beoordeelt of "de instelling een hoogwaardig aanbod biedt waarin ook ruimte is voor experiment alsmede de eigenheid in de culturele uitingen."[56] Daarnaast kijkt de Kunstraad Groningen "in hoeverre de instelling zowel in de eigen organisatie als in de programmering bijdraagt aan de diversiteit van het culturele aanbod."[57] In deze definitie ontbreekt de bijdrage van cultuur aan de internationaliseringswens van de provincie, die in het beleid zelf staat. Het trekken van internationaal publiek komt overigens wel aan bod bij de individuele beoordelingen.[58]

Bij een bijdrage aan de strategie 'Overal cultuur' kijkt de Kunstraad Groningen of een instelling "een bijdrage levert aan een bruisend cultureel aanbod in stad en regio en de manier waarop de instelling het cultureel aanbod van stad en regio verbindt in de marketing en promotie."[59] In haar beleid noemt de provincie Groningen ook de verbinding met de vrijetijdseconomie. Die komt niet naar voren bij de criteria van de Kunstraad Groningen bij dit onderdeel. De bijdrage van cultuur aan andere actuele thema's gerelateerd aan leefbaarheid (krimp, armoede) is een onderdeel van de beoordeling van 'Samenleven met cultuur'. Diversiteit en pluriformiteit, zoals de provincie Groningen in haar beleid noemt, komen niet naar voren bij dit onderdeel.

Thuis in Groningen legt de nadruk op "behoud, educatie en presentatie van de Collectie Groningen, in hoeverre sprake is van een vernieuwende wijze van de presentatie van de collectie aan een breed publiek inclusief een visie en programma op digitalisering alsmede de samenwerking met andere disciplines of sectoren."[60] Deze definitie strookt met het provinciaal beleid.

De beoordelingscriteria over de toepassing van de codes hebben betrekking op de Code Cultural Governance (pas toe); Fair practice Code (pas toe óf leg uit) en de Code Culturele Diversiteit (pas

[55] Bijlage Notitie beoordeling aanvragen 2021-2024 bij Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota's 2021-2024. Kunstraad Groningen, p. 12.
[56] Bijlage Notitie beoordeling aanvragen 2021-2024 bij Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota's 2021-2024. Kunstraad Groningen, p. 12.
[57] Bijlage Notitie beoordeling aanvragen 2021-2024 bij Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota's 2021-2024. Kunstraad Groningen, p. 12.
[58] Ingeval van de door ons onderzochte instellingen bijvoorbeeld bij Noorderzon, het NNT en ZomerJazzFietsTour.
[59] Bijlage Notitie beoordeling aanvragen 2021-2024 bij Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota's 2021-2024. Kunstraad Groningen, p. 12.
[60] Bijlage Notitie beoordeling aanvragen 2021-2024 bij Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota's 2021-2024. Kunstraad Groningen, p. 12.

toe óf leg uit). De Kunstraad Groningen staat bij de beoordeling per instelling stil bij de toepassing van elke code conform het provinciaal beleid.

In de subsidiebeschikking staat aan welke verplichtingen instellingen moeten voldoen voor hun subsidie. Onderdeel daarvan is dat instellingen in hun jaarplannen aangeven welke activiteiten zij uitvoeren. In de verantwoording (in de vorm van een jaarverslag) moeten instellingen ingaan op hun bijdrage aan de strategieën. De vaststelling bij de provincie bestaat uit een vaststellingverzoek en een monitoringsgesprek waarbij instellingen ingaan op de jaarstukken. Bij de vaststelling en monitoringsgesprekken gaat de provincie na of instellingen hun geplande activiteiten heeft uitgevoerd. Daarnaast gaan provincie en instelling in op de implementatie van de gedragscodes, de inhoudelijke plannen van het jaar erop en een vooruitblik op het uitvoeringsprogramma 2025-2028.[61]

Over het algemeen zijn instellingen positief over het subsidieverleningsproces van en het contact met de provincie. Wel noemen instellingen enkele punten van aandacht. Aanvragen en processen sluiten niet aan bij die van andere overheden en andere (cultuur)fondsen. Dit leidt tot meer administratief werk.[62]

De rolverdeling tussen overheid en de Kunstraad Groningen ervaren veel instellingen als onhelder en daardoor onzuiver. Het bevreemdt enkele instellingen dat een onafhankelijke Kunstraad Groningen alleen in beeld is bij de beoordeling van aanvragen maar verder geen zicht heeft op wat instellingen in de praktijk doen. Veel instellingen noemen ook het verloop van het personeel bij de provincie. Wisselende contacten ervaren veel instellingen als hinderlijk.[63] Desgevraagd geeft de provincie aan dat zij streeft naar stabiliteit binnen het team. Die was er tijdelijk niet door samenloop van omstandigheden, maar de provincie geeft aan nu wel stappen te zetten om het verloop van medewerkers tegen te gaan.[64] De Kunstraad Groningen is bezig met het zichtbaarder maken van zichzelf en hoopt daarmee in de toekomst een duidelijkere en transparantere rol te kunnen aannemen.[65]

3.3 Sterke basis en ruimte voor vernieuwing

Samengevat zijn er vijf punten waarmee de provincie beoogt deze strategie te behalen:

- meerjarige subsidiëring van culturele instellingen in de provincie Groningen waaronder cultuurpijlers en steunfuncties op basis van het advies van de Kunstraad Groningen;
- uitrol gedragscodes culturele sector;

[61] Beschikkingen van de onderzochte instellingen en een gesprek met medewerkers van de provincie Groningen op 20 juni 2023; Verslag van de monitoringsgesprekken over 2022 en 2023 van enkele instellingen d.d. 25 juli 2023.
[62] Gebaseerd op interviews gehouden tussen 8 -24 mei 2023 met negen culturele instellingen.
[63] Gebaseerd op interviews gehouden tussen 8 -24 mei 2023 met negen culturele instellingen.
[64] Gebaseerd op een interview met de provincie Groningen op 20 juni 2023.
[65] Gebaseerd op een interview met de Kunstraad Groningen en medewerkers van de provincie Groningen op respectievelijk 25 mei 2023 en 20 juni 2023.

- samenwerking met Groninger Gemeenten concretiseren op gebied van culturele infrastructuur, verbinding van cultuur met het sociale domein en met vrijetijdseconomie (mede via strategie 3);
- samenwerking in Noordelijk verband (zoals via We the North);
- internationalisering van de culturele sector en ruimte voor vernieuwing;
- monitoring en evaluatie.

3.3.1 Meerjarige subsidiëring culturele instellingen (waaronder de cultuurpijlers en steunfuncties)

De provincie subsidieerde in de periode 2021-2024 46 instellingen voor vier jaar. Hieronder vallen ook de zeven steuninstellingen en zeven cultuurpijlers die in paragraaf 2.3 staan. Voor de cultuurpijlers en steuninstellingen stelt de provincie Groningen jaarlijks € 4.794.725 beschikbaar.[66] Ze stelt voor de andere uitvoerende kunstinstellingen jaarlijks € 427.550 beschikbaar toegespitst op musea, podiumkunsten en evenementen. Voor uitvoerende erfgoedinstellingen is dit jaarlijks € 1.089.270.[67] Het budget voor de culturele instellingen is weinig veranderd ten opzichte van de vorige notaperiode. Ze subsidieerde in de huidige notaperiode enkele nieuwe spelers, maar ook enkele niet meer wegens gebrek aan budget. [68]

Naast de provinciale subsidie krijgen enkele instellingen ook subsidie vanuit het Rijk, onder meer via de BIS-regeling (Zie kader II). Instellingen die zich bezighouden met podiumkunsten en geen BIS-subsidie krijgen, kunnen aanspraak maken op middelen uit het Fonds Podiumkunsten. Een van de onderzochte instellingen deed dat.[69] De zeven Groningse BIS-instellingen krijgen voor de periode 2021-2024 in totaal ongeveer € 13 miljoen. Bijlage 6 van onderhavig rapport toont de verdeling van de BIS-gelden in Noord-Nederland.

Aantal bezoekers

Te zien in onderstaande tabel is dat de cijfers in 2020 en 2021 bij musea lager liggen dan voor de coronapandemie. In 2022 hadden de provinciaal gesubsidieerde musea in totaal 308.302 bezoekers, een stijging maar nog niet tot het niveau van voor de coronapandemie.[70]

[66] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie 2021-2023. Provincie Groningen, p. 29.
[67] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie 2021-2023. Provincie Groningen, pp. 29-30.
[68] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie 2021-2023. Provincie Groningen, pp. 7-8 en 29-30.
[69] Website Fonds Podiumkunsten: https://fondspodiumkunsten.nl/nl/toekenningen/meerjarige_subsidies/meerjarige_productiesubsidies_2021_2024, benaderd op 8 juni 2023.
[70] Website Erfgoedpartners: https://erfgoedpartners.nl/subdossier/bezoekcijfers/, benaderd op 17 juli 2023. Erfgoedpartners is de provinciale steuninstelling voor musea, molens, borgen, orgels, erfgoededucatie, archeologie en publiek in de provincie Groningen.

Tabel 4: aantal museumbezoekers provincie Groningen

	Groningen totaal[71]	**Provinciaal gesubsidieerde musea[72]**
2017	812.864	424.627
2018	815.050	431.643
2019	927.218	500.104
2020	439.344	202.856
2021	483.966	193.429
2022	711.738	308.302

De meest recente cijfers over het aantal bezoeken aan tentoonstellingen zijn van 2021. Het aantal bezoeken aan voorstellingen ontwikkelde zich als volgt.[73]

Tabel 5: aantal bezoekers aan voorstellingen (aantal x 1.000)

	2017	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Theatervoorstellingen	74	86	102	42	28
Muziekvoorstellingen	309	356	283	97	79
Dans- en bewegingsvoorstellingen	14	16	14	8	4
Muziektheatervoorstellingen	55	102	105	28	22
Cabaret- en kleinkunstvoorstellingen	77	79	91	27	18
Bezoeken aan overige voorstellingen	15	24	21	9	11
Totaal	**544**	**663**	**616**	**211**	**162**

De bezoekersaantallen bij de onderzochte instellingen laten in 2022 wel een stijging zien, maar zijn nog niet op niveau van voor corona. Zie Bijlage 4 voor het aantal bezoekers per onderzochte instelling. Totaalaantallen met betrekking tot evenementen (niet zijnde podiumkunsten) en festivals ontbreken.

Cultuurpijlerschap

Bedoeling is dat cultuurpijlers de verantwoordelijkheid voor de gehele keten op zich nemen in de disciplines waarin zij actief zijn. De invulling van het cultuurpijlerschap heeft geen vormvereisten. Cultuurpijlers moeten in hun subsidieverantwoording specifiek ingaan op de manier waarop zij hun cultuurpijlerschap invullen.

[71] Website Erfgoedpartners: https://erfgoedpartners.nl/subdossier/bezoekcijfers/, benaderd op 17 juli 2023, benaderd op 17 juli 2023. Let op: dit zijn alle musea in Groningen, dus ook musea die niet provinciale subsidie ontvangen. Deze cijfers komen uit een dataset van Erfgoedpartners met daarin de bezoekersaantallen per instelling.
[72] Website Erfgoedpartners: https://erfgoedpartners.nl/subdossier/bezoekcijfers/, benaderd op 17 juli 2023. Deze cijfers komen uit een dataset van Erfgoedpartners met daarin de bezoekersaantallen per instelling. De bezoekersaantallen van de musea uit tabel 4 hebben we bij elkaar opgeteld. Die gegevens vormen de input voor de kolom Provinciaal gesubsidieerde musea.
[73] CBS StatLine, Professionele podiumkunsten; capaciteit, voorstellingen, bezoekers, regio: https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/70077NED/table?dl=934E5, benaderd op 17 juli 2023. Deze cijfers zijn op provinciaal niveau, niet per instelling.

De invulling gebeurt op verschillende manieren. De in de jaarverslagen vaak genoemde punten zijn kennisdeling, samenwerken met kleinere instellingen en het bieden van ondersteuning tijdens de coronapandemie. Daarnaast initiëren en produceren enkele instellingen samen met andere (kleinere) instellingen producties. Bij musea komt het tot uiting in bijvoorbeeld een laagdrempelig bruikleenbeleid. Veel cultuurpijlers nemen deel aan programma's als We the North en vormen daarmee een netwerk van instellingen die onderlinge uitwisseling van ervaring stimuleert en gezamenlijk optrekken in een lobby richting het Rijk.[74] Enkele instellingen die wij spraken zijn als cultuurpijler aangewezen en die gaven aan dat ze wat zoekende zijn naar een goede manier om het cultuurpijlerschap in te vullen.[75] Enkele culturele instellingen (cultuurpijlers) stelden met de gemeente en provincie Groningen eigen coronasteungeld beschikbaar voor de gehele keten om die ondersteuning te bieden tijdens de coronapandemie door middel van een Snelloket (zie hoofdstuk 4 voor meer informatie over de andere coronamaatregelen).[76]

Steuninstellingen
Steuninstellingen hebben een ondersteunende en faciliterende functie ten opzichte van uitvoerende instellingen. De door ons onderzochte instelling (Stichting Kunst & Cultuur) gaat in haar jaarverslag in op de wijze waarop zij daar invulling aan gaf. Dit doet zij toegespitst op informatie- en adviesverlening, deskundigheidsbevordering, bemiddeling, netwerkbijeenkomsten en onderzoek ten aanzien van (onder meer) uitvoerende kunstinstellingen.[77]

3.3.2 Gedragscodes

Instellingen zijn verplicht de Code Cultural Governance toe te passen. De toepassing van deze code uit zich bij de onderzochte instellingen in het toepassen van of transformeren naar een Raad van Toezicht-model in hun bedrijfsvoering. In de praktijk houdt dit in dat bedrijven een Raad van Toezicht-model hanteren waarbij een Raad van Toezicht toezicht houdt op het bestuur. Eén onderzochte instelling heeft de principes van de code Cultural Governance in de statuten verankerd.

Instellingen die meerjarige subsidie ontvangen dienen de Fair Practice Code (zie kader I in paragraaf 2.3) toe te passen óf uit te leggen. Dit houdt in dat zij moeten voldoen aan de eisen van de Fair Practice Code of, wanneer dit (nog) niet mogelijk is, uitleggen waarom ze dat (nog) niet kunnen. Nagenoeg alle instellingen die wij onderzochten betalen medewerkers in dienst of diensten van derden conform een cao. Niet alle instellingen gaan in hun jaarstukken in op alle vijf kernwaarden. In hoeverre instellingen de Fair Practice Code volledig toepassen is derhalve onduidelijk, mede als gevolg van het ontbreken van een monitoringssysteem.

De meeste instellingen houden zich bezig met interne diversiteit en staan in hun verantwoording stil bij de toepassing van de Code Diversiteit & Inclusie. Instellingen geven aan maatregelen te

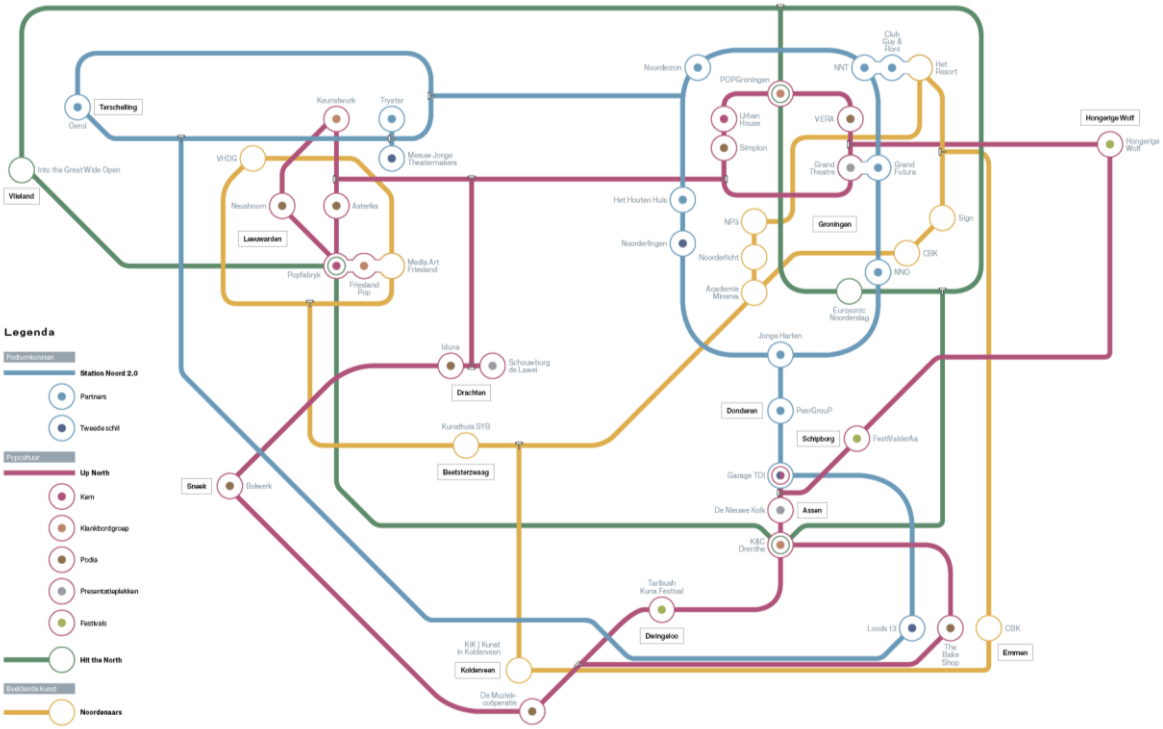
[74] Gebaseerd op gesprekken met een aantal cultuurpijlers in de periode 8 – 24 mei 2023.
[75] Gebaseerd op een interview met de Kunstraad Groningen en medewerkers van de provincie Groningen op respectievelijk 25 mei 2023 en 20 juni 2023.
[76] Provincie Groningen. (2022). Coronamaatregelen Cultuur provincie Groningen 2022. Provincie Groningen.
[77] Stichting Kunst & Cultuur, Jaarrapportage 2022 K&C Groningen.

treffen om op het gebied van personeel en organisatie diversiteit en inclusie te vergroten. Echter loopt de praktijk wat achter op de gewenste resultaten van de code, namelijk dat er meer diversiteit in het personeelsbestand komt.

Het provinciale budget voor het stimuleren van het implementeren van de codes ging onder meer naar een project over de implementatie van de Fair Practice Code, in de vorm van een cursus voor culturele instellingen over dit onderwerp. De provincie ondersteunde ATANA. ATANA is een tweejarig traineeprogramma met als doel meer diversiteit bij besturen, raden van toezicht en adviescommissies in de culturele sector in Groningen.[78] Bedoeling is dat de provincie ook op termijn een dag over de Code Cultural Governance organiseert.

3.3.3 Samenwerking

De provincie en gemeente Groningen hebben hun cultuurbeleid gezamenlijk tot stand gebracht. In We the North werkt de provincie Groningen met de provincies Drenthe en Fryslân en de gemeenten Assen, Emmen, Groningen en Leeuwarden samen om talentontwikkeling een impuls te geven. Onderstaande figuur toont het netwerk van deelnemende culturele instellingen van We the North. Hierin is te zien dat onder meer het NNT/Club Guy & Roni, Noorderzon, het NNO en Het Houten Huis partner zijn van het netwerk Station Noord 2.0, een netwerksamenwerking op het gebied van de talentontwikkeling van podiumkunstenaars. We the North draagt hier voor € 200.000 per jaar aan bij.[79]

Figuur 1: netwerken en projecten We the North (bron: We the North, 2018)

[78] Gebaseerd op een e-mailwisseling met medewerkers van de provincie Groningen op 29 juni 2023; Website: https://www.binoq.nl/atana-noord-nederland/, benaderd op 30 juni 2023.
[79] Website We the North, https://www.wethenorth.org/projecten/, benaderd op 26 juni 2023.

We the North had in 2020 op het gebied van talentontwikkeling onder andere de volgende resultaten in heel Noord-Nederland:[80]

- Podiumkunsten: 51 opleidingsplekken en begeleidingstrajecten voor beginnende theatermakers (Station Noord 2.0) bij professionele theater- en dansgezelschappen in Noord-Nederland om in het Noorden hun talenten te ontwikkelen en hun carrières op gang te brengen.
- Popcultuur: realisatie van een netwerk voor talentontwikkeling in de popcultuur met opleidingsplekken en begeleidingstrajecten. Up North, interdisciplinaire talentontwikkeling: 32. Hit the North, popmuziek: 27.
- Beeldende kunst en vormgeving: realisatie van een talentontwikkelingstraject met 55 opleidingsplekken en begeleidingstrajecten (netwerk de Noordenaars, proeftuin Artists in Space).

Deze trajecten worden grotendeels voortgezet.

Samenwerking met andere gemeenten werken we uit onder paragraaf 3.4.

3.3.4 Internationalisering en ruimte voor vernieuwing

De manier waarop internationalisering vorm moet krijgen op het gebied van musea, podiumkunsten en evenementen, werkt de provincie niet uit in het uitvoeringsprogramma. De provincie geeft aan dat er in 2020 en 2021 verkennende gesprekken zijn gevoerd met de Eemsdollard Regio (EDR). Dit was echter zonder concrete opvolging mede door de coronapandemie.

Instellingen die zich internationaal oriënteren, geven zowel in hun aanvragen als in hun verantwoording aan op welke manier zij invulling geven aan internationalisering. Voor de hand liggend zijn beoogde bezoekers uit het buitenland maar ook internationale samenwerking en uitwisseling komen terug bij enkele instellingen. Ter illustratie, het Groninger Museum had in 2021 96 objecten geleend aan 25 instellingen, waarvan 9 buitenlandse instellingen. 21% van de bezoekers van het museum kwam uit het buitenland. Noorderzon had in 2022 een hoofdprogramma waarvan een deel van de deelnemers internationale gezelschappen betrof.

Nagenoeg alle instellingen gaven in hun aanvraag en jaarverslag aan bezig te zijn met vernieuwing. Dit liep uiteen van hedendaagse en nieuwe componisten die het NNO uitvoerde tot nieuwe vormen van het aanbieden van cultuur, zoals in de vorm van digitale museumbezoeken. Dat laatste was een punt waar het Groninger Museum zich mee bezig hield, met name tijdens corona.

[80] We the North. (2020). Toekomstdocument We the North 2021-2024. We the North, p. 7.

3.3.5 Monitoring en evaluatie

De provincie Groningen heeft geen monitoringssysteem waarmee ze de doelbereiking van haar cultuurbeleid bijhoudt.[81] De monitor waarover ze in haar uitvoeringsprogramma spreekt is er niet. Wel laat ze door de Kunstraad Groningen elke vier jaar haar cultuurbeleid evalueren.[82] De raad legt een link met de culturele doelstellingen van de provincie. De meest recente evaluatie staat in het adviesrapport 'Op steviger Grond' (2020) waarin de Kunstraad Groningen een analyse opstelde van de huidige staat van de diverse disciplines en integrale adviezen aan de provincie en gemeente Groningen.[83] Centrale vraag was in hoeverre het cultuuraanbod in de provincie Groningen als geheel voldoende compleet en evenwichtig was. De Kunstraad Groningen concludeerde dat cultuur op waarde wordt geschat maar dat de strategieën van de overheden te algemeen zijn. Hij stelde daarnaast dat er overlap is tussen de doelen 'Overal cultuur' en 'Samenleven met cultuur'. Bijlage 5 toont een samenvatting van de bevindingen uit dit rapport.

De provincie heeft geen algemene gekwantificeerde beoogde resultaten. In het uitvoeringsprogramma noch de planning & controlecyclus (p&c-cyclus) van de provincie staan uitgewerkte doelstellingen. Daar staat tegenover dat culturele instellingen die meerjarige subsidie ontvangen (waaronder steuninstellingen en cultuurpijlers) moeten voldoen aan prestatie-eisen die in hun subsidieverleningsbeschikking staan, waaronder de uitvoering van doelen en activiteiten die instellingen in hun jaarplannen noemen.[84] Dit zijn soms kwantificeerbare doelen, zoals beoogde bezoekersaantallen. Hierop moeten zij reflecteren bij de verantwoording, hetzij in de jaarrekening hetzij tijdens tweejaarlijkse monitoringsgesprekken. Steuninstellingen moeten voldoen aan een aantal extra voorwaarden en net als cultuurpijlers moeten zij in hun verantwoording terugkomen op hun rolinvulling. Zoals paragraaf 3.2.1 al liet zien, doen cultuurpijlers en steuninstellingen dit ook.

3.4 Overal cultuur

Samenwerking tussen culturele instellingen in de stad Groningen en de regio moet volgens de provincie leiden tot een bruisend cultureel aanbod en bijdragen aan de zichtbaarheid daarvan in de hele provincie. De provincie Groningen wil daarnaast de banden aanhalen met alle Groningse gemeenten om collectief draagvlak te creëren voor de inzet van instrumenten bij die gemeenten. Bedoeling is dat er een verbinding ontstaat tussen cultuur, leefbaarheid en de vrijetijdseconomie.

Hoewel de provincie de diversiteit, pluriformiteit en beschikbaarheid van het provinciale cultuuraanbod niet nader definieert in haar beleid, is wel te zien dat instellingen maatregelen

[81] De provincie monitort structureel gesubsidieerde instellingen overigens wel op het gebied van hun financiële positie. Zie ook Provincie Groningen. (2014). Handleiding, Monitoring Structurele Subsidierelaties. Provincie Groningen.
[82] Gebaseerd op een gesprek met medewerkers van de provincie Groningen op 20 juni 2023.
[83] Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota's 2021-2024. Kunstraad Groningen.
[84] Dit blijkt ook uit verschillende beschikkingen die wij hebben ontvangen.

treffen om verschillende doelgroepen te bereiken (zoals de in paragraaf 2.3 genoemde Cultuureducatie met Kunst en het Gastconservatorschap in het project Gronings Vuur)). Verschillende programma's en projecten stimuleren het trekken van mensen die niet vaak in aanraking komen met cultuur, zoals neurodivergente mensen, laaggeletterden en mensen met een smalle beurs. Het aantal bezoekers aan die projecten is echter niet altijd bekend. Eén van de onderzochte instellingen had een productie waarin mensen met een fysieke en mentale beperking onderdeel van de cast waren.

Verbinding vrijetijdseconomie en sociale agenda

De beoogde verbinding tussen het cultuurbeleid en vrijetijdseconomiebeleid komt mede tot stand door de doorgang van evenementen die zich op dat snijvlak bevinden. Een van de instellingen die wij spraken, ZomerJazzFietsTour, ontvangt meerjarige subsidie. De ZomerJazzFietsTour is een festival waar deelnemers naar uitvoeringen van jazzmuziek op verschillende locaties kunnen gaan. Zij verplaatsen zich (overwegend) op de fiets. In 2022 trok dit evenement 1.200 bezoekers.[85]
Evenementen vallen deels onder de Visie en uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie als onderdeel van het toerismebeleid. Dit zijn echter niet de evenementen die onder het uitvoeringsprogramma vallen. Wel kunnen die de subsidie Evenementenhortlist aanvragen voor activiteiten complementair aan hun eigen prestatie-eisen.[86] Geen van de door ons onderzochte instellingen deed een aanvraag voor de subsidie Evenementenhortlist.

De verbinding met de sociale agenda uit zich in programma's en projecten die een brug slaan tussen culturele instellingen en mensen die niet vaak met cultuur in aanraking komen, zoals mensen in armoede en asielzoekers/statushouders. Een voorstelling over armoede leidde tot contact tussen beleidsmedewerkers van de gemeente Groningen en Noordenveld en mensen die in armoede leven. In totaal bereikte dit project 519 bezoekers.[87] Een ander project zorgde voor een link tussen cultuur en asielzoekers/statushouders.[88] Hoeveel deelnemers dit project had is onbekend.

Samenwerking met gemeenten en samenwerking tussen instellingen

Paragraaf 3.3.3 liet al zien dat de provincie Groningen samenwerkt met enkele andere overheden in We the North. De VGG organiseerde tussen 2021 en 2023 meerdere keren een portefeuillehouder overleg Cultuur, waarbij deelnemers een aantal onderwerpen bespraken, zoals de invloed van coronamaatregelen op de culturele activiteiten en de uitvoering van het provinciaal cultuurbeleid. [89] Een afvaardiging van alle Groningse beleidsambtenaren is verantwoordelijk voor de voorbereiding van de bestuurlijke overleggen. Tezamen vormen zij een kernteam. Hierbij is de provincie (gedeputeerde en ambtenaren) nauw betrokken. De gevolgen van de coronapandemie was ook het gespreksonderwerp tijdens een (ander) portefeuillehouder

[85] Informatie over 2022 is afkomstig uit een e-mailwisseling met de coördinator van de ZomerJazzFietsTour gedateerd op 26 juni 2023.
[86] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie 2021-2023. Provincie Groningen.
[87] Het Houten Huis, Jaarverslag over 2022.
[88] NNT/Club Guy & Roni, Jaarverslag over 2022.
[89] Verschillende verslagen van het portefeuillehoudersoverleg Cultuur tussen 2021-2023.

overleg Cultuur en vrijetijdseconomie.[90] De zichtbaarheid van het culturele aanbod in de gehele provincie komt niet terug in het jaarverslag over 2021 of het jaarplan 2022 van de VGG.

Veel instellingen hebben een uitgebreide lijst met instellingen waarmee zij samenwerken. Enkele werken projectmatig samen aan bijvoorbeeld een gezamenlijke productie, zoals Het Houten Huis dat met de Drentse instelling Peergroup de muzikale voorstelling 'Hier valt niks te halen' maakte over armoede. Het Groninger Museum geeft aan andere musea stukken in bruikleen, zowel binnen de provincie als daarbuiten. Het museum werkt ook nationaal en internationaal samen met andere gemeenten in onder meer de aankoop en verkoop van exposities.

Gastconservatorschap

De invulling van het gastconservatorschap gebeurt door middel van het project Gronings Vuur. Het doel van Gronings Vuur is: "te laten zien wat er in de lokale gemeenschap leeft en dat voelbaar te maken voor het publiek. Het gaat daarbij om actuele thema's zoals energietransitie of leefbaarheid."[91] Dit project startte in 2019 en reisde tot en met december 2020 door de provincie. Dit resulteerde in een cultuurprogramma, dat is opgesteld met vijf gemeenten en twee regio's. Vanaf 2022 reist Gronings Vuur vijf jaar lang door gemeenten in de provincie om lokale verhalen op te halen. Hiervan maken de deelnemers van het project culturele producties.[92]

3.5 Thuis in Groningen

Een plaats voor de culturele identiteit van de provincie in het cultuurbeleid moet leiden tot een thuisgevoel in de provincie. De provincie noch de onderzochte culturele instellingen houden bij of hun beleid bijdraagt aan het thuisgevoel van inwoners van de provincie. Door de afbakening in dit onderzoek kijken wij alleen naar de invulling van deze strategie door de musea. Er zijn echter wel meer regelingen die onder deze strategie vallen.

De provincie wil de relatie van de cultuursector met andere disciplines versterken voor "een hedendaagse vertaling van onderdelen van de Collectie Groningen." Eén onderzochte instelling nam de Collectie Groningen in haar beleidsplan en jaarstukken op: de Fraeylemaborg. De Fraeylemaborg heeft door verschillende aankopen de collectie Groningen versterkt.[93] De Fraeylemaborg heeft tentoonstellingen met in de hoofdrol Groningse kunstenaars. Voorbeelden zijn de schilders uit de familie Mesdag en de schilder Rein Pol.[94]

[90] Vereniging Groninger Gemeenten, Jaarverslag 2021.
[91] Website provincie Groningen: https://www.provinciegroningen.nl/actueel/nieuws/nieuwsartikel/gronings-vuur-brengt-vijf-jaar-lang-lokale-verhalen-in-beeld/, benaderd op 13 oktober 2023.
[92] Website provincie Groningen: https://www.provinciegroningen.nl/actueel/nieuws/nieuwsartikel/gronings-vuur-brengt-vijf-jaar-lang-lokale-verhalen-in-beeld/, benaderd op 13 oktober 2023.
[93] Fraeylemaborg, jaarverslag 2022, p. 7.
[94] Website Fraeylemaborg: https://fraeylemaborg.nl, benaderd op 27 juni 2023.

Regiofunctie Museum aan de A

De manier waarop de regiofunctie vorm moet krijgen komt niet naar voren in het provinciaal beleid of het strategisch plan van het museum. Het stelt alleen dat ze de samenwerking met vaste partners en andere culturele instellingen in de regio wil stimuleren en versterken.[95] Als concreet voorbeeld van de regiofunctie noemt de provincie de ontwikkeling van een onderwijscanon in samenwerking met erfgoedinstellingen, onderwijs en overige stakeholders.[96]

Incidentele regelingen

Enkele incidentele regelingen vallen onder deze strategie, zoals het Meerjarenprogramma Innovatie Musea en de subsidieregeling Vernieuwing vaste presentatie erfgoed. In het Meerjarenprogramma Innovatie en Musea werken meerdere musea aan verdere professionalisering en het bevorderen van onderlinge samenwerking. 19 musea doen hieraan mee. Collectiebeheer en digitalisering staan centraal. Dit programma loopt nog.[97]

De subsidieregeling Vernieuwing vaste presentatie erfgoed heeft betrekking op nieuwe manieren van het aanbieden van de vaste collectie van erfgoedinstellingen. De subsidie heeft betrekking op bijvoorbeeld digitaal presenteren van de collectie. Een voorbeeld van een gesubsidieerd project is het belevingspunt van Ede Staal door het Museum Verhildersum. Bezoekers kunnen de liedjes van Ede Staal, het Groninger landschap en de cultuur beleven met Virtual Reality (VR)-brillen en beeldschermen.[98] Ook deze regeling loopt nog.[99]

3.6 Provinciale vergelijking

De drie provincies richten hun cultuurbeleid verschillend in. De provincie Groningen heeft achtjarig beleid en een vierjarige uitvoering, Drenthe en Fryslân hebben beide een vierjarig beleid en uitvoering. Groningen en Fryslân verlenen vierjarige subsidies. Drenthe doet dit bij enkele instellingen ook, maar de meeste instellingen krijgen een jaarlijkse subsidie. Groningen en Drenthe zetten in de huidige periode hun beleid uit de voorgaande periode grotendeels voort. In Fryslân is nieuw beleid ingevoerd en dat leidde tot een herverdeling van de financiële middelen voor cultuur. In de provincies Groningen en Fryslân adviseerde een externe adviescommissie Gedeputeerde Staten over de subsidieaanvragen. Gedeputeerde Staten van beide provincies verleenden vervolgens de subsidie. In Drenthe komt de externe adviescommissie uitsluitend in beeld bij incidentele subsidies. Drenthe stelt ook budgetten beschikbaar voor gemeenten om daar culturele activiteiten te organiseren. In Groningen en Fryslân komt dit minder nadrukkelijk naar voren.

---

[95] Museum aan de A. (2022) Strategische Visie 2022-2024. Museum aan de A, p. 18.
[96] Website Erfgoedpartners: https://erfgoedpartners.nl/activiteit/meedenken-over-de-onderwijscanon-van-groningen/, benaderd op 12 oktober 2023.
[97] Provincie Groningen, Meerjarenprogramma Innovatie Musea 2022-2024.
[98] Website provincie Groningen: https://www.provinciegroningen.nl/actueel/nieuws/nieuwsartikel/museum-verhildersum-krijgt-ede-staal-belevingspunt/, benaderd op 20 oktober 2023.
[99] Website provincie Groningen: https://www.provinciegroningen.nl/actueel/nieuws/nieuwsartikel/subsidie-voor-vernieuwing-presentatie-vaste-collectie-musea/, benaderd op 20 oktober 2023.

Een overeenkomst tussen de provincies is dat ze zichzelf als doel stellen om het 'eigen verhaal' uit te dragen en hun cultuurbeleid daarop toespitsen. De provincies maken het 'eigen verhaal' onderdeel van de beoordeling en instellingen reflecteren erop in hun verantwoording. In Drenthe moeten instellingen zo mogelijk de vele verhalen van Drenthe vertellen. In Fryslân is het Ferhaal fan Fryslân een provinciale ambitie. De provincie Groningen wil met haar strategie Thuis in Groningen onder meer Groningse kunstenaars voor breed publiek brengen en het Nedersaksisch onderdeel laten zijn van het cultuurbeleid.

Geen van de provincies heeft een eigen monitoringssysteem waarmee ze het doelbereik van haar doelstellingen bijhoudt. Wel lieten zij evaluaties uitvoeren:

- De provincie Drenthe liet in de afgelopen notaperiode jaarlijks een cultuurmonitor opstellen om de stand van zaken met betrekking tot de culturele infrastructuur in kaart te brengen. De cultuurmonitors gaven een beeld van waar de Drentse culturele sector voor staat en hoe deze sector waarde creëert. Dit gebeurde aan de hand van vier thema's (waarden) die in elk rapport consequent terugkomen, uitgesplitst in verschillende onderwerpen. De meest recente gaat over 2020.[100] In 2023 liet de provincie Drenthe een cultuurverkenning ter vervanging van de reguliere cultuurmonitor opstellen.[101]
- De provincie Fryslân liet in 2022 de regelingen Musea en Kunstinfrastructuur tussentijds evalueren. Het rapport gaat in op de bijdrage van de regelingen aan de ambities in de cultuurnota Nij Poadium. Conclusie was dat de regelingen in potentie een effectieve bijdrage aan de doelen van Nij Poadium leveren en dat veel nieuwe spelers onderdeel zijn van de culturele infrastructuur. Tegelijkertijd stelt de evaluatie dat het uitvoeringsproces nog niet op orde is en dat de provincie strategische keuzes moet maken: wil zij meer nieuwe spelers hebben of wil ze de basis versterken? In beide gevallen beveelt het rapport aan om hier in elk geval voldoende budget voor beschikbaar te stellen en een onderscheid te maken tussen grote (provinciale) instellingen en kleinere (lokale) instellingen.[102]
- De provincie Groningen laat de Kunstraad Groningen haar beleid elke vier jaar evalueren. In de laatste evaluatie, van 2020, concludeerde zij dat de provincie cultuur op waarde schat maar dat de strategieën van de provincie te algemeen zijn en overlap bestaat tussen twee strategieën.[103]

De provincie Groningen geeft de toepassing van de culturele codes een plek in de beoordeling van meerjarige subsidies voor culturele instellingen. De toepassing van de Code Cultural Governance is een verplichting om voor subsidie in aanmerking te komen. Instellingen moeten de Fair Practice Code toepassen of uitleggen waarom zij die (nog) niet kunnen toepassen. Hetzelfde geldt voor de Code Diversiteit & Inclusie. In Fryslân zijn de codes Culturele Governance en Diversiteit & Inclusie onderdeel van de algemene voorwaarden om in aanmerking te komen voor subsidie. De instellingen die meerjarige subsidiëring van Drenthe ontvangen zijn dezelfde als die van de vorige

[100] Berenschot i.o.v. Provincie Drenthe. (2022). Cultuurmonitor Drenthe 2017-2020 Editie 4 (informatie over 2020). Berenschot.
[101] Berenschot i.o.v. Provincie Drenthe. (2023). Verkenning cultuurbeleid provincie Drenthe richting 2025-2028. Berenschot.
[102] SIRA Consulting B.V. i.o.v. provincie Fryslân. (2022). Evaluatie subsidieregeling Musea en Kunstinfrastructuur provincie Fryslân. SIRA Consulting B.V.
[103] Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota's 2021-2024. Kunstraad Groningen.

periode. De beoordeling op basis van onder andere de gedragscodes vond niet plaats. De laatste beoordeling is van 2013-2016 en toen was de Code Cultural Governance een van de codes waaraan instellingen moesten voldoen.

Middelen

Onderstaande tabel laat de jaarlijkse subsidie voor musea, podiumkunsten en evenementen/festivals per provincie zien.[104]

Tabel 6: jaarlijkse subsidiebedragen voor meerjarig gesubsidieerde musea, podiumkunsten en evenementen/festivals 2021-2024

	Drenthe	Fryslân	Groningen
Podiumkunsten	€ 630.000	€ 4.049.415	€ 855.675
Evenementen en festivals	€ 668.000		
Musea	€ 5.647.105	€ 4.891.484	€ 2.139.470

Te zien is dat de provincie Fryslân jaarlijks meer subsidie beschikbaar stelt voor podiumkunsten en evenementen/festivals dan de andere twee provincies. Het bedrag voor musea ligt in Groningen wat lager dan in Drenthe en Fryslân.

Wat betreft de financiering door het Rijk, is opvallend dat de provincie Groningen relatief veel BIS-instellingen kent ten opzichte van Fryslân en Drenthe. Groningen telt er zeven, Fryslân drie en Drenthe één. De Groningse instellingen krijgen jaarlijks circa € 13,1 miljoen aan BIS-financiering, Fryslân ongeveer € 2,4 miljoen en Drenthe € 1 miljoen. De verdeling van de subsidie over de instellingen in relatie tot de rest van Nederland staat in Bijlage 6 van dit rapport.

3.7 Samenvattende bevindingen

- Voor musea en instellingen op het gebied van podiumkunsten en evenementen stelt de provincie Groningen voor de periode 2021-2024 jaarlijks ongeveer € 6,3 miljoen beschikbaar.
- De provincie monitort door middel van monitoringsgesprekken met culturele instellingen
- De Kunstraad Groningen toetste voor de periode 2021-2024 de bijdrage van instellingen aan de strategieën. Met de vaststelling en monitoringsgesprekken gaat de provincie na of de door instellingen geplande activiteiten zijn uitgevoerd. Met die activiteiten dragen instellingen volgens de provincie bij aan de strategieën.

[104] Alleen de provincie Drenthe onderscheidt in haar cultuurbeleid podiumkunsten en evenementen/festivals. Zij geeft in haar nota totalen aan van 2021-2024. Wij hebben het jaarlijks bedrag berekend door die totalen te delen door vier. De totstandkoming van het bedrag van Fryslân is som van de toegekende subsidiebedragen en incidentele subsidiebedragen. Omdat enkele instellingen soms elk jaar vanuit meerdere potjes incidentele bedragen hebben gekregen en die bedragen per jaar nogal verschillen, hebben we het gemiddelde genomen van die bedragen. Incidentele bedragen uit één jaar hebben we bij elkaar opgeteld. De totstandkoming van het bedrag met betrekking tot evenementen/festivals en podiumkunsten in Groningen is het optellen van het bedrag van de uitvoerende kunstinstellingen en cultuurpijlers met betrekking tot festivals en evenementen. Het bedrag van musea bestaat uit de aan musea toegekende bedragen plus het bedrag voor het Groninger Museum.

Onderstaande tabel toont per strategie de uitvoering door provincie en instellingen en de bereikte resultaten.

Tabel 7: Uitvoering en resultaten Gronings cultuurbeleid

Strategieën	Uitvoering	Resultaten
Sterke basis en ruimte voor vernieuwing	▪ Meerjarige subsidiëring instellingen op basis van het advies van de Kunstraad Groningen, waaronder cultuurpijlers en steuninstellingen. ▪ Instellingen passen Code Cultural Governance toe. Cultural Governance uit zich bij de onderzochte instellingen in het toepassen van of transformeren naar een Raad van Toezicht-model in hun bedrijfsvoering. Eén onderzochte instelling heeft de principes van de code Cultural Governance in de statuten verankerd. ▪ Instellingen passen Fair Practice Code en Code Diversiteit & Inclusie toe of leggen uit waarom ze dat niet doen. Nagenoeg alle onderzochte instellingen betalen hun medewerkers en derden conform cao. Instellingen zeggen ook bezig te zijn met diversiteit en inclusie in het personeelsbestand maar dat is volgens de instellingen lastig. ▪ De provincie Groningen liet een cursus over de Fair Practice Code voor culturele instellingen organiseren. ▪ In We the North werken instellingen en overheden samen via enkele 'projecten en netwerken aan talentontwikkeling. ▪ Vernieuwing en internationalisering werkt de provincie beleidsmatig niet uit. Instellingen zijn ondanks het ontbreken van de uitwerking van internationalisering wel bezig met dit onderwerp. ▪ Provincie Groningen heeft geen monitoringssysteem. Op basis van monitoringsgesprekken houdt de provincie zicht op de uitvoering van activiteiten. De bijdrage aan strategieën is volgens de provincie getoetst bij de beoordeling van de meerjarige subsidiëring en daarmee afdoende.	▪ Cultuurpijlers en steuninstellingen vervullen een ondersteunende rol. Door de vrije invulling van het cultuurpijlerschap is niet na te gaan in hoeverre cultuurpijlers de verantwoordelijkheid voor de gehele keten adequaat op zich nemen. ▪ Resultaat van de uitrol van alle codes is niet na te gaan als gevolg van ontbreken van een nulmeting op dit gebied en een monitoringssysteem. Alle instellingen passen de Code Cultural Governance toe. Zij verantwoorden echter niet of nauwelijks de toepassing van de vijf kernwaarden van de Fair Practice Code De mate van toepassing van de Code Diversiteit en Inclusie is onduidelijk door de wijze waarop de provincie de code interpreteert . ▪ In hoeverre door We the North daadwerkelijk 'talent ontwikkeld is', is door het ontbreken van monitoringsgegevens onbekend. ▪ Of sprake is van internationalisering, is niet bekend. ▪ Vernieuwing in met name het aanbod is een thema bij veel instellingen en komt tot uiting in nieuwe producties en nieuwe vormen van aanbieden van cultuur.
Overal cultuur	▪ Subsidiëring vier instellingen op snijvlak vrijetijdseconomie en cultuur. Evenementen vallen deels onder de Visie en uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie als onderdeel van het toerismebeleid. Evenementen die onder het uitvoeringsprogramma vallen echter niet. ▪ Instellingen bieden cultuur aan op snijvlak van cultuur en sociaal beleid (armoede). ▪ Op gemeentelijk niveau probeert de provincie Groningen via de VGG de samenwerking op het gebied van cultuur vorm te geven. Tweemaal is er een portefeuillehoudersoverleg Cultuur	▪ Een van de onderzochte evenementen op het snijvlak cultuur en vrije tijd trok in 2022 1.200 bezoekers. Hoeveel bezoekers de andere drie hadden is onbekend. ▪ Verbinding cultuur en vrije tijd is nog niet tot stand gekomen omdat de in het uitvoeringsprogramma cultuur opgenomen instellingen niet vallen onder het beleid met betrekking tot vrijetijdseconomie. ▪ Verbinding met de sociale agenda uit zich in enkele programma's en projecten die een brug slaan tussen culturele instellingen en mensen die niet vaak met cultuur in aanraking komen, zoals mensen

	geweest en er is een kernteam op dit gebied. ▪ Uitwisseling kunst en cultuur tussen instellingen vindt plaats door samenwerking in producties of een laagdrempelig bruikleenbeleid bij musea. ▪ In We the North werken instellingen en overheden samen via enkele projecten en netwerken aan talentontwikkeling. ▪ Invulling van het Gastconservatorschap door het project Gronings Vuur.	in armoede en asielzoekers/statushouders. Bij de onderzochte instellingen betreft het een project over armoede en bereikte in totaal 519 mensen. ▪ Van een intensieve samenwerking tussen provincie en alle Groningse gemeenten, zoals de samenwerking tussen provincie en gemeente Groningen, is nog geen sprake; eerste stappen zijn gezet. ▪ We the North leverde tussen 2017-2020 een aantal talentontwikkeling- en begeleidingstrajecten op: 51 opleidingsplekken voor beginnende theatermakers, binnen de popcultuur 59 opleidingsplekken en 55 in de beeldende kunst. Deze trajecten worden grotendeels voortgezet.
Thuis in Groningen	▪ Musea beheren de Collectie Groningen. Eén van de twee onderzochte musea heeft de Collectie Groningen in zijn plannen en verantwoording staan. Het andere museum zorgt met zijn eigen tentoonstellingen, digitaliserings- en bruikleenbeleid voor de zichtbaarheid van Groninger kunstenaars in de provincie. De betreffende instelling hield ook tentoonstellingen met Groningse kunstenaars. ▪ Regionale kunstenaars zijn onderdeel van de collectie van Groningse musea. ▪ De regiofunctie van het Museum aan de A werkt provincie noch het museum zelf uit.	▪ Provincie noch instellingen houden bijdrage bij aan thuisgevoel inwoners. Resultaat op dit gebied is onbekend wegens gebrek aan gegevens en duiding. ▪ Gegevens over en duiding van de bijdrage van de versterking van de relatie van de cultuursector met andere disciplines aan een hedendaagse vertaling van onderdelen van de Collectie Groningen ontbreken.

4. Provinciale coronamaatregelen

4.1 Inleiding

Begin 2020 ging Nederland op slot als gevolg van de uitbraak van COVID-19 (hierna; coronapandemie). Contact tussen mensen werd op verschillende manieren beperkt en de cultuursector viel stil. Dit had tot gevolg dat veel instellingen in zwaar weer kwamen. De manier waarop vraag en aanbod zich manifesteerden veranderde: er waren minder bezoekers (al dan niet gedwongen als gevolg van lockdowns),[105] de manier waarop cultuur werd beleefd en zich uitte paste zich aan de omstandigheden aan (meer digitaal) en de arbeidsmarkt van de cultuursector zakte in.

Verschillende overheden kwamen de cultuursector tegemoet met maatregelen om de grootste klappen op te vangen. Het Rijk kwam over de brug met financiële steun zoals de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW). In dit hoofdstuk staan we stil bij de maatregelen die de provincie nam om de impact van de coronapandemie te verminderen.

De informatie in dit hoofdstuk geeft antwoord op deelvraag 4:

4. Welke maatregelen namen de provincies in de coronaperiode ten aanzien van de culturele sector en wat was het effect van deze maatregelen?

4.2 Maatregelen tijdens de coronapandemie

De provincie Groningen riep het Coronafonds in het leven. Dit fonds was gericht op de (vrijetijds)economie, scholing en het behoud van banen. Hiervoor stelde de provincie in totaal € 11,5 miljoen beschikbaar.[106] In de vorm van verschillende regelingen en subsidies steunde de provincie uit het Coronafonds ondernemers, organisaties en instellingen om die “sterker uit de coronacrisis” te laten komen.[107] Behalve financiële ondersteuning kregen alle instellingen coulance op het behalen van hun prestatie-eisen.[108]

[105] Zie bijvoorbeeld de website van het Cenraal Bureau voor de Statistiek (CBS): https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/51/opnieuw-minder-bezoekers-in-nederlandse-musea, benaderd op 21 februari 2023.
[106] Website Provincie Groningen, https://www.provinciegroningen.nl/actueel/coronafonds/, benaderd op 12 april 2023.
[107] Website Provincie Groningen, https://www.provinciegroningen.nl/actueel/coronafonds/, benaderd op 12 april 2023.
[108] Gebaseerd op interviews gehouden tussen 8 -24 mei 2023 met negen culturele instellingen en een gesprek met medewerkers van de provincie Groningen op 20 juni 2023.

De provincie stelde uit het Coronafonds een bedrag van € 2 miljoen beschikbaar voor een schade- en stimuleringspakket ter ondersteuning en versterking van de cultuur- en vrijetijdssector.[109] Bovenop dit bedrag stelde het Rijk € 337.857 beschikbaar om culturele instellingen te ondersteunen. Het bedrag bekostigde

- een stimuleringspakket ter versterking van de sector cultuur- en vrijetijdseconomie, gericht het dekken van terugvallende bezoekersaantallen, culturele zzp'ers en een bijdrage voor Marketing Groningen;
- een schadepakket:
  - voor culturele instellingen waarvan de provincie de hoofdsubsidiënt is;
  - voor culturele instellingen waarvoor gemeenten aan de lat staan, uitgezonderd gemeente Groningen, waarbij de provincie cofinanciert;
  - voor de coronaschade van het Groninger Museum.[110]

Eén van de instellingen die we spraken maakte gebruik van de steun tijdens de coronapandemie. Dit betrof de Fraeylemaborg, die daarnaast ook een beroep deed op andere coronaregelingen.[111] Instellingen die van het Ministerie van OCW subsidie ontvingen (BIS-instellingen) kregen vanuit de Rijksoverheid coronasteun.

De provincie Groningen stelde verder een aantal (incidentele) regelingen beschikbaar om instellingen in de coronapandemie te ondersteunen:[112]

- Een ophoging van het Incidentenbudget bij de Kunstraad over 2020 en 2021 om terugvallende publieksinkomsten te compenseren, waardoor projecten doorgang konden vinden. Hiervoor stelde ze € 530.000 beschikbaar.
- De stimuleringsregeling Programma Professionele Ontwikkeling matchingsregeling voor zelfontwikkeling en -studie door culturele zzp'ers via het Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst (ACCT). De provincie Groningen matchte een groot gedeelte van de eigen inleg bij de landelijke voucherregeling van Platform ACCT. Hiervoor stelde ze € 145.000 beschikbaar.
- Zoals paragraaf 3.3.1 al noemde, stelden enkele culturele instellingen met de gemeente en provincie Groningen eigen coronasteungeld beschikbaar voor de gehele keten om die ondersteuning te bieden tijdens de coronapandemie door middel van een Snelloket. De provinciale inleg was € 150.000.
- Voortzetten van de Creatieve Voucher Regeling bij K&C, waarbij zzp'ers in de cultuursector werden gekoppeld aan commerciële bedrijven om zo verbindingen te leggen in het netwerk en opdrachten aan zzp'ers te stimuleren. Hiervoor stelde ze € 125.000 beschikbaar. Deze regeling loopt nog.

[109] Provincie Groningen. (2020). Uitwerking Ondersteunen en Stimuleren Cultuur en Vrijetijdseconomie. Provincie Groningen.
[110] Provincie Groningen. (2020). Uitwerking Ondersteunen en Stimuleren Cultuur en Vrijetijdseconomie. Provincie Groningen, p. 3.
[111] Gebaseerd op een gesprek met de Fraeylemaborg op 11 mei 2023. De borg staat ook in de overzichten die wij kregen met de verdeling van de coronagelden.
[112] Tekst hieronder is gebaseerd op: Provincie Groningen. (2021). Coronamaatregelen Cultuur provincie Groningen 2022. Provincie Groningen.

Het Rijk en de provincie schoten tijdens de coronapandemie de instellingen snel te hulp. Instellingen waardeerden de bereikbaarheid van de provincie, het begrip voor de situatie van instellingen en coulance ten aanzien van de prestatie-eisen door alle overheden. De grotere instellingen hebben weinig gebruik gemaakt van de coronamaatregelen van de provincie. BIS-instellingen konden gebruik maken van compensatie door het Ministerie van OCW. Grotere instellingen zagen af van provinciale coronasteun, omdat zij liever zagen dat de instellingen die *echt* niet rond konden komen zonder die provinciale steun prioriteit kregen. Al met al zijn alle instellingen tevreden over hoe de provincie inspeelde op de coronapandemie.[113]

4.3 Maatregelen na de coronapandemie

De provincie Groningen heeft bij instellingen geïnventariseerd wat voor hen de consequenties zijn van gestegen prijzen als gevolg van hoge energiekosten en inflatie. Gedeputeerde Staten begonnen met deze inventarisatie als gevolg van moties en statenvragen over energiearmoede en signalen vanuit de samenleving dat prijsstijgingen tot financiële problemen leidden bij inwoners, gemeenten, bedrijven en instellingen.[114]

In hun brief hierover aan Provinciale Staten stelden Gedeputeerde Staten voor om voor culturele instellingen ingeval van acute nood in totaal € 500.000 beschikbaar te stellen.[115] Het betrof 13 culturele instellingen: geen van de instellingen die wij onderzochten. Het budget van € 500.000 zou voor 2022 toereikend moeten zijn maar Gedeputeerde Staten geven in de voordracht van deze steunmaatregel aan dat bij de nieuwe cultuurnota ook de nadruk moet komen te liggen op de gestegen prijzen, omdat die in de nabije toekomst waarschijnlijk niet snel zullen dalen. Acht instellingen zullen compensatie van meerkosten over 2022 ontvangen.[116] De provincie overweegt om te onderzoeken of nog eens 11 instellingen alsnog in acute nood zijn geraakt en financiële steun behoeven.[117]

Het grootste euvel zit volgens alle instellingen die wij spraken in de nasleep van de coronapandemie. Het aantal bezoekers is nog niet vergelijkbaar met de periode voor corona. Daarnaast spelen een aantal andere factoren een rol: instellingen hebben te maken met een hele reeks ontwikkelingen na de voor hen al ingrijpende coronapandemie, zoals de hierboven genoemde inflatie, gestegen energie- en brandstofprijzen. Ook personeelstekorten en de bekostiging van maatregelen in het kader van het landelijke verduurzamingsbeleid leiden bij instellingen tot hogere kosten, waardoor hun bedrijfsvoering op langere termijn in gevaar dreigt

[113] Gebaseerd op interviews gehouden tussen 8 -24 mei 2023 met negen culturele instellingen.
[114] Provincie Groningen, Brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten, Onderwerp: Consequenties prijsstijgingen a.g.v. crisis, 17 januari 2023.
[115] Provincie Groningen, Brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten, Onderwerp: Consequenties prijsstijgingen a.g.v. crisis, 17 januari 2023.
[116] Provincie Groningen, Voordracht van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten van Groningen over/ter vaststelling van ondersteuning in verband met acute nood van culturele instellingen door prijsstijgingen, 24 januari 2023; Provincie Groningen, PO Cultuur Extra compensatie acute nood structureel gesubsidieerde cultuurinstellingen a.g.v. prijsstijgingen 2022, 30 mei 2023.
[117] Provincie Groningen, Notitie Compensatie Cultuurinstellingen, 30 mei 2023. Onder de 11 vallen 2 instellingen die wij onderzochten.

te komen. Volgens instellingen spelen alle overheden hier nog steeds te weinig op in. De instellingen die we spraken gaven aan dat zij nog wel kunnen rondkomen maar dat de kosten niet verder moeten stijgen zonder voldoende indexatie of hulp op een andere manier. Volgens instellingen moeten overheden of hun prestatie-eisen bijstellen (dus minder activiteiten voor hetzelfde geld) of zorgen voor voldoende financiële middelen om de prestatie-eisen te halen. Hier komt bovenop dat instellingen in de toekomst te maken krijgen met de Fair Practice Code en moeten voldoen aan *fair pay* (zie ook kader I in paragraaf 2.3s).[118]

4.4 Samenvattende bevindingen

- De provincie Groningen stelde tijdens de coronapandemie ruim € 3 miljoen beschikbaar voor de cultuursector via verschillende steunmaatregelen.
- Ze gaf coulance op prestatie-eisen.
- Instellingen geven aan dat zij de coronapandemie redelijk zijn doorgekomen, mede door overheidssteun. De nasleep van corona gaf voor instellingen de meeste problemen. Stijgende kosten als gevolg van interne en externe (beleids)ontwikkelingen kunnen volgens die instellingen op termijn problematisch worden.
- De provincie inventariseerde bij instellingen wat voor hen de gevolgen waren van gestegen kosten. Zij trof steunmaatregelen voor instellingen die dit nodig hadden.

[118] Gebaseerd op interviews gehouden tussen 8 -24 mei 2023 met negen culturele instellingen.

Bronnenlijst

Literatuur en beleidsstukken:

- Berenschot i.o.v. Provincie Drenthe. (2022). Cultuurmonitor Drenthe 2017-2020 Editie 4 (informatie over 2020). Berenschot
- Berenschot i.o.v. Provincie Drenthe. (2023). Verkenning cultuurbeleid provincie Drenthe richting 2025-2028. Berenschot
- Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota's 2021-2024. Kunstraad Groningen
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Brief aan de Tweede Kamer, Onderwerp: Aanbieding onderzoek Fair Practice, 19 februari 2020
- Provincie Groningen, Brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten, Onderwerp: Consequenties prijsstijgingen a.g.v. crisis, 17 januari 2023.
- Provincie Groningen, Kaderverordening subsidies provincie Groningen 2017
- Provincie Groningen, Meerjarenprogramma Innovatie Musea 2022-2024
- Provincie Groningen, Notitie Compensatie Cultuurinstellingen, 30 mei 2023
- Provincie Groningen, PO Cultuur Extra compensatie acute nood structureel gesubsidieerde cultuurinstellingen a.g.v. prijsstijgingen 2022, 30 mei 2023
- Provincie Groningen, Procedureregeling subsidies provincie Groningen 2018
- Provincie Groningen, Voordracht van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten van Groningen over/ter vaststelling van ondersteuning in verband met acute nood van culturele instellingen door prijsstijgingen, 24 januari 2023
- Provincie Groningen. (2019). Coalitieakkoord 2019-2023: Verbinden, Versterken, Vernieuwen. Provincie Groningen
- Provincie Groningen. (2019). Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen
- Provincie Groningen. (2020). Uitwerking Ondersteunen en Stimuleren Cultuur en Vrijetijdseconomie. Provincie Groningen.
- Provincie Groningen. (2021). Coronamaatregelen Cultuur provincie Groningen 2022. Provincie Groningen
- Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie
- Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie 2021-2023. Provincie Groningen
- Raad voor Cultuur. (2020). Advies Culturele basisinfrastructuur 2021-2024. Raad voor Cultuur
- Raad voor Cultuur. (2020). Onderweg naar overmorgen: naar een wendbare en weerbare culturele en creatieve sector. Raad voor Cultuur
- Raad voor Cultuur. (2023). Advies aanvraag- en beoordelingsprocedure BIS-advies 2025-2028. Raad voor Cultuur

- SIRA Consulting B.V. i.o.v. provincie Fryslân. (2022). Evaluatie subsidieregeling Musea en Kunstinfrastructuur provincie Fryslân. SIRA Consulting B.V.
- SiRM. & PPMC i.o.v. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2020). Gevolgen van het gebruik van de Fair Practice Code. Rijksoverheid
- SiRM. i.o.v. provincie en gemeente Groningen. (2022). Meerkosten van de invoering van de Fair Practice Code in Groningen. SiRM
- We the North, Subsidieregeling We the North 2022-2024
- We the North. (2021). Toekomstdocument We the North 2021-2024. We the North

Jaarverslagen:

- Fraeylemaborg
- Groninger Museum
- Het Houten Huis
- Museum aan de A
- Noorderzon
- Noord-Nederands Toneel / Club Guy & Roni
- Noord-Nederlands Orkest
- Stichting Kunst & Cultuur
- Vereniging Groninger Gemeenten
- ZomerJazzFietsTour

Subsidieaanvraag:

- Fraeylemaborg
- Groninger Museum
- Het Houten Huis
- Noorderzon
- Noord-Nederands Toneel / Club Guy & Roni
- Noord-Nederlands Orkest
- ZomerJazzFietsTour

Websites:

- Binoq: https://www.binoq.nl/
- Bosgra Onderzoek: https://www.bosgraonderzoek.nl/
- Cenraal Bureau voor de Statistiek: https://www.cbs.nl/
- CBS StatLine: https://opendata.cbs.nl/
- Cultuurnota Groningen: https://cultuurnotagroningen.nl/
- Collectie Groningen: https://collectiegroningen.nl/
- Erfgoedmonitor: https://erfgoedmonitor.cultureelerfgoed.nl/
- Erfgoedpartners: https://erfgoedpartners.nl/
- Fonds Podiumkunsten: https://fondspodiumkunsten.nl/
- Kunstraad Groningen: http://www.kunstraadgroningen.nl/
- Provincie Groningen: https://www.provinciegroningen.nl/
- Six Sigma: https://www.sixsigma.nl/
- We the North: https://www.wethenorth.org/

Bijlage 1: Lijst met geïnterviewde personen

Functie

Senior Beleidsmedewerker Cultuur (We the North) provincie Drenthe
Zakelijk leider Het Houten Huis
Zakelijke leiding / bestuurder Stichting Popwaarts
Ad-interim Directeur Kunstraad Groningen
Directeur Fraeylemaborg
Directeur Noorderzon
Algemeen directeur NNO
Controller NNO
Zakelijk directeur Groninger Museum
Beleidsmedewerker Noorderzon
Senior Beleidsadviseur Cultuur provincie Groningen
Senior Beleidsadviseur Cultuur provincie Groningen
Directeur NNT | Club Guy & Roni
Artistiek leider Het Houten Huis
Directeur Stichting Kunst & Cultuur
Coördinator ZomerJazzFietsTour

Bijlage 2: Beoordelingscriteria cultuursubsidieregeling Groningen

Hieronder staat de tekst uit het rapport 'Op steviger Grond' van de Kunstraad Groningen waarin zij ingaat op de manier waarop zij subsidieaanvragen van culturele instellingen beoordeelt en de criteria waaraan zij die toetst.[119]

Beoordeling

In de beleidskaders cultuur van gemeente 'Kunst en cultuur voor iedereen' en provincie 'Wij zijn cultuur' zijn de criteria voor de beoordeling van de aanvragen 2021-2024 weergegeven. Dit betreft de artistiek en/of inhoudelijke en professionele kwaliteit (inclusief toepassen van de landelijke codes) alsmede de bijdrage van de instelling aan de strategische doelen. Gemeente en provincie onderscheiden drie typen organisaties: uitvoerende professionele kunstorganisaties / uitvoerende cultuurinstellingen, uitvoerende erfgoedinstellingen en steunfunctie instellingen. De instellingen komen alleen in aanmerking voor subsidie indien ze hun primaire activiteiten ontplooien in Groningen, geen winstoogmerk hebben, de activiteiten waarvoor ze subsidie aanvragen niet zonder subsidie kunnen realiseren en van bewezen kwaliteit zijn. Voor de provincie geldt dat activiteiten en het publieksbereik van deze activiteiten van bovenlokale betekenis moeten zijn. Om tot een transparante en consequente beoordeling van de subsidieaanvragen te komen vullen wij het beoordelingskader op een aantal aspecten nader in. We geven hieronder weer op welke wijze wij als Kunstraad met de criteria gaan werken en hoe wij deze gaan wegen.

Beschouwing op profiel

Voorafgaand aan de beoordeling van de criteria zal de Kunstraad kennisnemen van het profiel van de instelling. Binnen de missie en visie van de organisatie zoals de aanvrager die formuleert in de aanvraag kan hij (binnen de benoemde instellingscategorieën waarop wordt aangevraagd) eigen keuzes maken over de activiteiten, het te bereiken publiek en de samenwerkingsverbanden. Als een instelling ten opzichte van de beleidsperiode 2017-2020 wijzigingen doorvoert in haar profiel, onderbouwt de aanvrager dit in de aanvraag en betrekt de Kunstraad dit in de beoordeling. De Kunstraad gebruikt het profiel van de instelling als referentiekader voor de beoordeling van de

[119] De volgende pagina's komen uit het document Beoordeling aanvragen cultuur 2021-2024. (2019), bijlage bij Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota's 2021-2024. Kunstraad Groningen, pp. 9-15.

verschillende criteria en de integrale beoordeling van het totaal. In die beschouwing gaat de Kunstraad na hoe de instelling zich verhoudt tot:

- de uitgangspunten van het gemeentelijk en provinciaal cultuurbeleid: hoe wordt omgegaan met de beleidsprioriteiten zoals verwoord in de beleidskaders cultuur;
- het gemeentelijk en provinciaal bestel: hoe positioneert de instelling zich ten opzichte van soortgelijke instellingen? Hoe werkt zij samen met partners in het bestel?
- de Noordelijke regio en/of de (inter)nationale omgeving: hoe positioneert de instelling zich in de Noordelijke regio, nationaal en/of internationaal? Hoe werkt zij samen met partners in de regio, nationaal en internationaal?

Artistieke en/of inhoudelijke kwaliteit van de activiteiten

Het eerste criterium is de kwaliteit van de activiteiten. De activiteiten moeten getuigen van voldoende artistieke en/of inhoudelijke kwaliteit om voor een positief advies in aanmerking te komen.

Binnen het gemeentelijke en provinciale beleidskader kan een instelling, afhankelijk van haar profiel, verschillende accenten leggen bij de uit te voeren activiteiten. De Kunstraad geeft een oordeel over de ambities en realiteitswaarde van de activiteiten die de instelling in de komende periode wil initiëren (prospectief), waarbij tevens gebruik gemaakt wordt van het oordeel over het programma van activiteiten in de voorliggende jaren (retrospectief).

Dit criterium is een drempelcriterium: als de kernactiviteiten van een instelling niet genoeg artistieke en/of inhoudelijke kwaliteit bezitten, dan past deze niet in het gemeentelijke of provinciale cultuurbestel. Bij de beoordeling van het functioneren en de plannen van de instellingen wordt de artistieke en/of inhoudelijke kwaliteit beoordeeld op grond van de indicatoren *vakmanschap, zeggingskracht, authenticiteit* en *vernieuwing*.

De Kunstraad zal deze aspecten beoordelen, gerelateerd aan het type instelling (uitvoerende kunstorganisatie, uitvoerende erfgoedinstelling of steunfunctie) en het profiel van de instelling.

Zo kan de ene instelling zich sterk richten op artistieke en/of inhoudelijke innovaties, terwijl een andere de ambitie heeft om op een laagdrempelige manier een groot en nieuw publiek te bereiken.

Bij erfgoedinstellingen beoordeelt de Kunstraad bovengenoemde indicatoren in relatie tot de aspecten cultuurhistorische waarde, collectiebeheer, presentatie en educatie.

Bij steuninstellingen betrekt de Kunstraad bij de beoordeling de wijze waarop de instelling als expertisecentrum ondersteuning biedt aan de sector en deel uitmaakt van het culturele netwerk in de provincie Groningen.

Vakmanschap

Vakmanschap of vakdeskundigheid, heeft betrekking op de vaardigheid van de makers of curatoren die bij de instelling betrokken zijn. De activiteiten die door de instellingen worden geproduceerd of gepresenteerd moeten een vanzelfsprekende hoogwaardige kwaliteit hebben. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de technische beheersing van instrumenten, spel, regie of choreografie; of uit de wijze waarop een curator, conservator of programmeur een tentoonstelling of festival samenstelt of inricht. Bij ondersteunende instellingen heeft het betrekking op de professionaliteit waarmee zij zich ten dienste stellen van de relevante sectoren.

Zeggingskracht

Zeggingskracht heeft betrekking op de (artistieke) impact van de activiteiten op het publiek. Dat wil zeggen dat de activiteiten de publieksgroepen die de instelling wil bereiken, aanspreken. Is de instelling in staat dit publiek, te prikkelen, te ontroeren of aan het denken te zetten. Slaagt de instelling erin om datgene wat zij wil uitdrukken of bereiken, ook daadwerkelijk over te dragen op het publiek, bezoekers, gebruikers of deelnemers.

Authenticiteit

Authenticiteit heeft betrekking op de herkenbare (artistieke of inhoudelijke) signatuur van de activiteiten van de betreffende instelling. In hoeverre zijn de activiteiten van de aanvrager onderscheidend ten opzichte van soortgelijke instellingen? Levert de instelling hierdoor een bijzondere of zelfs unieke bijdrage aan de sector?

Vernieuwing

Artistieke of inhoudelijke vernieuwing kan betrekking hebben op de ontwikkeling of verbreding van het genre, op de integratie van verschillende disciplines, de aanwas van nieuwe (artistieke) talenten of het innoverende karakter van de activiteiten. Wordt bijvoorbeeld op nieuwe manieren gebruikgemaakt van de collectie die de instelling bezit?

Professionele kwaliteit van de organisatie

Gezonde bedrijfsvoering

Aan de hand van het activiteitenplan, de begroting voor de komende periode, de verwachte prestaties en de financiële gegevens van de huidige cultuurnotaperiode (gegevens die gemeente en provincie aanleveren) beoordeelt de Kunstraad in hoeverre een instelling vanuit financieel, bedrijfsmatig en organisatorisch perspectief in staat is om het activiteitenplan uit te voeren. De Kunstraad zal de subsidieaanvraag beoordelen op:

- balans tussen uitvoering activiteiten en financiële positie;
- balans in personele zin tussen overhead en activiteiten;
- financieringsmix en onderliggend verdienmodel, inclusief een strategie bij tegenvallende inkomsten;
- marketingactiviteiten en prijsstrategie in relatie tot beoogd bereik en aandacht voor nieuw publiek;
- goed werkgeverschap inclusief vrijwilligersbeleid (relatie met toepassing landelijke codes);
- visie op (het managen van) de relatie met stakeholders.

Voor de instellingen geldt een eigen inkomstennorm van minimaal 21,5%. De Kunstraad beoordeelt in hoeverre de instelling op een effectieve wijze de middelen inzet om de verwachte prestaties te realiseren.

Governance en eerlijke beloning

De Kunstraad toetst of de instelling:

- de Code Cultural Governance toepast en op welke manier dat gebeurt (Pas toe EN leg uit);

- de Fair Practice Code toepast of uitleg geeft wanneer dit niet het geval is (Pas toe OF leg uit);
- de Code Culturele diversiteit toepast of uitleg geeft wanneer dit niet het geval is (Pas toe OF leg uit).

Voor elke code kijkt de Kunstraad hoe de desbetreffende code zich verhoudt tot de aard en het profiel van de instelling, of de instelling invulling geeft aan de code en welke stappen de instelling de komende jaren op dit vlak wil zetten.

Samenwerking en afstemming

De Kunstraad beoordeelt op welke manier de instelling samenwerkt met anderen binnen de culturele sector en activiteiten afstemt. De Kunstraad kijkt welke verbindingen worden aangegaan, welke doelen worden beoogd en op welke wijze de instelling hieraan uitvoering wil geven. Naast de kwantiteit en intensiteit van de activiteiten beoordeelt de Kunstraad de wijze waarop de activiteiten door de instelling worden geëvalueerd.

Publieksbereik, toegankelijkheid en educatie

Bij de beoordeling van het bereik wordt gelet op publieks- c.q. deelnemersdoelgroepen die de instelling bedient en de wijze waarop dat gebeurt (bijvoorbeeld op het vlak van marketing, educatie, prijsbeleid, toegankelijkheid), de wijze waarop de instelling nieuw en divers publiek wil gaan bereiken en de interactie met het publiek c.q. deelnemers. Bij de plannen over het bereik in kwantitatieve zin verwacht de Kunstraad onderbouwde en concrete prognoses.

Bijdrage aan strategische doelen

Gemeente en provincie verwachten dat de aanvrager aantoont op welke manier aan *één of meerdere* van de strategische doelen uit het gemeentelijk en provinciaal beleidskader een bijdrage wordt geleverd, waarbij een bijdrage aan de strategie 'Een sterke basis' minimaal vereist is. De Kunstraad beoordeelt deze bijdrage aan de hand van onderstaande door de gemeente en provincie opgestelde nadere duiding van de strategische doelen.

*Een sterke basis (*gemeente en provincie*) en ruimte voor vernieuwing (*provincie*)*

De Kunstraad beoordeelt of de instelling een hoogwaardig aanbod biedt waarin ook ruimte is voor experiment alsmede de eigenheid in de culturele uitingen. Daarnaast beoordeelt de Kunstraad in hoeverre de instelling zowel in de eigen organisatie en als in de programmering bijdraagt aan de diversiteit van het culturele aanbod.

Samenleven met cultuur (gemeente en provincie)

De Kunstraad beoordeelt in hoeverre de instelling programma's ontwikkelt die bewoners aanzetten tot deelname aan cultuur, waarbij extra aandacht is voor inwoners die nu niet of nauwelijks in aanraking komen met cultuur. De Kunstraad beoordeelt de programma's die de instelling ontwikkelt die bijdragen aan het versterken van de leefkwaliteit in de gemeente en provincie en inspelen op actuele thema's (zoals krimp, gevolgen van de gaswinning, eenzaamheid en laaggeletterdheid). De Kunstraad kijkt bij beide onderdelen welke doelen worden beoogd en op welke wijze de instelling hieraan uitvoering wil geven.

Overal cultuur (gemeente en provincie)
De Kunstraad beoordeelt op welke wijze de instelling een bijdrage levert aan een bruisend cultureel aanbod in stad en regio en de manier waarop de instelling het cultureel aanbod van stad en regio verbindt in de marketing en promotie.

Thuis in Groningen (specifiek provincie)
De Kunstraad beoordeelt op welke wijze de aanvrager zorgt voor behoud, educatie en presentatie van de Collectie Groningen, in hoeverre sprake is van een vernieuwende wijze van de presentatie van de collectie aan een breed publiek inclusief een visie en programma op digitalisering alsmede de samenwerking met andere disciplines of sectoren.

Ruim baan voor talent en vernieuwing (specifiek gemeente)
De Kunstraad beoordeelt of de instelling bijdraagt aan het aantrekken, begeleiden en doorgeleiden van talenten. Daarnaast beoordeelt de Kunstraad of er sprake is van vernieuwing in het aanbod. De gemeente ziet het als een pré als de artistieke leiding van een nieuwe aanvragende instelling een talentenprogramma heeft doorlopen zoals Station Noord. De Kunstraad kijkt hierbij naast een individuele beoordeling ook naar de bijdrage van het geheel aan instellingen.

Specifieke criteria
De Kunstraad toetst tenslotte de aanvragen op de specifieke criteria die gemeente en provincie voor bepaalde categorieën hebben vastgelegd.

Steunfunctie amateurkunst
Naast de algemene criteria beoordeelt de Kunstraad de instelling op:
- invulling van de steunfunctie amateurkunst in de gehele provincie Groningen;
- visie op en werkwijze in de keten cultuureducatie, amateurkunst en talentontwikkeling die in afstemming is met de steunfunctie cultuuronderwijs;
- visie op en werkwijze in de versterking van het amateurkunstveld waarbij inzet is afgestemd op de vraag en samenwerking met lokale netwerken, gemeenten en overige stakeholders;
- visie op en werkwijze in het stimuleren van actieve deelname (cultuurparticipatie) van inwoners aan cultuur en op welke wijze hieraan een wezenlijke bijdrage kan worden geleverd, waarbij de focus ligt op het stimuleren van inwoners die nu niet of nauwelijks in aanraking komen met cultuur.

Steunfunctie cultuuronderwijs
Naast de algemene criteria beoordeelt de Kunstraad de instelling op:
- invulling van de steunfunctie op het gebied van cultuuronderwijs in de gehele provincie Groningen;
- visie op en werkwijze in de keten cultuureducatie, amateurkunst en talentontwikkeling die in afstemming is met de steunfunctie amateurkunst;
- aansluiting op het Bestuurlijk Kader Cultuur en Onderwijs;
- visie op en werkwijze in de ondersteuning en facilitering van de scholen in het primair onderwijs bij de implementatie van cultuureducatieplannen, het stimuleren van de scholen

tot (verdere) ontwikkeling en implementatie van doorgaande leerlijnen cultuur met horizontale en verticale samenhang en de aansluiting bij het Voortgezet Onderwijs;
- de werkwijze waarin inzet is afgestemd op de vraag en samenwerking met scholen, lokale netwerken, gemeenten en overige stakeholders;
- invulling van de rol van penvoerder en programmaleider van (CMK) Groningen en de een visie op het optimaal continueren van Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK) in de provincie Groningen.

Steunfunctie bibliotheekvoorziening
- invulling van de steunfunctie op het gebied van het bibliotheekwerk in de gehele provincie Groningen;
- visie op het bibliotheekwerk en op een concrete aanpak (ondersteunende taken) van de bibliotheekfuncties in de provincie Groningen en in het gehele bestel, waarbij effectief en toekomstbestendig wordt ingespeeld op de ontwikkelingen en transitie van het bibliotheekwezen;
- ondersteuning bij de innovatie van de lokale bibliotheken en samenwerking hierin met gemeenten en andere stakeholders.

Steunfunctie gebouwd erfgoed en archeologie
- invulling van de steunfunctie op het gebied van gebouwd erfgoed en archeologie in de gehele provincie Groningen;
- integrale visie en expertise op het gebied van monumenten, gebouwd erfgoed, archeologie, landschap en ruimtelijke kwaliteit en de wijze waarop zij gemeenten ondersteunen bij de uitvoering van haar wettelijke taken op het gebied van de gebouwd erfgoed en archeologie en de uitvoeringspraktijk;
- ondersteuning van eigenaren van erfgoedpanden bij de instandhouding van hun pand;
- afstemming tussen partijen in de provincie Groningen die actief zijn op het gebied van gebouwd erfgoed en archeologie;
- proactieve bijdrage aan het verbinden, vernieuwen en versterken van het beleid op het gebied van Erfgoed, Ruimtelijke Kwaliteit en Landschap.

Steunfunctie materieel erfgoed (musea, molens, archeologie en orgels)
- invulling van de steunfunctie op het gebied van materieel erfgoed in de gehele provincie Groningen;
- integrale visie op en de werkwijze in de ondersteuning van erfgoedinstellingen (musea, molens, archeologie en orgels) in de provincie Groningen passend bij de vragen en behoeften vanuit deze sector en passend bij nieuwe ontwikkelingen in de sector, zoals digitalisering;
- visie op hoe ondersteuning wordt gegeven aan de ontwikkeling van een educatief aanbod passend bij de vraag van de scholen; - proactieve bijdrage aan het verbinden, vernieuwen en versterken van het beleid op het gebied van Erfgoed, Ruimtelijke Kwaliteit en Landschap.

Steunfunctie Immaterieel erfgoed (o.a. Groningse taal en cultuur)

- visie op en werkwijze ten aanzien van het immaterieel erfgoed passend bij de vragen en behoeften van initiatiefnemers en organisaties; - visie op en werkwijze in de promotie van het Nedersaksisch met daarbij speciale aandacht voor het betrekken van kinderen en jongeren bij de taal.

Subsidieoordeel en afweging tussen aanvragers

De Kunstraad komt na afweging van de toetsing aan de verschillende criteria tot een oordeel over de subsidieaanvraag. Zoals in paragraaf 4 aangegeven, kan deze afweging per instelling verschillen, afhankelijk van het profiel van de instelling. Deze afweging wordt in het advies beargumenteerd. Wat betreft het eindoordeel onderscheidt de Kunstraad de volgende varianten:
- een instelling is subsidiabel
- een instelling is subsidiabel mits voldoende middelen
- een instelling is niet-subsidiabel

Er zijn gevallen waarbij een keuze gemaakt moet worden tussen verschillende aanvragers. Hier is bijvoorbeeld sprake van wanneer er meer aanvragers zijn dan beschikbare plekken voor een bepaalde categorie instellingen en/of de beschikbare middelen onvoldoende ruimte bieden. Hierbij kijkt de Kunstraad ook naar de culturele infrastructuur als geheel en aspecten als diversiteit van het aanbod, regionale spreiding en verdeling van de activiteiten over de verschillende beleidsstrategieën. In dat geval zal het oordeel of een instelling subsidiabel is niet alleen absoluut maar ook relatief zijn. Een instelling kan subsidiabel zijn maar in vergelijking met een andere, concurrerende instelling net minder positief beoordeeld worden.

De gemeente en de provincie Groningen reiken de Kunstraad bij de start van het adviestraject een financieel kader 2021-2024 aan. Op basis van de financiële kaders van de gemeente en de provincie en het resultaat van de toetsing aan de beoordelingscriteria van de individuele instellingen en de integrale beoordeling van het totaal, zal de Kunstraad gemeente en provincie adviseren over de hoogte van het subsidiebedrag per te honoreren aanvraag.

Bijlage 3: PDCA-cyclus subsidieverleningsproces [120]

Om het subsidieverleningsproces in kaart te brengen maakten we gebruik van de PDCA-cyclus. PDCA staat voor Plan, Do, Check, Act. De cyclus veronderstelt dat de organisatie deze stappen steeds opnieuw doorloopt om op die manier continue verbetering in de hand te werken. Als alle stappen in de PDCA-cyclus een adequate uitwerking vinden in (bijvoorbeeld) het subsidiebeleid, kan worden aangenomen dat dit bijdraagt aan de doeltreffendheid van het proces. Reden van gebruik van de PDCA-cyclus is dat we de processen van de drie provincies gemakkelijk naast elkaar kunnen zetten en met elkaar kunnen vergelijken.

Stap	Uitwerking
Plan: plannen van activiteiten en stellen van doelen *Heeft de provincie Groningen doelstellingen? Hoe streeft zij die na en hoe meet de provincie het behalen ervan? Zijn het vormvereisten bij aanvragen?*	De provincie Groningen stelt in Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028 drie ambities: cultuur voor iedereen; stimuleren van een bruisend en vernieuwend aanbod in Stad en Ommeland; Ontwikkeling behoud en versterking van de kwaliteit van het erfgoed, landschap en leefomgeving. Deze werkt zij uit in vier strategieën. ▪ Sterke basis en ruimte voor vernieuwing ▪ Samenleven met cultuur ▪ Overal cultuur ▪ Thuis in Groningen Per strategie zet de provincie middelen en instrumenten in om de doelen te behalen, waaronder verschillende subsidies, steuninstellingen en cultuurpijlers. Instellingen die subsidie aanvragen doen dit jaarlijks. De verantwoording hiervan vindt ook jaarlijks plaats (zie ook 'Check'). Deze aanvraag doen instellingen op de website cultuurnota.nl.[121] Hierin kunnen zij hun BIS-aanvraag (mits relevant) invoeren.
Do: uitvoeren van de geplande activiteiten *Op welke manier komen de doelstellingen terug in de aanvragen van subsidieaanvragers? Zijn het (vorm)vereisten? Is uiteengezet welke*	Eerst doet de provincie Groningen een toets naar de subsidiabiliteit van de instelling. De Kunstraad Groningen is de instantie die subsidieaanvragen inhoudelijk beoordeelt en Gedeputeerde Staten adviseert over

[120] Informatie over het proces is gebaseerd op Raad voor Cultuur. (2023). Advies aanvraag- en beoordelingsprocedure BIS-advies 2025-2028. Raad voor Cultuur; een gesprek met medewerkers van de provincie Groningen op 20 juni 2023 en subsidiebeschikkingen van enkele culturele instellingen. Informatie over de PDCA-cyclus komt van Bosgra Onderzoek: https://www.bosgraonderzoek.nl/eigenschappen/plandocheckact-pdca-cyclus/ en Six Sigma: https://www.sixsigma.nl/artikelen/wat-is-de-pdca-cyclus, beide benaderd op 22 mei 2023.
[121] Website Cultuurnota Gronignen: https://cultuurnotagroningen.nl/, benaderd op 9 mei 2023.

middelen worden ingezet om doelen te behalen en wie moeten dat dan doen? Wie betrekken zij daarbij?	het al dan niet toekennen. De Kunstraad Groningen gebruikt een beoordelingskader. Zij begint met een beschouwing van de instelling die subsidie aanvraagt, waarin zij stilstaat bij de manier waarop aanvragers aansluiten bij de doelen van het provinciaal cultuurbeleid, de manier waarop de instelling zich ten opzichte van andere instellingen opstelt en hoe die zich in Noord-Nederland en daarbuiten positioneert. Vervolgens beoordeelt de Kunstraad Groningen op basis van een aantal kwaliteiten de aanvraag. De eerste criteria daarvoor zijn artistieke en/of inhoudelijke kwaliteit. Dit zijn drempelcriteria: als een instelling hier niet aan voldoet, komt zij niet in aanmerking voor subsidie. De indicatoren voor artistieke en/of inhoudelijke kwaliteit zijn vakmanschap, zeggingskracht, authenticiteit en vernieuwing. Het tweede criterium is de professionele kwaliteit van de instelling. Hierbij kijkt de Kunstraad Groningen naar de gezondheid van de bedrijfsvoering van de instelling, de governancestructuur en de manier waarop de instelling haar medewerkers beloont. Indicatoren zijn de toepassing van Code Cultural Governance (toepassen én uitleggen); Fair Practice Code (toepassen óf uitleggen); Code Culturele diversiteit(toepassen óf uitleggen). Verder gaat de raad na in hoeverre de instelling samenwerkt met anderen binnen de culturele sector en activiteiten afstemt. Tot beoordeelt de Kunstraad Groningen het publieksbereik van de instelling, de toegankelijkheid en aansluiting op cultuureducatie. Bij het derde criterium toetst de Kunstraad Groningen de bijdrage van de instelling aan de strategische doelen van gemeente/provincie (de vier strategieën van de provincie). Alle instellingen moeten voldoen aan de eerste voorwaarde: Sterke basis. Instellingen moeten een uitwerking aanleveren van op welke manier zij bijdragen aan de culturele infrastructuur van de provincie Groningen. De Kunstraad Groningen beoordeelt de bijdrage aan de hand van door de gemeente en provincie opgestelde nadere duiding van de strategische doelen. Tot slot zijn er enkele extra criteria voor steuninstellingen. De Kunstraad Groningen komt na afweging van de toetsing aan de verschillende criteria tot een oordeel over de subsidieaanvraag. Deze afweging kan per instelling verschillen en afhankelijk van het profiel. De Kunstraad Groningen beargumenteert deze afweging in het advies over de instelling. Het eindoordeel kent drie varianten: ▪ een instelling is subsidiabel ▪ een instelling is subsidiabel mits voldoende middelen ▪ een instelling is niet-subsidiabel Dit advies komt bij de provincie terecht. Gedeputeerde Staten beschikken vervolgens (al dan niet op basis van het advies van de Kunstraad Groningen) over de subsidieaanvraag. De doelstellingen komen concreet en uitgewerkt terug (inclusief onderbouwing) bij alle onderzochte instellingen.
Check: realisatie van de doelen nagaan *Hoe leggen aanvragers verantwoording af? Komen zij terug op de doelstellingen? Is er een*	Instellingen leveren jaarlijks een jaarverslag en een jaarrekening aan waarin zij ter verantwoording hun activiteiten opgeven. Ook vindt er in beginsel jaarlijks tweemaal een monitoringsgesprek plaats tussen provincie en instellingen. Bij instellingen die zich in

beoordelingskader voor de verantwoording? In hoeverre heeft corona een rol gespeeld bij de aanvragen en de realisatie van de doelen?	financieel zwaarder weer begeven (), vinden er tussen provincie en instelling kwartaalgesprekken plaats. Verantwoording over de invulling van het cultuurpijlerschap vindt plaats in het jaarverslag en de monitoringsgesprekken. Steuninstellingen moeten ook terugkomen op hun rolinvulling.
Act: analyse van afwijkingen en aanpassen van het proces *Evalueert de provincie haar beleid? Evalueert de provincie de aanvragen/verantwoording van aanvragers? Wat gebeurt er met die resultaten?*	De provincie Groningen heeft geen monitoringssysteem waarmee zij (kwalitatief danwel kwantitatief) bijhoudt hoe zij vordert op het behalen van haar cultuurdoelen en-strategieën. Ze laat zich vierjaarlijks evalueren en doelen en strategieën komen in die evaluaties aan bod. Voorafgaand aan de huidige cultuurperiode (2021-2024) liet de provincie Groningen door de Kunstraad Groningen een advies opstellen over haar cultuurbeleid. Dit adviesrapport 'Op Steviger Grond' was niet alleen een samenbundeling van de individuele adviezen van de instellingen die subsidie aanvroegen maar ook een analyse over de staat van de Groningse culturele infrastructuur. Hierin deed de Kunstraad Groningen enkele adviezen over podiumkunsten, beeldende kunst, erfgoed, klassieke muziek bibliotheekwerk en film. De provincie nam die met betrekking tot erfgoed, klassieke muziek bibliotheekwerk en film over in haar uitvoeringsprogramma.

Bijlage 4: Doelen en resultaten van culturele instellingen

Deze tabel is tot stand gekomen op basis van jaarplannen en meerjarenplannen evenals gesprekken met de betreffende instelling. De provincie Groningen geeft een vierjarige beschikking af; de instelling moet wel elk jaar een activiteitenplan en begroting indienen voor het jaar erop. Wij gaan in dezen uit van de meerjarenplannen, waarop de meerjarige subsidie is gebaseerd. We spitsten de doelen die in de meerjarenplannen van instellingen staan toe op onze afbakening, dus onderwerpen waar relatief veel beleidsvrijheid is: dit houdt in dat wij niet stilstaan bij doelstelling 2, Samenleven met cultuur. Resultaten komen uit de jaarverslagen van 2021 en 2022. Omdat de verantwoording over 2022 nog loopt, is nog niet alle informatie daarover beschikbaar.

Alle instellingen krijgen in hun beschikking tevens enkele verplichtingen mee met betrekking tot de Wet normering topinkomens en rechtshandelingen zoals genoemd in artikel 4:71 van de Algemene wet bestuursrecht (statutenwijzigingen en dergelijke). Deze punen hebben geen betrekking op de doeltreffendheid van de subsidie ten aanzien van de provinciale doelstellingen en laten we buiten beschouwing. In de beschikking van alle instellingen stond veder dat zij moesten laten zien op welke manier zij omgingen met de beperkende maatregelen ten aanzien van corona.

Beschikking provincie:	Doelen meerjarenplan instellingen	Resultaten en bijdrage aan provinciale strategieën[122]
Fraeylemaborg		
Wij subsidiëren uw instelling voor uw bijdrage aan de volgende strategische lijnen uit ons Strategisch beleidskader cultuur 2021-2028 'Wij zijn Cultuur': 1. Een sterke basis 2. Samenleven met cultuur 3. Overal cultuur 4. Thuis in Groningen U geeft in het activiteitenplan en de begroting duidelijk aan:	- Cultuur voor iedereen. Het culturele aanbod moet spannend zijn met een brede dekking en voor iedereen toegankelijk, op die manier versterkt cultuur leefbaarheid. - Het aanbod moet bruisend en vernieuwend zijn. - De culturele biografie van landgoed en regio dienen gekoppeld te worden aan het hier en nu. - Het stimuleren van internationalisering.	Bijdrage aan strategie 1: Een sterke basis - In 2022 ontving de Fraeylemaborg 38.933 bezoekers in het museum en 113.785 in het park. De borg houdt van de bezoekers een onderverdeling bij in onder meer volwassenen, kinderen, CJP-pashouders en scholen. De borg houdt niet bij hoeveel bezoekers ze uit het buitenland ontvangt. In 2021 had de borg 26.372 bezoekers in het museum en 96.25 in het park.

[122] In beginsel is de informatie uit deze kolom afkomstig uit de jaarverslagen over 2021 en 2022 van de instellingen. We geven expliciet aan waar het informatie uit een interview of e-mailcorrespondentie betreft.

- op welke manier u met uw activiteiten bijdraagt aan de strategieën. *Verplichtingen* Aan deze subsidieverlening verbinden wij de volgende verplichtingen: - U dient jaarlijks voor 1 oktober (**vanaf oktober 2021**) uw subsidieaanvraag voor het daarop volgende jaar in. In deze subsidieaanvraag laat u middels een jaarplan en begroting voor het volgende jaar zien hoe u invulling geeft aan de strategieën uit onze Strategisch beleidskader cultuur 2021-2028 'Wij zijn Cultuur!' en hoe u uw activiteiten en bedrijfsvoering aanpast aan de dan geldende corona-maatregelen. - U past de Governance Code Cultuur toe en geeft aan op welke manier dat gebeurt.	- Het leggen van nieuwe verbindingen binnen en buiten de eigen sector is van belang. - Aandacht voor diversiteit. - Ondersteunen van digitalisering. - De trend dat werk volgt op wonen zet zich door. Daarom is een goed cultureel aanbod van grote importantie voor economische ontwikkeling. - De arbeidsmarkt vraagt om creatievelingen en die moeten worden gevoed door een goed aanbod. - Het presenteren en in stand houden van de collectie Groningen. - Het stimuleren van vernieuwing binnen de erfgoedsector. - Het zelf maken van kunst als professional of amateur dient gestimuleerd te worden. - Sterke erfgoedinstelling verantwoordelijkheid geven voor regio.	- Het museum staat stil bij de codes en geeft aan deze toe te passen. Op welke manier komt niet naar voren in de jaarverslagen. Bijdrage aan strategie 3: Overal cultuur: - De borg werkt nauw samen met K&C, m.n. op het gebied van cultuureducatie. Daarnaast maakt de Fraeylemaborg deel uit van de Coöperatie Sterke Musea Groningen, die de 130 musea in de provincie Groningen ondersteunt. Bijdrage aan strategie 4: Thuis in Groningen: - Verschillende Groningse schilders vormen onderdeel van de vaste collectie van de borg Corona: Museum was dicht tussen 14 december 2020 tot en met 5 juni 2021. In die tijd richtte de borg de zolderverdieping museaal in. Tijdens de periode dat ze open mocht, konden ze het publiek volgens plan bedienen. De tweede lockdown in 2021 was van 28 november 2021 tot en met 14 januari 2022 en toen was het museum wederom dicht. Het museum kon door de regelingen van de overheid en anonieme giften financieel bolwerken.
Groninger Museum		
Wij subsidiëren uw instelling voor uw bijdrage aan de volgende strategische lijnen uit ons Strategisch beleidskader cultuur 2021-2028 'Wij zijn Cultuur': 1. Een sterke basis 2. Samenleven met cultuur 3. Overal cultuur 4. Thuis in Groningen U geeft in het activiteitenplan en de begroting duidelijk aan: - op welke manier u met uw activiteiten bijdraagt aan de strategieën. - en tot slot op welke manier u concreet invulling gaat geven aan het cultuurpijlerschap. Verplichtingen Aan deze subsidieverlening verbinden wij de volgende verplichtingen: 1. U dient jaarlijks voor 1 oktober (**vanaf oktober 2021**) uw subsidieaanvraag voor het	- Groninger Museum verrijkt de collectie met daarin aandacht voor regionale, nationale en internationale kunst - Een keer per jaar een tentoonstelling die meer dan 100.000 bezoekers trekt, streven is gemiddeld 250.000 bezoekers per jaar waarvan 185.000 betalende bezoekers. 15% uit het buitenland en 40% uit de drie Noordelijke Provincies. - Groninger Museum trekt naast de trouwe bezoekers en het bestaand publiek ook nieuwe doelgroepen - Cultuurpijlerschap: o.a. zichtbaarheid van pronkstukken uit het Groninger Museum in de regio; kunst van de Ploeg-schilders in de provincie; samenwerking met andere musea om zo erfgoed op verschillende locaties zichtbaar te maken.	Bijdrage aan strategie 1: Een sterke basis - Getemperd door de coronapandemie, had het Groninger Museum in 2021 94.361 bezoekers, van wie 21% uit het buitenland. 1.322 bezochten het museum online; desgevraagd gaf het Groninger Museum aan dat het in 2022 141.875 bezoekers trok. In 2022 was 20% van de bezoekers buitenlands. Van de Nederlandse bezoekers kwam 30% uit de provincie Groningen. Gemiddeld 44% van de bezoekers was tussen de 20-40 jaar. - Programma's om andere doelgroepen aan te trekken zette het museum op, gericht op onder meer slechthorenden, Alzheimerpatiënten en kinderen. Als gevolg van corona gingen die veelal niet door. In 2022 zijn geen resultaten van dergelijke programma's bekend. - In het jaarverslag staat het museum uitgebreid stil bij de toepassing van alle drie de codes en ook per aspect van de codes. In zijn jaarverslag geeft

daarop volgende jaar in. In deze subsidieaanvraag laat u middels een jaarplan en begroting voor het volgende jaar zien hoe u invulling geeft aan de strategieën uit onze Strategisch beleidskader cultuur 2021-2028 'Wij zijn Cultuur!' en hoe u uw activiteiten en bedrijfsvoering aanpast aan de dan geldende coronamaatregelen. 4. U past de Governance Code Cultuur toe en geeft aan op welke manier dat gebeurt.		het Groninger Museum aan dat het zijn medewerkers conform museum-cao uitbetaalt. Daarnaast geeft het museum aan dat het door middel van aanbestedingen van aanvragen voor offertes nagaat of aan alle vereisten van de code en maatschappelijke normen en waarden wordt voldaan. In kader van de Code Diversiteit en Inclusie, volgden medewerkers een training van Meldpunt Discriminatie Groningen. In hun vacatureteksten staat het museum stil bij het diversiteitsvraagstuk. - Stukken zijn aan buitenlandse musea in bruikleen gegeven aan drie Duitse musea, vier Belgische musea, een Deens museum en een Chinees museum. Bijdrage aan strategie 3: Overal cultuur - Het jaarverslag over 2021 bevat een uitvoerige lijst samenwerkingspartners. 96 objecten uitgeleend aan 25 verschillende instellingen. Stukken gaan zowel naar instellingen binnen de provincie Groningen (zoals de borg Verhildersum of de Menkemaborg) als daarbuiten. Betreft onder meer werken van de Ploegschilders. Daarmee vervult het museum ook mede zijn cultuurpijlerschap. Bijdrage aan strategie 4: Thuis in Groningen - Door het tonen, digitaliseren en in bruikleen geven van Groninger werken binnen de provincie, is de kunst van Groninger schilders overal in de provincie te zien. Daarmee draagt het museum bij aan dit doel. Corona: Door de lockdown als gevolg van de coronapandemie in 2021 kon de publiekstrekker *The Rolling Stones - Unzipped* niet fysiek worden bezocht. Online konden bezoekers vanuit huis zelf door alle tentoonstellingsruimtes navigeren. Het Groninger Museum is aangewezen als BIS-instelling en kreeg financiële steun vanuit de Rijksoverheid.
Het Houten Huis		
Wij subsidiëren uw instelling voor uw bijdrage aan de volgende strategische lijnen uit ons Strategisch beleidskader	- Voorstellingen vinden zowel in de provincie als daarbuiten plaats en van tijd tot tijd in het buitenland. - Het Houten Huis streeft naar ongeveer 170 voorstellingen per jaar.	Bijdrage aan strategie 1: Een sterke basis - In 2022 184 voorstellingen, voor in totaal 16.133 bezoekers (in 2021 11.688 bezoekers). Dit komt volgens

cultuur 2021-2028 'Wij zijn Cultuur': 1. Een sterke basis 2. Samenleven met cultuur 3. Overal cultuur U geeft in het activiteitenplan en de begroting duidelijk aan: - op welke manier u met uw activiteiten bijdraagt aan de strategieën. - en tot slot op welke manier u concreet invulling gaat geven aan het cultuurpijlerschap. Verplichtingen Aan deze subsidieverlening verbinden wij de volgende verplichtingen: 1. U dient jaarlijks voor 1 oktober (vanaf oktober 2021) uw subsidieaanvraag voor het daarop volgende jaar in. In deze subsidieaanvraag laat u middels een jaarplan en begroting voor het volgende jaar zien hoe u invulling geeft aan de strategieën uit onze Strategisch beleidskader cultuur 2021-2028 'Wij zijn Cultuur!' en hoe u uw activiteiten en bedrijfsvoering aanpast aan de dan geldende coronamaatregelen. 4. U past de Governance Code Cultuur toe en geeft aan op welke manier dat gebeurt.	- Cultuurpijlerschap: kennis, materiaal en expertise op het gebied van jeugdcultuur en podiumkunsten delen met andere organisaties en theatermakers. - Vernieuwing door middel van proeftuinen, nieuwe muziek (huiscomponist), dans, een neurodivergente of fysiek beperkte cast en in het verband van We the North op gebied van talentontwikkeling. - Het Houten Huis wil inzetten om meer doelgroepen te bereiken zoals kinderen en volwassenen uit krimpgebieden, mensen met een beperking en mensen met een andere culturele- of taalachtergrond. Het gezelschap past zijn producties aan per specifieke doelgroep. - De medewerkers en directie worden gehonoreerd conform geldende cao. In hun aanvraag geeft Het Houten Huis het volgende aan: “Meer ‘fair practice’ is wenselijk bij het uitbetalen van uren en dagen en het soort contracten. We zullen meer vaste arbeidsovereenkomsten aanbieden.” In de begrotingen hebben ze meer fte opgenomen.	het jaarverslag nog niet in de buurt van de ‘reguliere’ speeljaren. - In de provincie Groningen had Het Houten Huis in totaal 83 voorstellingen, in Drenthe 20 en in Fryslân 54. Hoeveel voorstellingen in het buitenland is onduidelijk. In 2023 vindt een tour in Schotland plaats. - Betaling medewerkers en zzp’ers conform cao Toneel en Dans. - Door middel van een intern document over diversiteit en inclusie heeft Het Houten Huis in kaart gebracht over op welke manier diversiteit binnen het gezelschap eruit ziet en waar het nog stappen moet zetten. Doel is om diversiteit onderdeel te laten worden van de organisatiestructuur. Het Houten Huis werkte in 2022 in een productie met een cast waarin één persoon een mentale beperking had en drie anderen een fysieke. - in 2013 kwam Het Houten Huis in de BIS. De toenmalige Governance Code Cultuur is toen geïmplementeerd. In 2022 implementeerde Het Houten Huis zijn nieuwe organisatiemodel. Directieleden zijn bestuurders geworden en bestuursleden zijn toegetreden tot de Raad van Toezicht. Bijdrage aan strategie 3: Overal cultuur - Door de voorstelling Hier valt niets te halen werd bij de gemeente Groningen en gemeente Noordenveld een programma op touw gezet waarin gemeentelijke beleidsmedewerkers en mensen die armoede leven elkaar ontmoeten. Ze bezochten de voorstelling en hadden een nabespreking. In Groningen deden zo’n 435 mensen mee, in Noordenveld 84. Hiermee is ook een cross-over ontstaan van cultuur naar de sociale agenda. Corona: Al gevolg van de coronapandemie gingen verschillende voorstellingen niet door. Ze hebben nog steeds minder bezoekers en voorstellingen dan voor corona. Dit heeft volgens Het Houten Huis ook te maken met gestegen kosten.[123] Het Houten Huis is aangewezen als BIS-instelling en kreeg financiële steun vanuit de Rijksoverheid.

[123] Gebaseerd op een gesprek met medewerkers van Het Houten Huis op 22 mei 2023.

Noorderzon		
Wij subsidiëren uw instelling voor uw bijdrage aan de volgende strategische lijnen uit ons Strategisch beleidskader cultuur 2021-2028 'Wij zijn Cultuur': 1. Een sterke basis 2. Samenleven met cultuur U geeft in het activiteitenplan en de begroting duidelijk aan: - op welke manier u met uw activiteiten bijdraagt aan de strategieën. - en tot slot op welke manier u concreet invulling gaat geven aan het cultuurpijlerschap. Aan deze subsidieverlening verbinden wij de volgende verplichtingen: 1. U dient jaarlijks voor 1 oktober (vanaf oktober 2021) uw subsidieaanvraag voor het daarop volgende jaar in. In deze subsidieaanvraag laat u middels een jaarplan en begroting voor het volgende jaar zien hoe u invulling geeft aan de strategieën uit onze Strategisch beleidskader cultuur 2021-2028 'Wij zijn Cultuur!' en hoe u uw activiteiten en bedrijfsvoering aanpast aan de dan geldende corona-maatregelen. 4. U past de Governance Code Cultuur toe en geeft aan op welke manier dat gebeurt.	- 11 festivaldagen; 135.000-150.00 bezoekers over deze dagen; circa 40.000-50.000 ticketverkopen. 20-25 internationale gezelschappen in het hoofdprogramma. - Cultuurpijlerschap: Noorderzon stelt dat niet altijd helder wat zijn rol moet zijn of wat deze al is. Het wil “een instelling” zijn “die per definitie een belangrijke rol in de stedelijke culturele keten vervult en bepaald belangrijk beleidsuitgangspunt draagt en schraagt.” Het zoekt het in de samenwerking met andere organisaties om bij te dragen aan de culturele infrastructuur en trekken met andere cultuurpijlers en kleinere instellingen op in de landelijke lobby naar Den Haag. - Fair practice: Noorderzon onderschrijft de code maar geeft aan dat ze die nu nog moeten vertalen naar de eigen organisatie, omdat de code nog in de kinderschoenen staat en relatief kort verplicht is voor landelijke instellingen. Het budget om aan de code te voldoen is volgens de organisatie nog niet afdoende.	Bijdrage aan strategie 1: Een sterke basis - 140.000 plantsoenbezoekers in 2022 (van het festival); Verschillende nationale en internationale gezelschappen in het hoofdprogramma (in totaal 73) waarvan een groot deel internationaal. In 2021 ging Noorderzon uitgebreid in op de codes. Het festival betaalde zoveel mogelijk tijdelijk personeel gehonoreerd volgens cao. Noorderzon gaat niet in op de fair pay in het jaarverslag over 2022. De codes Fair Practice en Diversiteit & Inclusie worden meerdere malen per jaar stafbreed doorgelopen, bevraagd en verbeterd. Eind 2022 begin 2023 zijn de trainingen voor de Fair Practice opnieuw opgepakt (na corona). - in 2021 startte het traject om het bestuursmodel te veranderen in een Raad van toezicht. In het tweede wartaal van 2023 moet de overgang zijn afgerond. In 2022 werden bestuurders beloond middels vacatiegeld per vergadering. De statuten moest Noorderzon nog wel aanpassen. Wat betreft de code diversiteit geeft Noorderzon (in 2021) aan dat zij die aspecten breed dragen en ook in vacatureteksten staat het festival stil bij het diversiteitsvraagstuk. Het zoekt de verbinding met andere groepen dan de gemiddelde festivalbezoeker. - Cultuurpijlerschap: in de jaarverslagen over 2021 en 2022 gaat Noorderzon niet in op de manier waarop het festival het cultuurpijlerschap invult. De punten over de eigen rol in de keten en de lobby naar het Rijk met kleinere instellingen staan wel in het verslag van 2022. Daarmee geeft Noorderzon wel invulling aan zijn beoogde doel op dit gebied. Corona: Noorderzon kon in 2020 en 2021 niet op de normale manier doorgaan. In 2021 in afgeslankte vorm. Bepaalde activiteiten vonden online plaats. In 2022 was al weer meer ruimte om activiteiten op een ‘normale’ manier te laten plaatsvinden. Noorderzon

		geeft aan tegen gestegen kosten aan te lopen.[124] Noorderzon is aangewezen als BIS-instelling en kreeg financiële steun vanuit de Rijksoverheid.
Noord-Nederlands Toneel		
Wij subsidiëren uw instelling voor uw bijdrage aan de volgende strategische lijnen uit ons Strategisch beleidskader cultuur 2021-2028 'Wij zijn Cultuur': 1. Een sterke basis 2. Samenleven met cultuur 3. Overal cultuur U geeft in het activiteitenplan en de begroting duidelijk aan: - op welke manier u met uw activiteiten bijdraagt aan de strategieën. - en tot slot op welke manier u concreet invulling gaat geven aan het cultuurpijlerschap. Verplichtingen Aan deze subsidieverlening verbinden wij de volgende verplichtingen: 1. U dient jaarlijks voor 1 oktober (**vanaf oktober 2021**) uw subsidieaanvraag voor het daarop volgende jaar in. In deze subsidieaanvraag laat u middels een jaarplan en begroting voor het volgende jaar zien hoe u invulling geeft aan de strategieën uit onze Strategisch beleidskader cultuur 2021-2028 'Wij zijn Cultuur!' en hoe u uw activiteiten en bedrijfsvoering aanpast aan de dan geldende corona-maatregelen. 4. U past de Governance Code Cultuur toe en geeft aan op welke manier dat gebeurt.	- Geen beoogd aantal bezoekers - NNT/CGR beogen inclusief te zijn, onder meer door voorstellingen op verschillende groepen mensen aan te passen. Inclusief betekent voor hen alle Nederlanders van alle culturele achtergronden, opleidingsniveaus, leeftijden ne sociaaleconomische achtergronden. - Cultuurpijlerschap: samenwerking in verschillende projecten met andere instellingen om zo een verantwoordelijkheidspositie te kunnen nemen in de culturele infrastructuur. Als voorbeeld noemt het NNT de ontwikkeling van de Machinefabriek als brandpunt voor podiumkunsten in Groningen waar zij contact tussen makers en publiek faciliteert evenals cultuurmakers ondersteunt en coacht. Ze beoogt de ontwikkeling van interdisciplinair theater. - Fair practice: betaling alle contracten op basis van cao Toneel en Dans op zowel salarisniveau als in arbeidsvoorwaarden. Daarnaast is het NNT aangesloten bij werkgeversorganisatie Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten (NAPK), die de belangen behartigt voor orkesten en dans- en theatergezelschappen.	Bijdrage aan strategie 1: Een sterke basis - In 2021 had het NNT 8 verschillende producties, met 45 voorstellingen en 5.539 bezoekers; CGR had 6 producties met 33 voorstellingen en 7.117 bezoekers. Online hadden het NNT en CGR samen 16.136 bezoekers en op televisie 512.000 kijkers. In 2022 waren dit voor het NNT 9 producties, 153 voorstellingen en 69.263 bezoekers; CGR produceerde 7 verschillende producties, had 181 voorstellingen en 37.955 bezoekers. Online hadden het NNT en CGR tezamen 90.316 bezoekers en trok een on demand-uitzending op televisie 409.000 kijkers. - Inclusie is thema van elke productie of activiteit van het NNT. Enkele producties was er intensief samenwerking met makers en gezelschappen van buiten Europa. Daarnaast had het NNT een aantal producties van vrouwelijke makers en vanuit feministische invalshoek. Alle grotezaaltentoonstellingen hebben Engelse boventiteling. Het NNT en CGR zijn de enige gezelschappen in Nederland dat structureel zo'n boventiteling meeneemt. - Fair practice: betaling alle contracten op basis van cao Toneel en Dans op zowel salarisniveau als in arbeidsvoorwaarden. Daarnaast is het NNT aangesloten bij werkgeversorganisatie NAPK. - Cultural Governance: NNT heeft een Raad van Toezicht-model en twee directeur-bestuurders. Principes van Cultural Governance zijn verankerd in de statuten van het NNO. - Cultuurpijlerschap: tijdens de coronapandemie bood de organisatie ondersteuning en advies aan kleinere instellingen. Het NNT en CGR waren kartrekker in het opzetten van een lokaal solidariteitsfonds voor zzp'ers in de provincie Groningen.

[124] Gebaseerd op een gesprek met medewerkers van Noorderzon op 8 mei 2023.

		Bijdrage aan strategie 3: Overal cultuur - In het programma A NITE with Bab Ad-daar, gekoppeld aan twee voorstellingen, kwamen statushouders en bewoners van asielzoekerscentra wekelijks bij het NNT over de vloer. Hiermee ontstond enerzijds een dialoog tussen de medewerkers van het NNT en de nieuwkomers en anderzijds kwamen de nieuwkomers in aanraking met de cultuursector in de vorm van toneel. Dit wil het NNT blijven faciliteren om zo vooroordelen, onwetendheid en polarisatie tegen te gaan. Met dit programma ontstond een overlap in het sociaal en het cultureel beleid. Hoeveel bezoekers het hiermee bereikt is onbekend. Corona: Net als bij andere uitvoerende kunstinstellingen, vonden veel voorstellingen tijdens corona geen doorgang. Voorstellingen werden online aangeboden. In 2022 vond herstel plaats. Het NNT is aangewezen als BIS-instelling en kreeg financiële steun vanuit de Rijksoverheid.
Noord-Nederlands Orkest		
Wij subsidiëren uw instelling voor uw bijdrage aan de volgende strategische lijnen uit ons Strategisch beleidskader cultuur 2021-2028 'Wij zijn Cultuur': 1. Een sterke basis 2. Samenleven met cultuur 3. Overal cultuur U geeft in het activiteitenplan en de begroting duidelijk aan: - op welke manier u met uw activiteiten bijdraagt aan de strategieën. - en tot slot op welke manier u concreet invulling gaat geven aan het cultuurpijlerschap. Aan deze subsidieverlening verbinden wij de volgende verplichtingen: 1. U dient jaarlijks voor 1 oktober (**vanaf oktober 2021**) uw subsidieaanvraag voor het daarop volgende jaar in. In deze subsidieaanvraag laat u middels een jaarplan en begroting voor het volgende jaar zien hoe u invulling geeft	- Hedendaagse componisten opvoeren; via verschillende actuele thema's en samenwerking met andere partijen producties initiëren en uitvoeren; - In het meerjarenplan over 2021-2024 geeft het NNO aan dat zij de medewerkers uitbetaalt via de cao orkesten en de cao remplaçanten. Het NNO geeft aan dat er een spanning bestaat tussen verdere toepassing van fair pay en een betaalbaar orkestmodel. Zonder indexatie en een grotere bijdrage vanuit de overheden is fair pay als onderdeel van de Fair Practice code niet uitvoerbaar. - Met haar programma wil het NNO de verbinding met de actualiteit zoeken en met andere muziekstromingen, zoals de pop/rockmuziek en filmmuziek. - Het NNO zoekt manieren om de afstand tussen musici en het publiek te overbruggen. - Een beoogd aantal bezoekers noemt het NNO niet in haar meerjarenplan. - Cultuurpijlerschap: bieden expertise aan anderen en zijn gastvrij naar jonge makers, die op hun beurt inspiratie leveren en toegang tot nieuw publiek. Samenwerking uit zich bij het NNO in	Bijdrage aan doel 1: Een sterke basis - Het NNO wil onder andere met het NNT/CGR deelnemen aan het project Middle East North Africa. - In 2022 verkochte het NNO met 14 producties 9.897 kaarten. Het gemiddeld aantal bezoekers per concert was 726, een bezetting van 66%. Dit is 8% minder dan voor corona. Het percentage jongeren (onder 30) was 18,9% (ten opzichte van 11,7% in 2019). In 2022 bereikte het NNO in totaal 42.582 luisteraars in de zaal, 41.005 online luisteraars via de regionale omroepen en 150.000 via de radio-uitzendingen. (Bezoekersaantallen tussen 2017-2019 fluctueerden tussen 100.000 en 129.000 per jaar.) - Cultural governance: het NNO heeft een RvT-model. - Cultuurpijlerschap: met CGR het initiëren en produceren van de productie Move it!; het initiëren en produceren van 1000 stemmen samen met het Prins Claus Conservatorium, de RUG en verschillende scholen; samenwerken met een aantal andere orkesten en het gezamenlijk aanstellen van een salarisadministrateur met

aan de strategieën uit onze Strategisch beleidskader cultuur 2021-2028 'Wij zijn Cultuur!' en hoe u uw activiteiten en bedrijfsvoering aanpast aan de dan geldende corona-maatregelen. 4. U past de Governance Code Cultuur toe en geeft aan op welke manier dat gebeurt.	projecten met verschillende organisaties.	VRIJDAG; het participeren in het cultuurpijleroverleg, lobbyclub Noord, We the North en Station Noord 2.0. Bijdrage aan strategie 3. Overal cultuur - Een cross-over met andere beleidsterreinen blijkt niet uit de jaarverslagen. Desgevraagd geeft het NNO aan dat dit met name ligt op het gebied van cultuureducatie en daarmee buiten de scope van ons onderzoek. Corona: Net als bij andere uitvoerende kunstinstellingen, vonden veel voorstellingen tijdens corona nauwelijks doorgang. Voorstellingen werden online aangeboden. In 2022 vond herstel plaats. Het NNO is aangewezen als BIS-instelling en kreeg financiële steun vanuit de Rijksoverheid.
ZomerJazzFietsTour		
Wij subsidiëren uw instelling voor uw bijdrage aan de volgende strategische lijnen uit ons Strategisch beleidskader cultuur 2021-2028 'Wij zijn Cultuur': 1. Een sterke basis 2. Samenleven met cultuur 3. Overal cultuur U geeft in het activiteitenplan en de begroting duidelijk aan: - op welke manier u met uw activiteiten bijdraagt aan de strategieën. Verplichtingen Aan deze subsidieverlening verbinden wij de volgende verplichtingen: 1. U dient jaarlijks voor 1 oktober (**vanaf oktober 2021**) uw subsidieaanvraag voor het daarop volgende jaar in. In deze subsidieaanvraag laat u middels een jaarplan en begroting voor het volgende jaar zien hoe u invulling geeft aan de strategieën uit onze Strategisch beleidskader cultuur 2021-2028 'Wij zijn	- Fair practice: hier zet ZJFT op in. - Beoogde bezoekersaantallen heeft ZJFT niet. Wel probeert ZJFT jong publiek te trekken door de prijs van kaarten laag te houden voor kinderen. - ZJFT geeft aan dat iedereen welkom is, in zowel de organisatie als het publiek. De tour geeft aan dat “hoewel de presentatie van wereldmuziek ruim is en we op programmatisch vlak actief zorgen voor inclusiviteit, blijkt dat blijkt dat qua publiek toch ingewikkeld realiseerbaar.”	Bijdrage aan strategie 1: Een sterke basis - In de jaarverslagen over 2020 en 2021 staat niks over bezoekersaantallen gezien die edities door corona geen doorgang konden vinden. Desgevraagd had ZJFT 1.200 bezoekers in 2022.[125] - Cultural Governance: organisatie heeft een bestuurmodel. Centrale organisatie ligt bij een coördinator. De organisatie is vrijwillig en bestuursleden werken onbezoldigd (maar ontvangen naar rato een vrijwilligersvergoeding voor gemaakte onkosten). - Fair Practice: er is weinig financiële ruimte en ook tijd om hier naar toe te werken. Voor muzikanten geldt dat ze al worden betaald volgens de BIM-norm en daarmee een relatief goede vergoeding krijgen. In de begroting over 2021 staat een verhoging in de post Werk Derden die opgaat aan die extra financiële kosten. Bijdrage aan strategie 3: Overal cultuur - ZJFT is een festival waar fietsend publiek in middeleeuwse kerken en

[125] Informatie over 2022 is afkomstig uit een e-mailwisseling met de coördinator van de ZomerJazzFietsTour gedateerd op 26 juni 2023.

Cultuur!' en hoe u uw activiteiten en bedrijfsvoering aanpast aan de dan geldende corona-maatregelen. 4. U past de Governance Code Cultuur toe en geeft aan op welke manier dat gebeurt.		boerenschuren jazz-improconcerten kunnen bijwonen. Deze cross-over tussen vrijetijdseconomie en cultuur is intrinsiek aan het festival en draagt bij aan het doel Overal cultuur. Corona: Door de gevolgen van de coronapandemie, kon de editie van 2021 niet doorgaan.

Bijlage 5: Samenvatting Adviesrapport ‘Op steviger Grond’

De Kunstraad Groningen maakte naaste individuele adviezen een analyse van de huidige staat van de diverse disciplines en integrale adviezen aan de provincie en gemeente Groningen.[126] Centrale vraag was in hoeverre het cultuuraanbod in de provincie Groningen als geheel voldoende compleet en evenwichtig was. De Kunstraad Groningen concludeerde in het rapport ‘Op steviger Grond’ dat cultuur op waarde wordt geschat maar dat de strategieën van de overheden te algemeen zijn. Zij stelt daarnaast dat er overlap is tussen de doelen ‘Overal cultuur’ en ‘Samenleven met cultuur’.

Het rapport benoemde daarnaast enkele knelpunten. Een belangrijke daarvan is het beschikbare budget in relatie tot de borging van ‘een stevige basis’. De Kunstraad Groningen adviseerde de meeste instellingen om hetzelfde niveau aan te houden als voorheen. Enkele instellingen kregen geen meerjarige subsidie: zij scoorden op de indiening inhoudelijk voldoende maar zij kregen geen subsidie door onvoldoende budget.[127]

De Kunstraad Groningen concludeerde dat ook op een aantal andere terreinen knelpunten waren. Oplossingen hiervoor vonden op verschillende manieren een plek in het uitvoeringsprogramma van de provincie. De provincie gaf daarin de prioriteit aan erfgoed, klassieke muziek bibliotheekwerk en film. De adviezen over podiumkunsten en beeldende kunst waren volgens de provincie punten voor de gemeente om in haar beleid te verwerken.[128]

- Podiumkunsten: experimentele en nieuwe producties/organisaties zijn lastig binnen een bestel waarin een duidelijke activiteitenplanning en -begroting vereist worden. De grote instellingen die zowel nationaal als internationaal bekendheid genieten kunnen die gemakkelijker aanleveren; dit leidt tot een divers maar ongelijksoortig speelveld. Advies van de Kunstraad Groningen is het introduceren van een extra tweejarige subsidieregeling als uitbreiding van het Incidentenbudget.[129]

---

[126] Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota’s 2021-2024. Kunstraad Groningen.
[127] Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota’s 2021-2024. Kunstraad Groningen.
[128] Gebaseerd op een gesprek met medewerkers van de provincie Groningen op 22 juni 2023.
[129] Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota’s 2021-2024. Kunstraad Groningen, p. 3.

- Klassieke muziek: de ambitie bij instellingen om klassieke muziek met de samenleving te verbinden mist. Er is daarnaast weinig artistieke vernieuwing en andere doelgroepen worden niet bereikt. Advies van de Kunstraad Groningen is het introduceren van een extra tweejarige subsidieregeling.[130] Die komt volgens de provincie terug in de vorm van een incidentele subsidieregeling voor vernieuwing in de klassieke muziek.[131]
- Beeldende kunst: het is lastig een goed beeld te krijgen van de ontwikkelingen op het gebied van talentontwikkeling. De zichtbaarheid van de instellingen bij andere doelgroepen dan eigen publiek kan beter.[132]

De Kunstraad Groningen stelde in het rapport dat er problemen zijn op het gebied van de implementatie van de Rijkscode goed bestuur, eerlijke betaling en Diversiteit & Inclusie. Instellingen erkennen deze codes vaak wel in de onderbouwing van hun aanvragen maar ze komen niet terug in de begrotingen van instellingen. De provincie stelt een jaarlijks budget van € 40.000 beschikbaar om het implementeren van codes te stimuleren.[133]

De Kunstraad Groningen gaf aan dat instellingen enthousiast zijn over de cultuurpijlers. De samenwerking tussen instellingen is groter, cultuurpijlers hebben een duidelijke positie en ze vormen een soort 'ruggengraat' van het regionale cultuurbestel. Wel voelden kleinere instellingen weinig 'steun' vanuit de cultuurpijlers. In de huidige cultuurperiode handhaven gemeente en provincie het instrument. In de aanvragen van de cultuurpijlers zijn volgens de Kunstraad Groningen weinig concrete activiteiten te vinden die de rol van cultuurpijler vorm geven. Hij adviseert om het effect van het handelen van Cultuurpijlers op de lokale en regionale gemeenschap te laten benoemen evenals te laten weten hoe zij de dialoog binnen en buiten de sector helpen bevorderen. Overheden mogen daarbij van de cultuurpijlers vragen dat zij in de huidige beleidsperiode duidelijk communiceren naar de sector op welke manier zij hun rol als cultuurpijler invullen, wat zij in gezamenlijkheid doen en hierover de publieke dialoog aangaan.[134]

De Kunstraad Groningen geeft aan dat de steuninstellingen een helder afgebakend werkgebied hebben. Steuninstellingen hebben een gezamenlijke ambitie geformuleerd. Die moeten zij nog verder uitwerken. De Kunstraad Groningen bemerkt dat het verstandig is om in een gezamenlijke langetermijnvisie actuele thema's te benoemen en te concretiseren wat en op welke manier steuninstellingen willen bereiken.[135] De provincie geeft aan in het uitvoeringsprogramma dat zij een oplossing zoekt voor overlap van taken of onduidelijkheden bij de cultuurpijlers en steuninstellingen.[136] De oplossing werkt zij niet uit.

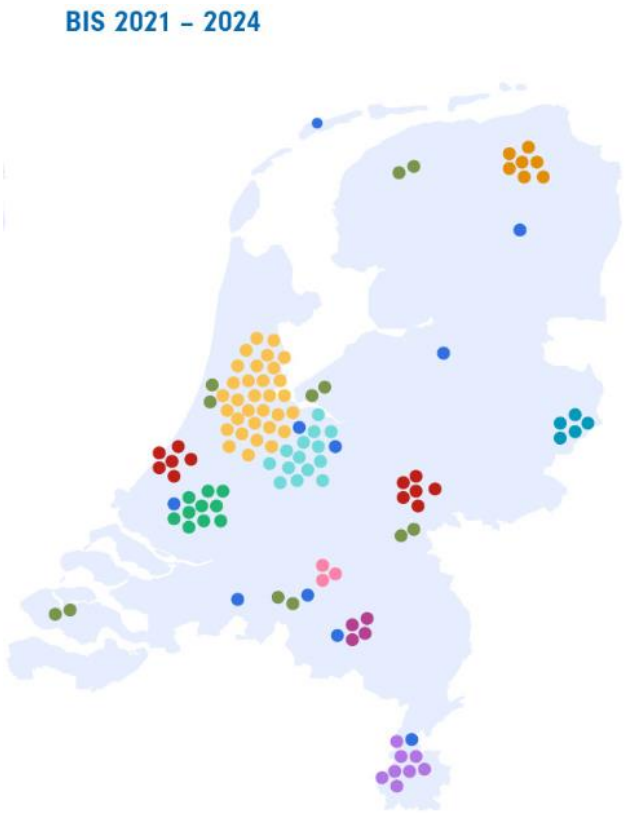
[130] Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota's 2021-2024. Kunstraad Groningen, p. 3.
[131] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 12.
[132] Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota's 2021-2024. Kunstraad Groningen, p. 3.
[133] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, pp. 17-18.
[134] Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota's 2021-2024. Kunstraad Groningen, pp. 16-17.
[135] Kunstraad Groningen (2020). Op steviger Grond: advies over de aanvragen van de culturele instellingen in de gemeente en provincie Groningen in het kader van de gemeentelijke en provinciale cultuurnota's 2021-2024. Kunstraad Groningen, p. 17.
[136] Provincie Groningen. (2021). Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024: Wij zijn cultuur! Provincie Groningen, p. 10.

Bijlage 6: Verdeling BIS-gelden

Eens per vier jaar adviseert de Raad voor Cultuur de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) over de toekenning van rijkssubsidies aan bepaalde culturele instellingen. In 2019 introduceerde de toenmalige Minister van OCW een extra budget en een herziene subsidieregeling om een culturele basisinfrastructuur (BIS) "die meer recht doet aan de samenhang én de diversiteit van het bestel en het publiek" in de hand te werken: de BIS-subsidie.[137] De instellingen die hiervoor in aanmerking kwamen zijn de zogenaamde BIS-instellingen. Bij aanvang van deze regeling kwam ook meer nadruk te liggen op het gebied van *governance*, *fair practice*, diversiteit en inclusie.[138]

De eindbegunstigden van de BIS-gelden zijn met name geconcentreerd in de Randstad (zie figuur 2). In het Noorden zijn in totaal 11 BIS-instellingen, waarvan 7 in Groningen, 3 in Fryslân en 1 in Drenthe. Ter vergelijking, in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht zijn in totaal 67 BIS-instellingen gevestigd. De Raad voor Cultuur constateert dat de verdeling van de BIS-gelden aandacht behoeft en zij roept de stedelijke cultuurregio's op om de komende jaren te investeren in hun culturele basisinfrastructuur en te durven kiezen voor focus.[139]

[137] Raad voor Cultuur. (2020). Advies Culturele basisinfrastructuur 2021-2024. Raad voor Cultuur, p. 9.
[138] Raad voor Cultuur. (2020). Advies Culturele basisinfrastructuur 2021-2024. Raad voor Cultuur.
[139] Raad voor Cultuur. (2020). Advies Culturele basisinfrastructuur 2021-2024. Raad voor Cultuur.

Figuur 2: culturele instellingen die vanuit het Ministerie van OCW subsidie krijgen vanuit de BIS (Bron: Raad voor Cultuur, 2020)

Het totaalbedrag dat het Ministerie van OCW beschikbaar stelt voor 2021-2024 is jaarlijks ongeveer € 196 miljoen. Voor musea, podiumkunsten en evenementen is dit jaarlijks in totaal € 153 miljoen.[140] Onderstaande tabel toont de bedragen die het Ministerie jaarlijks vanuit de BIS beschikbaar stelt voor instellingen in Noord-Nederland.

[140] Dit is zowel geadviseerd als gereserveerd. Zie Raad voor Cultuur. (2020). Advies Culturele basisinfrastructuur 2021-2024. Raad voor Cultuur, p. 122. Oerol kreeg een aangepast bedrag. Adviesbedrag was € 450.000 maar werd € 476.066 na een correctie. Raad voor cultuur. (2020). Advies Oerol 2021-2024. Raad voor Cultuur.

Tabel 8: Verdeling BIS-gelden Noord-Nederland

Culturele instelling	Provincie	Adviesbedrag per jaar
Drents Museum	Drenthe	€ 250.000
Fries Museum	Fryslân	€ 250.000
Oerol	Fryslân	€ 476.066
Tryater	Fryslân	€ 1.692.500
Club Guy & Roni	Groningen	€ 1.746.000
Grand Futura	Groningen	€ 599.587
Groninger Museum	Groningen	€ 250.000
Het Houten Huis	Groningen	€ 815.000
Noorderzon	Groningen	€ 390.000
Noord-Nederlands Orkest	Groningen	€ 6.462.846
Noord-Nederlands Toneel	Groningen	€ 2.824.500
Totaal:		€ 15.756.499

Bijlage 7: Onderzoeksfasen

Deze tabel bevat de fases van de onderzoeksprojecten van de Noordelijke Rekenkamer. De meeste projecten maken deel uit van het onderzoeksprogramma van de rekenkamer (https://www.noordelijkerekenkamer.nl/onderzoek/onderzoeksprogrammas). Daarnaast verricht de rekenkamer onderzoek op verzoek van Statenleden (zie het Onderzoeksprotocol van de NRK, https://www.noordelijkerekenkamer.nl/over-ons, onder 'Werkwijze').

Fase	Activiteit
Onderzoeksopzet	De rekenkamer zoekt informatie en verkent welke richtingen het project kan ingaan. Dat doet zij onder andere door zich in te lezen en door (informeel en oriënterend) in gesprek te gaan met medewerkers van de provincie(s) en andere inhoudelijk betrokkenen. Resultaat: onderzoeksplan, vastgesteld door het college van de NRK. De rekenkamer stuurt deze onderzoeksopzet naar de provinciesecretaris, met het verzoek een inhoudelijke contactpersoon aan te wijzen.
Uitvoering: Empirisch onderzoek /Nota van Bevindingen + Ambtelijk hoor en wederhoor	De rekenkamer voert vervolgens een startgesprek met de vaste provinciale contactpersoon en de aangewezen inhoudelijke contactpersoon. De provincie levert daarna binnen een maand de gevraagd documenten.
	De rekenkamer verzamelt gegevens, deels van de provincie, deels van andere instanties. Soms zet zij een enquête uit.
	De relevante gegevens en de antwoorden op de feitelijke onderzoeksvragen krijgen een plekje in de conceptnota van Bevindingen, vast te stellen door het college van de NRK.
	Aan de provincie vraagt de rekenkamer het concept van de Nota van Bevindingen te controleren op feitelijke correctheid (de provincie krijgt vijf weken om dit te doen). De rekenkamer stelt vervolgens een reactienota op en bespreekt die met de provincie (vaste contactpersoon en inhoudelijke contactpersoon). Feitelijke onjuistheden in de Nota van Bevindingen corrigeert de rekenkamer.
Uitvoering: Analyse en beoordeling	Op basis van alle gegevens formuleert de rekenkamer conclusies en aanbevelingen. Die vormen, met de inhoud van de Nota van Bevindingen, het eindrapport. Het college van de NRK stelt het eindrapport vast.
Afronding Bestuurlijke reactie	Vervolgens stuurt de rekenkamer het vastgestelde eindrapport aan het college van Gedeputeerde Staten, met het verzoek een bestuurlijke reactie te geven (binnen vijf weken). De rekenkamer biedt aan de desbetreffende gedeputeerde(n) een toelichting te geven op de conclusies en aanbevelingen. NB. Het rapport verandert door dat gesprek niet meer. De bestuurlijke reactie wordt als bijlage bij het rapport opgenomen.
	Naar aanleiding van de bestuurlijke reactie van het college van Gedeputeerde Staten kan de rekenkamer besluiten een nawoord te schrijven; ook dat is een bijlage bij het rapport.
Nawoord Openbaarmaking	Daarna presenteert de rekenkamer het eindrapport in een besloten bijeenkomst aan de leden van Provinciale Staten; daarna is het rapport openbaar. Daarna licht zij het rapport nog eens toe in een bijeenkomst (zoals een commissievergadering) van PS. NB. Dat betekent dus, dat alle voorgaande stappen vertrouwelijk zijn en dat de provincie geen van de stukken die zij van de rekenkamer ontvangt aan derden mag geven.

Bijlage 8: Bestuurlijke reactie Gedeputeerde Staten van Groningen

Op 27 oktober jongstleden ontvingen wij het eindrapport van uw onderzoek naar de provinciale inspanningen op het gebied van het cultuurbeleid in de provincie Groningen. In deze brief geven wij u onze bestuurlijke reactie op de conclusies en aanbevelingen uit uw onderzoeksrapport.

Allereerst willen wij u danken voor uw onderzoek naar het cultuurbeleid in onze provincie met de centrale vraag:

Hoe doeltreffend is het cultuurbeleid van de provincies in het algemeen en wat was het effect van specifieke maatregelen genomen in de periode van corona?

In de aanbiedingsbrief vraagt u ons een inhoudelijke reactie op het rapport en ook aan te geven hoe wij met de aanbevelingen uit het rapport willen omgaan. Wij hebben onze reactie opgebouwd rondom de conclusies en aanbevelingen.

Algemene reacties

We constateren dat de onderzoeksopzet van de rekenkamer focust op structurele subsidies van musea, podia en evenementen. Daarmee beslaat het onderzoek niet de volledige breedte van het cultuurbeleid in de provincie Groningen, met als belangrijkste omissie de verschillende regelingen voor incidentele activiteiten en aanvullende instrumenten die het doelbereik dichterbij halen. Daarmee blijft de samenhang, potentiële synergie en aanvulling van de subsidiëring van culturele instellingen enerzijds en het flankerend beleid anderzijds binnen het bestek van dit onderzoek buiten beeld.
Wij willen u daarom de suggestie meegeven een ondertitel bij het rapport te voegen, omdat het onderzoek primair gaat over de inzet op musea, podiumkunsten en evenementen. Door dit te benoemen in de ondertitel wordt de scope van het onderzoek in een keer duidelijk. Verder zijn de getallen niet overal herkenbaar t.o.v. onze begroting in het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024, niet herleidbaar tot de door de rekenkamer geselecteerde instellingen en dus ook niet goed vergelijkbaar met Fryslân en Drenthe.

Conclusies

Desalniettemin herkennen wij de conclusie van de Noordelijke Rekenkamer dat het cultuurbeleid van de Provincie Groningen op onderdelen algemeen geformuleerd is en niet altijd goed is afgebakend. We trekken ons dit aan en verwelkomen dan ook de suggesties om de koppeling

tussen ambities en strategieën explicieter te maken, de rol van steunfuncties en cultuurpijlers nader te kaderen, noties rondom bijvoorbeeld diversiteit en zichtbaarheid te operationaliseren, samenwerkingen strategisch in te kaderen en een monitoringssysteem op te zetten.

We waarderen het feit dat de Noordelijke Rekenkamer heeft gezien dat de provincie Groningen zich heeft ingespannen om de gevolgen van de coronacrisis voor de cultuursector zoveel mogelijk te beperken. We erkennen dat de provincie de naweeën van de coronacrisis en de nieuwe uitdagingen in de vorm van inflatie, energiekosten en fair pay mee moet nemen in de afweging rondom financiering van de sector in de periode 2025-2028. In 2022 en 2023 hebben we al extra budget beschikbaar gesteld voor het lenigen van de meest acute nood bij meerjariggesubsidieerde culturele instellingen. In het hoofdlijnenakkoord van Gedeputeerde Staten *Veur mekoar* staat fair pay als een van de speerpunten genoemd. Hoe wij hier uitvoering aan willen geven, komt terug in het uitvoeringsprgramma Cultuur 2025-2028.

Uw onderzoek benadrukt terecht dat het eerste uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024 als onderdeel van het achtjarig strategisch beleidskader 2021-2028 nog loopt. Deze periode werd voor een groot deel gekenmerkt door de coronacrisis, die de cultuursector zwaar heeft getroffen en die voor de provincie de realisatie van een deel van het beleid substantieel heeft vertraagd. Het betekent echter ook dat we in staat zijn de eerste stappen naar verbetering nog in de periode van het strategisch beleidskader te zetten. Dit heeft dan ook onze aandacht bij het vormen van het uitvoeringsprogramma 2025-2028.

De ontwikkeling van het uitvoeringsprogramma 2025-2028 heeft al geleid tot verduidelijking van specifieke onderdelen, zoals de invulling van de bestaande strategieën en de bijbehorende criteria. Verder zijn we intensief in gesprek met de Gemeente Groningen, de Kunstraad Groningen, andere Groninger gemeentes, de steunfuncties en de cultuurpijlers om de invulling van de taken van de twee laatstgenoemde partijen nader te kaderen. Dit krijgt in de periode 2025-2028 verder zijn beslag. In gesprek met het Rijk, het veld en andere stakeholders krijgen begrippen als pluriformiteit, zichtbaarheid en diversiteit steeds meer kleur, wat gerichte inzet van beleidsinstrumenten mogelijk maakt. Uw rapport over ons cultuurbeleid onderschrijft het belang hiervan en sterkt ons in deze ingezette koers.

Ten slotte onderschrijven we de conclusie dat de monitoring van het cultuurbeleid verbeterd kan worden. We constateren daarnaast dat we in de zoektocht naar een effectieve monitoring, die past bij de unieke karakteristieken van de cultuursector, als provincie niet alleen staan. Monitoring is nog niet zo eenvoudig expliciet te maken, zoals onder meer blijkt uit het feit dat de betekenis van cultuur momenteel nog moeilijk te herleiden is in de brede welvaart monitor. Als overheid moeten we tevens balanceren tussen enerzijds de wens om scherp het oog te houden op de effectiviteit van beleid en beleidsinstrumenten en anderzijds de roep vanuit de sector om de bureaucratische lasten tot een noodzakelijk minimum te beperken. Ook met betrekking tot monitoring willen we stappen zetten in het uitvoeringsprogramma 2025-2028, waardoor in 2028 een duidelijker beeld komt van de effecten van ons cultuurbeleid.

Aanbevelingen

Naar aanleiding van de bovenstaande conclusies doet u een aantal aanbevelingen. In onze reactie op de conclusies hebben we al aandacht besteed aan enkele van uw aanbevelingen, maar voor de duidelijkheid zullen wij per aanbeveling aangeven hoe we deze oppakken.

Aanbeveling 1: Provinciale Staten, stel een visie vast met evalueerbare kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen. Gedeputeerde Staten, maak in de uitvoering het verband duidelijk tussen de subsidiëring van culturele instellingen en de provinciale visie en doelstellingen.

Deze aanbeveling nemen wij graag over in de uitwerking van het uitvoeringsprogramma Cultuur 2025-2028. De eerste stappen worden gezet richting nadere concretisering van de doelstellingen en sleutelbegrippen. Gesprekken die momenteel met CMO-STAMM worden gevoerd over indicatoren voor cultuur binnen de brede welvaartsmonitor zijn hierbij behulpzaam, maar moeten aangevuld worden met kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen op andere culturele deelgebieden. In het formuleren van een nieuw beleidskader voor de periode na 2028 wordt dit verder doorgezet.

Aanbeveling 2: Gedeputeerde Staten, richt een systeem in om structureel te monitoren op de mate van realisering van de doelstellingen. Vraag van instellingen de hiervoor relevante gegevens. Informeer Provinciale Staten hierover op een daarvoor geëigend moment en op bij de cultuursector passende wijze.

We willen een systeem inrichten gericht op monitoring van de realisatie van de doelstellingen van het cultuurbeleid, gebruikmakend van de bestaande monitoringsinstrumenten van de provincie en passend bij de cultuursector, maar aangevuld met andere instrumenten en/of externe onderzoeksexpertise. Momenteel vindt al een eerste verkenning plaats met de Kunstraad en de Gemeente Groningen als het gaat om monitoring op instellingsniveau. Met CMO-STAMM, en met het Rijk (OCW) in het kader van *Nij Begun*, wordt verkend hoe de bijdrage van cultuur in indicatoren vertaald kan worden en hoe cultuur in brede welvaart in beeld gebracht kan worden. Het gesprek in IPO-verband willen we natuurlijk aangaan; we willen daarbij nadrukkelijk leren van best practices om te komen tot een systeem dat doet wat het moet doen, zonder een al te grote wissel te trekken op de toch al overbelaste sector.

Aanbeveling 3: Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten, maak een afgewogen keuze – gelet op de prijsstijgingen en het respecteren van de gedragscodes – over het toekennen van budget aan culturele instellingen: verstrek voldoende financiële middelen voor instellingen om het huidige aanbod aan te houden of accepteer dat er minder aanbod is en stel de ambities bij.

Deze aanbeveling nemen wij ter harte. Het knellend budget voor cultuur als gevolg van stijgende kosten op allerlei fronten staat op de radar van de provincie. In 2022 en 2023 heeft de provincie bijgesprongen bij tientallen instellingen om acute nood vanwege de gestegen kosten te lenigen. Daarnaast passen we jaarlijks accres toe; in 2023 is deze zelfs tussentijds verhoogd. Fair pay is voor het college van Gedeputeerde Staten een belangrijk speerpunt in het hoofdlijnenakkoord

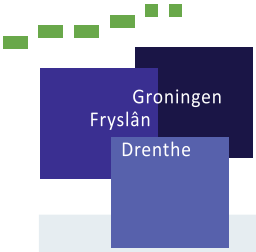
Veur mekoar. Welke rol de provincie in het opvangen van deze kosten kan spelen, hangt af van de beschikbare budgetten binnen de provincie en financiële mogelijkheden van andere betrokken partijen. De provincie maakt medio 2024 een integrale afweging over haar financiële inzet in 2025 en verder. In de aanloop naar de start van het uitvoeringsprogramma 2025-2028 vindt parallel aan voornoemd gesprek ook een verkenning plaats naar welke prestatie-afspraken realistisch zijn.

Wij vertrouwen erop u voldoende te hebben geïnformeerd en willen u tot slot nogmaals bedanken voor uw inzichten verkregen door het onderzoek.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen

Noordelijke
Rekenkamer

Dr Nassaulaan 5 | 9401 HJ Assen | 0592 304 790 | www.noordelijkerekenkamer.nl